

Moniaistiset ja toiminnalliset menetelmät maahan muuttaneiden aikuisten kielenoppimisen tukena

Jaana Hakkarainen

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Moniaistiset ja toiminnalliset menetelmät maahan muuttaneiden aikuisten kielenoppimisen tukena

Jaana Hakkarainen
sosionomi AMK
Opinnäytetyö
Lokakuu 2024

Jaana Hakkarainen

Moniaistiset ja toiminnalliset menetelmät maahan muuttaneiden aikuisten kielenoppimisen tukena

Vuosi

2024

Sivumäärä

80

Opinnäytetyön tarkoituksena oli järjestää maahan muuttaneille aikuisille kolme toiminnallista työpajaa ja kartoittaa osallistujien kielellisen kommunikaation ja vuorovaikutuksen aktiivisuutta toiminnan aikana. Työpajoissa kokeiltiin eri aistikanavia aktivoivia taktiilisia, luovia ja toiminnallisia menetelmiä hyödyntämällä kädentaitoja, luontoelämyksiä ja yhteisöllistä ruokailua. Tavoitteena oli tuottaa yhteistyökumppanille tietoa siitä, miten tällainen työskentelymalli tukee suomenkielisen sanaston omaksumista ja käyttöä. Tämä tieto voi ohjata löytämään uudenlaisia lähestymistapoja kielen oppimiseen perinteisten opetusmenetelmien rinnalle. Ohjaavana tutkimuskysymyksenä opinnäytetyössä oli se, voidaanko valittuja menetelmiä käyttäen herättää osallistujissa motivaatiota suomen kielen oppimiseen, ja kommunikointiin suomen kielellä.

Opinnäytetyön teoreettisena viitekehyksenä ovat sosiaalipedagogiikka ja sosiokulttuurinen innostaminen. Tietoperustassa tarkastellaan myös maahanmuuttoa ja kotoutumista, kielen oppimiseen vaikuttavia ilmiöitä, sekä moniaistisuuden ja toiminnallisten menetelmien käyttöä kielen oppimisen tukena. Opinnäytetyö toteutettiin Living Lab -tyyppisenä toimintatutkimuksena yhteistyössä MAKU-hankkeen ja Omnian osaamiskeskus OSKE:n kanssa. Keskeisin tiedonhankintamenetelmä oli osallistuva havainnointi. Lisäksi osallistujien kokemuksia kerättiin palautekyselyn ja vapaamuotoisen ryhmäkesustelun avulla.

Tutkimusaineisto osoitti, että kaikki toiminta, joka ohjasi ihmisiä vuorovaikutukseen toistensa kanssa, edisti osallistujien pyrkimyksiä kielelliseen kommunikointiin, ja tuki siten kielen oppimista. Myös ryhmän sosiaalisella ilmapiirillä oli vahva vaikutus kielellisen kommunikaation aktiivisuuteen. Eri aistikanavien aktivointi tuki sitä, että erityyiset oppijat voivat hyötyä opetuksesta tasapuolisemmin. Luovien ja taktiilisten menetelmien käyttö tuki myös niiden osallistujien oppimista, jotka kokivat perinteisen kielenopetuksen haastavana. Tulosten perusteella voidaan suositella, että formaalin kielenopetuksen rinnalla kannattaa hyödyntää myös moniaistisia toiminnallisia menetelmiä. Nämä voivat tukea erityisesti kieleen sosiaalistumista, ja siten toiminnallisen kielitaidon kehittymistä.

Asiasanat: Maahanmuutto, kielen oppiminen, moniaistisuus, toiminnalliset menetelmät, sosiokulttuurinen innostaminen

The purpose of the thesis was to organize three functional workshops for adult immigrants and to map the participants' linguistic communication and interaction activity during the action. In the workshops, different tactile, creative, and functional methods that activate various sensory channels were tested. These methods included handicrafts, nature experiences, and communal dining. The goal was to provide the commissioner with information on how this kind of working methods supports the learning and use of Finnish vocabulary. This knowledge can guide to find new approaches to language learning alongside traditional teaching methods. The guiding research question in the thesis was whether the selected methods could inspire participants' motivation to learn Finnish and communicate in Finnish.

The theoretical framework of this thesis was based on social pedagogy and sociocultural animation. The knowledge base also regards immigration and integration, phenomena affecting language learning, and the use of multisensory and functional methods to support language learning. The thesis was implemented as Living Lab-type action research in collaboration with the MAKU project and Omnia Skills Centre for immigrants OSKE. The main data collection method was participatory observation, and participants' experiences were also gathered through a feedback survey and an informal group discussion.

The research material indicated that all activities that guided people to interact with each other enhanced their efforts in linguistic communication, thereby supporting language learning. Also, the social atmosphere of the group had a strong influence on the activity level of linguistic communication. The activation of different sensory channels supported that learners of different styles could benefit from the teaching more equally. The use of creative and tactical methods also supported the learning of those participants who found traditional language teaching challenging. Based on the results, it can be recommended to complement traditional formal language teaching with multisensory and practical methods. These approaches can particularly support socialization into the language and, consequently, the development of functional language skills.

Keywords: Immigration, language learning, multisensory, functional methods, sociocultural animation

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Työelämäyhteistyökumppani - MAKU-hanke	9
2.1	Opinnäytetyöni osana MAKU-hanketta	10
2.2	Oma kohderyhmäni, pajoihin osallistuvat	11
3	Sosiaalipedagogiikka ja sosiokulttuurinen innostaminen	11
4	Maahanmuutto ja maahanmuuttajat Suomessa	14
5	Keskeisiä maahanmuuttoon liittyviä termejä ja käsitteitä	14
6	Kotoutuminen ja kotoutumisen edistäminen	16
7	Mitä kielitaidolla tarkoitetaan	17
7.1	Uuden kielen oppiminen ja kielitaidon tasot	17
7.2	Kielen oppimiseen vaikuttavia tekijöitä	19
7.3	Motivaatio	20
7.4	Oppimistyyli.....	20
7.5	Kielen ja kulttuurin suhde	21
7.6	Selkokieli	22
7.7	Toisto -menetelmä.....	22
8	Moniaistisuus oppimisen tukena ja Aistien-menetelmä.....	24
9	Toiminnalliset ja taidelähtöiset menetelmät	25
10	Opinnäytetyön suunnittelu ja toteutusprosessi	26
10.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	27
10.2	Menetelmävalinnat	27
10.3	Toimintatutkimus	28
10.4	Living Lab.....	29
10.5	Opinnäytetyön työpajojen käytännön toteutus.....	30
11	Työpaja 1: Kehräys 30.4.2024.....	32
11.1	Kehräystyöpajan toteutus	33
11.2	Huomioita kehräystyöpajasta.....	34
12	Työpaja 2: Luontoretki 16.5.2024	36
12.1	Luontoretkityöpajan järjestäminen.....	37
12.2	Huomioita luontoretkipajasta.....	40
13	Työpaja 3: Piknik 7.6.2024	41
13.1	Piknikpajan järjestäminen	41
13.2	Huomioita piknikpajasta.....	43
14	Aineistonkeruumenetelmät	43
15	Palautekyselyn tulokset	45
16	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	49

17	Pohdinta.....	52
17.1	Työpajojen toteuttamisen arviointi	54
17.2	Yhteistyökumppanin palaute opinnäytetyöstä	56
17.3	Oman osaamisen kehittyminen	56
17.4	Tutkimuksen hyödyntämisen mahdollisuuksia jatkossa	57
	Lähteet	59
	Kuviot ja kuvat	64
	Taulukot	65
	Liitteet.....	66

1 Johdanto

Maahanmuutto on ollut vilkkaan julkisen keskustelun aiheena jo pitkään, ja keskustelun painotuksissa viime aikoina on korostunut turvapaikanhakijoiden ohella erityisesti ulkomaisen työvoiman saaminen työvoimapula-aloille. Vaikka monilla Suomeen muuttavilla olisi eri työtehtäviin soveltuva koulutuskin, pidetään yhtenä tulijoiden haasteena kielitaitoa. Monissa tehtävissä voisi hyvin työskennellä englannin kielelläkin, mutta erityisesti palvelu- ja hoiva-aloilla, asiantuntija- ja johtotehtävissä sekä työllistymiseen johtavissa koulutuksissa suomen kielen osaaminen nähdään tärkeäksi. Kielitaidon puute voi hidastaa työllistymistä merkittävästi, ja jopa estää työllistymisen. (Hovi-Horkan 2024; Koskela & Valtonen 2023.) Terveystieteidenhuoltoalalla vaatimus tehtävän edellyttämästä riittävästä kielitaidosta on kirjattu myös lakiin (Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28.6.1994/559). Haasteena voi myös olla se, että työnantaja ei itse koe omaavansa riittävää englannin kielen taitoa ja siksi epäröi palkata vieraskielistä työvoimaa, vaikka kotimaisen kielen osaaminen ei olisikaan työntekijälle välttämättömästä kyseisissä työtehtävissä (Valkama & Pantzar 2021).

Paikallisen kielen osaaminen edistää myös kotoutumista ja osallisuuden kokemusta esimerkiksi helpottamalla sosiaaliin yhteisöihin kiinnittymistä (Kielikello 2024). Suomen kieli koetaan kuitenkin verraten vaikeaksi, ja hyvän osaamistason saavuttaminen on monille haasteellista. Etenkin siinä tapauksessa, että tulija on muuttanut Suomeen muun, kuin työn tai opiskelun perusteella, voi myös motivaatio paikallisen kielen opetteluun tarvita herättelyä.

Hyvän yleiskielen hallinnan rinnalle on nostettu termi täsmäkielitaito, jolla tarkoitetaan johonkin tiettyyn kontekstiin riittävää alakohtaista kielen ja sanaston hallintaa. Tällöin ensisijaisena tavoitteena ei ole se, että oppija osaisi kaikki kielen hienoudet mahdollisimman monipuolisesti, vaan että hän saavuttaisi sellaisen kielitaitotason, jonka avulla pärjäisi omalla alallaan, omassa työtehtävässään. Täsmäkielitaitoa voi oppia monilla perinteisestä kielenopetuksesta poikkeavillakin tavoilla, jotka kuitenkin tukevat myös perinteistä kielen opiskelua. Tähän tarkoitukseen on muotoiltu Laurean MAKU-hanke, joka pyrkii kehittämään uudenlaisia keinoja täsmäkielitaidon oppimiseen, ja siten edistämään maahan muuttaneiden nopeaa työllistymistä.

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli järjestää kohderyhmälle kielenoppimista tukevia työpajoja ja kartoittaa osallistujien kielellisen kommunikaation ja vuorovaikutuksen aktiivisuutta toiminnan aikana. Työpajoissa kokeiltiin eri aistikanavia aktivoivia menetelmiä varhaisvaiheen kielenoppimisen tukena ja niissä käytettiin sosiaalipedagogiikan ja sosiokulttuurisen innostamisen periaatteita mukaillen moniaistisia, luovia ja toiminnallisia menetelmiä. Työpajojen päämääränä oli myös edistää maahan muuttaneiden kotoutumista vahvistamalla osallisuuden

kokemusta sekä lisäämällä edellytyksiä vuorovaikutukselle kantaväestön ja maahan muuttaneiden välillä.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa toimeksiantajalle tietoa siitä, miten tällainen työskentelymalli tukee suomenkielisen sanaston omaksumista ja käyttöä. Tämä tieto voi osaltaan edistää uusien kokeilujen muotoilua, ja ohjata löytämään uudenlaisia lähestymistapoja kielen oppimiseen perinteisten opetusmenetelmien rinnalle. Ohjaavana tutkimuskysymyksenä opinnäytetyössäni oli se, voidaanko valitsemiani menetelmiä käyttäen herättää osallistujissa motivaatiota suomen kielen oppimiseen, ja kommunikointiin suomen kielellä.

Tavoitteenani oli myös kasvattaa omaa ymmärrystäni kohderyhmästä, ja lisätä osaamistani sellaisissa kohtaamisissa, jossa toisena osapuolena on hyvin heikosti suomen kieltä osaava henkilö, eikä yhteistä kieltä välttämättä ole.

Kohderyhmänä olivat maahan muuttaneet, joilla on vielä heikko suomen kielen taito. Pajojen toiminnallisina menetelminä hyödynnettiin kädentaitoja, luontoelämyksiä, sekä yhteisöllistä ruokailua.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa esitellään MAKU-hanke, avataan maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyviä ilmiöitä, sekä sosiaalipedagogiikan ja sosiokulttuurisen innostamisen käsitteitä. Teoriaosuudessa taustoitetaan myös erilaisia kielen oppimiseen vaikuttavia seikkoja, kuten oppimistyyliä, motivaation muodostumista ja kielen oppimisen merkitystä kotoutumiselle, sekä esitellään lyhyesti kaksi aiemmin kehitettyä moniaistisuutta hyödyntävää menetelmää: Toisto- ja Aistien-menetelmät (Huilla & Lankinen 2018; Rätty, ym. 2014), joita on käytetty kielen oppimisen tukena.

Opinnäytetyöni aiheen valintaan vaikuttivat monet seikat. Yksi niistä oli kohdalleni osunut mahdollisuus tarttua juuri tähän aiheeseen. Aloite tähän työhön tulikin alun perin MAKU-hankkeen suunnalta. Aiheen tekee itseni kannalta mielenkiintoiseksi se, että pystyn tässä työssä hyödyntämään aiempaa kulttuurialan koulutustani ja osaamistani kädentaitojen ohjaajana, mutta samalla syventymään kohderyhmään ja aiheeseen, joka on itselleni ennestään melko tuntematon. Kielen oppimisen haasteet ja mahdollisuudet kiinnostavat minua myös siksi, että itselleni vieraiden kielten oppiminen ei koskaan ole ollut helppoa. Osaan siis hyvin samaistua siihen tunteeseen, joka voi vallata mielen, kun pitäisi opetella uusi kieli, mutta oppiminen ja motivaation löytäminen oppimiseen tuntuvat vaikeilta. Olen myös työskennellyt pitkään kunnallisissa työllisyyspalveluissa, joten tunnistan hyvin suomen kielen osaamisen merkityksen työllistymisen näkökulmasta.

2 Työelämäyhteistyökumppani - MAKU-hanke

Opinnäytetyöni sijoittuu osaksi Laurea AMK:n koordinoimaa, ESR-rahoitteista MAKU-hanketta, joka toteutetaan aikavälillä 1.2.2023 - 31.1.2025. Hankkeen nimi muodostuu sanoista MoniAistinen Kosketus Uuteen kieleen. Hankkeeseen kuuluu useita osahankkeita, joiden toteuttajina toimivat Laurean lisäksi Haaga-Helia AMK, Lingsoft OY, sekä Arffman Finland OY. (MAKU hankehakemus 2023, 2)

Hankkeen lähtökohtana on näkemys siitä, että maahan muuttaneiden henkilöiden kotoutuminen ja työmarkkinoille pääsy edellyttävät paikallisen kielen oppimista, ja hankkeen päätavoitteena on edistää maahan muuttaneiden nopeaa työllistymistä kehittämällä uudenlaisia ratkaisuja kielen oppimiseen. Heikon kielitaidon riskinä työelämässä nähdään muun muassa työntekijän motivaation heikentyminen, sekä erilaiset työturvallisuusriskit. Myös kiinnittyminen sosiaalisiin yhteisöihin on vaikeaa ilman yhteistä kieltä. Hankkeen pääasiallisena kohderyhmänä ovat Uudenmaan alueella asuvat työelämän ulkopuolella olevat maahan muuttaneet, jotka tarvitsevat tukea suomen kielen oppimiseen voidakseen hakeutua työelämään tai koulutukseen. Hanke hyödyttää myös alueen yrityksiä ja työnantajia luomalla uudenlaisia keinoja maahan muuttaneiden rekrytoinnin ja perehdyttämisen tueksi, erityisesti aloilla, joissa on suuri pula osaavista työntekijöistä. Hankkeen tuloksista voivat hyötyä myös kielen opetuksen organisaatiot ja ammattilaiset. Tavoitteena ei kuitenkaan ole tuottaa kielikoulutusta tai muita koulutuspalveluja, vaan kehittää ja testata uudenlaisia innovatiivisia menetelmiä kielen oppimisen tueksi. (MAKU hankehakemus 2023, 3, 5-6.)

Kielenopetus toteutuu tämän hetken kotoutumiskoulutuksissa pääsääntöisesti formaalissa muodossa, eli oppimisen keskeisenä ympäristönä ovat erilaiset luokkahuoneet ja kurssit. Osa oppijoista onnistuu näin saavuttamaan hyvän kielitaidon, mutta on myös paljon oppijoita, joille perinteinen formaali opetus tuottaa vaikeuksia. Vaikeuksien taustalla voi olla esimerkiksi aikaisempien opiskelukokemusten vähyys, tai erilaiset lukemisen ja kirjoittamisen, tai oppimisen vaikeudet. Formaalisessa opetuksessa painottuvat usein kieliopilliset ja sanastoon liittyvät asiat, jolloin suullinen eli toiminnallinen kielitaito voi jäädä heikoksi. Kuitenkin juuri toiminnallinen kielitaito edistäisi parhaiten työllistymistä ja sosiaaliseen ympäristöön liittymistä. Monissa työpaikoissa kieliopillisesti hyvää kielitaitoa tärkeämpää olisikin tuntea riittävän hyvin alakohtaista kieltä ja sanastoa. Tällaista kielen osaamista kutsutaan MAKU-hankkeessa täsmäkielitaidoksi. (MAKU hankehakemus 2023, 5.)

MAKU-hanke pyrkii kehittämään uudenlaisia ratkaisuja kielen oppimiseen. Kielen oppimisen tukena kokeillaan esimerkiksi erilaisia moniaistisia, luovia ja taktiilisia menetelmiä, virtuaalisten ja lisättyjen todellisuuksien hyödyntämistä, sekä monikanavaista ja monikielistä viestintää. Hankkeessa kehitettävillä menetelmillä pyritään edistämään erityisesti sellaisten ihmisten kielenoppimista, joille perinteinen formaali opetustapa sopii huonosti. Uusia kielen

oppimisen lähestymistapoja kokeillaan ja kehitetään i4L-living lab -metodilla. i4L on lyhenne termistä Integration and language learning living lab, ja tämä konsepti on hankkeen luoma. (MAKU hankehakemus 2023, 5; Laurea ammattikorkeakoulu 2024)

Living labiksi kutsutaan sellaista yhteiskehittämisen muotoa, jossa tutkimus ja innovointi tapahtuu tosielämän tilanteissa, ja jokainen mukana oleva toimija osallistuu kehitystyöhön omalla panoksellaan. Kehittämistyö on luonteeltaan syklistä, eli suunnittelu, toiminta ja arviointivaiheet seuraavat toisiaan tiiviisti, ja ovat osin myös päällekkäisiä. Kun tuloksia arvioidaan reaaliaikaisesti, kehittämisen suuntaa voidaan tarvittaessa muuttaa ketterästi. Hankkeen kehittämistyössä tulosten arviointi tapahtuu niin kutsuttujen muotoilusprinttien yhteydessä muun muassa palautetta keräämällä, haastatteluilla, havainnoinnilla ja oppimistulosten tarkastelulla. (MAKU Hankehakemus 2023, 7-8, 10; Laurea ammattikorkeakoulu 2024)

Muotoilusprintiksi hankkeessa kutsutaan peräkkäisiä, ja toisiinsa liittyviä työpajoja. Jokainen sprinttisykli hyödyntää aiempien muotoilusprinttien kokemuksia, ja pyrkii jalostamaan niistä opittuja asioita eteenpäin. Muotoilusprinttejä voidaan toteuttaa esimerkiksi eri oppilaitoksissa, aidoissa työympäristöissä, kieleen sosiaalistavissa informaaleissa ympäristöissä, ja myös digitaalisissa ympäristöissä. Jokaiseen sprinttisykliin kuuluu ennakkovalmisteluja, muutaman tapaamiskerran mittainen työpajatoteutus, sekä pajojen jälkeistä juurruttavaa ja testaavaa työskentelyä. (MAKU hankehakemus 2023, 8)

Kohderyhmäni valikoitui MAKU-hankkeen verkostojen kautta, ja hanke oli keskeisessä roolissa myös esimerkiksi tilojen ja muiden fasilitteettien järjestämisessä. Hankkeesta osallistui yksi henkilö jokaiseen järjestämäni pajaan, ja toimi siellä havainnoijana arvioiden toiminnan soveltuvuutta toivottuun tarkoitukseen.

2.1 Opinnäytetyöni osana MAKU-hanketta

Toteutin opinnäytetyönäni yhden muotoilusprintin yhteistyössä MAKU-hankkeen kanssa. Muotoilusprinttinä toimi sarja työpajoja, jotka sijoittuivat informaaliin ympäristöön, ja keskittyivät vapaa-ajan toimintaan liittyviin luoviin, toiminnallisiin ja elämyksellisiin aktiviteetteihin. Toteuttamani työpajat olivat siten olemukseltaan kieleen sosiaalistavia.

Ensisijaisena tavoitteena työpajoissa oli kokeilla, miten erilaiset moniaistisuuden perustuvat toiminnalliset menetelmät soveltuvat herättämään kiinnostusta kommunikaatioon suomen kielellä, ja synnyttävätkö pajat osallistujissa motivaatiota suomen kielen oppimiseen ja käyttämiseen. Suunnittelemani kokonaisuuteen kuului kolme erilaista teemaa, joissa kielellinen osaaminen ei näyttäytynyt ensisijaisessa roolissa, vaan pajat perustuivat toiminnalliseen oppimiseen ja elämyksellisiin kokonaisuuksiin.

Työpajoihin nostin yhdeksi taustalla vaikuttavaksi teoreettiseksi viitekehykseksi sosiokulttuurisen innostamisen. Se ei suoraan ole MAKU-hankkeen toiminnan keskiössä, eikä termi esiinny MAKU-hankkeen dokumenteissa, mutta soveltui mielestäni hyvin tähän asiayhteyteen, ja sen periaatteissa on hyvin paljon samaa kuin MAKU-hankkeen muotoilusprinteissä, ja i4L Living Lab -metodissa. Lisäksi sosiokulttuurinen innostaminen toi työpajoihin sosionomin ammatillisen ohjausosaamisen näkökulmaa.

2.2 Oma kohderyhmäni, pajoihin osallistuvat

Työpajojen kohderyhmänä olivat Uudenmaan alueella asuvia työelämän ulkopuolella olevia maahan muuttaneita henkilöitä, joilla suomen kielen taitotaso on heikko. Osallistujat valikoituivat MAKU-hankkeen yhteistyökumppanin, Omnian Osaamiskeskus OSKE:n kautta.

OSKE tarjoaa tukea ja palveluja yli 18-vuotiaille espoolaisille maahan muuttaneille, jotka ovat työttömiä työnhakijoita, ja joilla on oleskelulupa Suomessa. OSKE järjestää muun muassa työvoima- ja kotoutumiskoulutuksia, ja tavoitteena on, että asiakkaat löytävät palvelun avulla työ- tai opiskelupaikan. (Omnia 2024.)

3 Sosiaalipedagogiikka ja sosiokulttuurinen innostaminen

Sosiaalipedagogiikkaa voidaan tarkastella tieteenalana, ja käytännön työotteena. Tieteessä sosiaalipedagogiikka sijoittuu useiden perinteisten tieteenalojen välimaastoon rakentaen siltoja mm. yhteiskuntatieteiden ja kasvatustieteen välille. Sosiaalipedagogiikassa tutkitaan nimensä mukaisesti sekä ihmisen kasvuun ja kasvatukseen liittyviä asioita, että siihen liittyviä sosiaalisia ilmiöitä, kuten ihmisten ja yhteisöjen välistä vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä. Vaikka sana pedagogiikka viittaaakin vahvasti formaaliin opetukseen, on sosiaalipedagogiikka ollut erityisen kiinnostunut non-formaalin kasvatuksen ilmiöistä, eli virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolisesta, mutta kuitenkin suunnitelmallisesta ja tavoitteellisesta kasvatus ja opetustyöstä. (Nivala & Rynänen 2019, 15-16, 19.)

Käytännön työotteena sosiaalipedagogiikkaa kuvataan sosiaalityöksi, joka huomioi kasvatuksellisen näkökulman, tai kasvatustyöksi, joka painottaa kasvatuksen sosiaalista luonnetta. Yksilön kasvun kannalta keskeiseksi tekijäksi nostetaan yhteisö ja yhteisöllisyys, ja päinvastoin, eli yhteisön kehittymiseen vaikutetaan yksilötasolta käsin. Kasvatuksellisessa toiminnassa tähdätään yksilön oman toimijuuden ja osallisuuden vahvistamiseen omassa yhteisössään ja yhteiskunnassaan. (Nivala & Rynänen 2019, 15, 28.)

Sosiaalipedagogisen työotteen keskeisinä ominaispiirteinä pidetään dialogista kohtaamista, toimijuuden ja oman osallistumisen tukemista, yhteisöllisyyttä, luovuutta ja toiminnallisuutta, sekä teorian ja käytännön yhteen kietoutumista, mikä ilmenee mm. toiminnan

aktiivisena reflektointina. Sosiaalipedagogisessa toimintakulttuurissa korostuvat myös yhdenvertaisuus, vapaaehtoisuus, tekemisen mielekkyys, ja oikeudenmukaisuus. Keskeistä on toiminnan tarkastelu ja jäsentäminen kolmitasoisesti: samaan aikaan huomioidaan aina yksilö, yhteisö ja yhteiskunta. Kaikilla näillä tasoilla toiminnan tarkoituksena on ihmisten hyvinvoinnin edistäminen. (Nivala & Rynänen 2019, 190, 278, 337-338.)

Maahan muuttaneiden kanssa tehtävässä työskentelyssä sosiaalipedagoginen työote tarkoittaa muun muassa sitä, ettei maahan muuttaneita nähdä vain työn kohteina ja avun tarvitsijoina, vaan huomioidaan jokaisen jo olemassa oleva osaaminen ja valmiudet. Kotoutumista tukevassa työssä ei tällöin pyritä vain sopeuttamaan ihmistä uuteen yhteiskuntaan, vaan tuetaan hänen mahdollisuuksiaan asettua yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi hänen omista lähtökohdistaan käsin. Kotoutuminen voidaan määritellä esimerkiksi yksilön aidoksi mahdollisuudeksi tehdä omaa elämäänsä koskevia valintoja, mikä korostaa henkilön omaa toimijuutta. Tärkeää on kohdata jokainen ihminen yksilönä, ja tietoisesti välttää yleistyksiä, joita maahan muuttaneisiin usein liitetään. (Nivala & Rynänen 2019, 276-277.)

Sosiokulttuurinen innostaminen on eräs sosiaalipedagogiikan suuntaus ja soveltamisen ala, jossa yhdistyvät sosiaalinen, kasvatuksellinen ja kulttuurinen toiminta. Sosiaalinen ulottuvuus korostaa ryhmän ja yhteisöllisyyden merkitystä toiminnassa. Kasvatuksellisen toiminnan tavoitteena on mm. ihmisen persoonallinen kehittyminen, kriittisen ajattelun kehittäminen ja oman vastuun tiedostaminen, sekä asenteiden muutos ja motivaation herääminen. Kulttuurinen ulottuvuus puolestaan tavoittelee ihmisten luovuuden ja monipuolisen itseilmaisun kehittymistä, ja siksi toiminnassa on usein mukana taiteeseen ja taidelähtöisiin menetelmiin perustuvia elementtejä. Sosiokulttuurisen innostaminen kattava määrittely lyhyesti on vaikeaa, koska se on ilmiönä hyvin laaja-alainen, ja voi pitää sisällään lähes mitä tahansa toimintaa. Sen voidaan ajatella olevan toiminnan väline, jonka avulla pyritään motivoimaan ihmisiä osallistumaan aktiivisesti omaan kulttuuriseen kehittymiseensä, ja sen keskeisenä tavoitteena on aina parantaa ihmisten elämänlaatua edistämällä mm. vuorovaikutusta ja kommunikaatiota ihmisten välillä. (Kurki 2000, 12, 20-21, 44-47; Kurki 2021, 259-260; Kurki 2011, 49-50.)

Sosiokulttuurisessa toiminnassa käsite 'kulttuuri' ymmärretään laaja-alaisesti. Se kattaa perinteisen kulttuuritoiminnan, kuten kirjallisuuden, taiteen ja musiikin, mutta pitää sisällään myös erilaisten ryhmien inhimillisen käyttäytymisen rakenteen, elämäntavan ja sosiaalisen perinnön. Tästä syystä kulttuurin nähdään olevan erottamaton osa jokaisen ihmisen elämää. Sosiokulttuurisessa innostamisessa korostetaan osallistumista, yhteisöllisyyttä, dialogisuutta, luovuutta ja toimintaan sitoutumista. Ryhmään kuulumisen ja ryhmäidentiteetin vahvistaminen nähdään tärkeinä toiminnan elementteinä. Tavoitteena on, että ihmiset tulevat tietoisiksi omasta roolistaan ja siitä, miten heidän toimintansa sijoittuu osaksi omaa yhteisöä ja laajempaa yhteiskuntaa. Näin ollen ihminen ei ole vain kulttuurinsa 'tuote', vaan myös kulttuurin aktiivinen muokkaaja ja rakentaja. Sosiokulttuurinen innostaminen yhdistääkin erilaisia

toimenpiteitä, jotka edistävät sosiaalista osallistumista ja kannustavat ihmisiä kasvamaan aktiivisiksi toimijoiksi omassa yhteisössään. (Kurki 2000, 14-16, 20, 54-56; Kurki 2011, 52.)

Sosiokulttuurinen innostaminen voidaan nähdä myös aikuiskasvatukseen liittyvänä käsitteenä, joka kytkeytyy elinikäisen oppimisen periaatteeseen. Oppimisen nähdään tapahtuvan kaikenlaisessa vuorovaikutuksessa ja toiminnassa, ei vain varsinaisissa opetustilanteissa. Itse asiassa sosiokulttuuriseksi innostamiseksi katsotaan ensisijaisesti juuri formaalin koulutusjärjestelmän ulkopuolella tapahtuva oppiminen, ja ihmisten omassa sosiokulttuurisessa ympäristössä tapahtuvat kasvatukselliset interventiot. Vaikka joku henkilö - olipa hän sitten vapaaehtoinen tai ammattilainen - toimii innostajana, keskeistä on ajatus ihmisten omasta aktiivisesta toimijuudesta ja sen vahvistamisesta. Tästä syystä perinteisen opettaja-oppija-asetelman sijaan pyritään subjekti-subjekti -suhteen luomiseen, jossa keskiössä on yhdenvertaisen sosiaalisen vuorovaikutuksen edistäminen ja kommunikaation lisääminen. Innostajan rooli ei siis ole olla ensisijaisesti opettaja tai tiedonjakaja, vaan hän toimii pikemminkin kanssakulkijana ja toiminnan fasilitaattorina, joka ohjaa osallistujia yhteiseen dialogiin. Innostaja voi toimia toiminnan käynnistäjänä, liikkeelle panevana voimana ja mahdollistajana, mutta tavoitteena on ihmisten oman aktiivisuuden herättäminen siten, että innostajan merkitys ja rooli vähitellen haalenee, ja jää lopulta ehkä pois kokonaan. (Kurki 2000, 13, 16-20, 25, 42, 78, 146; Kurki 2011, 53.)

Kaikkea sosiaalista vuorovaikutusta tai innostuksen ruokkimista ei kuitenkaan voi kutsua sosiokulttuuriseksi innostamiseksi. Jotta toiminta täyttää sosiokulttuurisen innostamisen kriteerit, toiminnan täytyy olla suunnitelmallista ja tavoitteellista. Toiminnan keskeisenä osana tulee olla toiminnan reflektio, ja reflektioon perustuva uusi toiminta. Parhaimmillaan arviointi on toimintaan sisäänrakennettua siten, että sitä ei tehdä vain projektin päätteeksi, vaan arviointia tapahtuu koko ajan, ja toimintoja myös muokataan jatkuvasti arvioinnin kautta paremmaksi. Arviointiin olisi hyvä osallistaa kaikki toiminnan osapuolet, mutta myös ulkopuolisen arvioijan käyttäminen on mahdollista. Tärkeää on se, että arviointi on suunnitelmallista, ja että sen pohjalta on mahdollista tehdä todellisia muutoksia toimintaan. Sosiokulttuurisessa innostamisessa onkin paljon yhtymäkohtia toimintatutkimuksen periaatteisiin. (Kurki 2000, 25-26, 150; Kurki 2011, 55.)

Sosiokulttuurisen innostamisen perinteisimpiä toteutusmuotoja ovat erilaiset projektit, joiden suuntana on tulevaisuus, ja joissa tavoitellaan aina tavalla tai toisella olemassa olevan todellisuuden parantamista. Projektien lähtökohtana on tyypillisesti jokin ongelma, joka pyritään ratkaisemaan tai johon haetaan helpotusta. Yksittäiset projektit asemoituvat yleensä osiksi isompia kokonaisuuksia. Projekti määritellään tässä yhteydessä sarjaksi konkreettisia ja koordinoituja toimintoja, jotka ovat sidoksissa toisiinsa ja joilla pyritään joko ratkaisemaan jokin ongelmaa tai tyydyttämään joitain ennalta määriteltyjä tarpeita. (Kurki 2000, 120-121.) Sosiokulttuurisen innostamisen projekteissa toiminnan lähtökohtana on ihmisten arkinen

elämänpiiri ja toiminta viedään sinne, missä ihmiset elävät: toreille, hoitolaitoksiin, vankiloihin, asuinlähiöihin, ja kouluihin. Ammatilliset innostajat toimivat yhteisötyöntekijöinä, joiden työkenttä voi olla hyvin laaja. (Kurki 2011, 42.)

Sosiokulttuurista innostamista voidaan siis toteuttaa hyvin monilla eri tavoilla, eikä toiminta rajoitu joihinkin tiettyihin tarkasti määriteltyihin metodeihin. Siinä mielessä sosiokulttuurinen innostaminen voidaankin nähdä enemmän aatteena kuin menetelmänä. Keskeistä on se, että kaiken toiminnan perustana on aina osallistava pedagogiikka, jonka avulla edistetään ihmisten välistä vuorovaikutusta. Liikkeelle lähdetään myös aina juuri kohteena olevan yhteisön todellisuudesta, joten jokaisen innostamisen projektin lähtökohta on siinä mielessä ainutlaatuinen, Eikä samoja toimintoja voida suoraan kopioida ja istuttaa erilaisiin toimintaympäristöihin. (Kurki 2011, 50-51.)

4 Maahanmuutto ja maahanmuuttajat Suomessa

Ulkomaalaisten osuutta Suomessa oleskelevista ihmisistä voidaan tarkastella esimerkiksi kansalaisuuden, syntymämaan tai äidinkielen perusteella, mutta mikään näistä ei ole kovin yksiselitteinen muuttuja, kun halutaan tietää, paljonko maahan muuttaneita suomessa kaikkiaan on. Äidinkieli katsotaan usein helpoimmin vertailtavissa olevaksi muuttujaksi, kun pyritään kartoittamaan ulkomaalaisten ja ulkomaalaistaustaisten ihmisten määrää. (Rapo 2011a.) Vuoden 2022 lopussa vieraskielisten osuus suomen väestöstä oli 8,9 %. Suurimmat kieliryhmät olivat venäjä, viro, arabia, englanti ja somali. (Tilastokeskus 2023a.)

Suomeen on muutettu muista maista aina, mutta viime vuosina muuttotahti on kasvanut selvästi. Suomeen muutetaan monista eri syistä: työn, opiskelun, tai perhesiteen vuoksi, ja myös kansainvälisen tai tilapäisen suojelun perusteella. Kansainvälisen suojelun perusteella oleskelulupaa hakevien osuus kaikista maahan muuttavista on pieni, ja ylivoimaisesti eniten tänne tullaan työn tai opiskelun vuoksi. Kaikkiaan maahan muutti vuonna 2022 lähes 50 000 henkilöä, ja vuonna 2023 ennätyselliset lähes 72 000 henkilöä. (Tilastokeskus 2023b; Tilastokeskus 2024b; Maahanmuuttovirasto 2024a.)

5 Keskeisiä maahanmuuttoon liittyviä termejä ja käsitteitä

Maahanmuuttoa ja maahan muuttaneita koskeva sanasto on kirjavaa, ja samoja käsitteitä on käytetty osin päällekkäisesti ja ristiriitaisesti. Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisi vuonna 2021 kotoutumisen sanaston, jonka tarkoituksena on luoda yhdenmukaisuutta termien käyttöön, ja kiinnittää erityisesti huomiota sanojen käyttämisen luomaan yhdenvertaisuuteen sekä korostaa maahan muuttaneiden omaa toimijuutta. (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja

2021:54) Käytän tässä opinnäytetyössäni kotoutumiseen ja maahanmuuttoon liittyviä termejä kyseisen julkaisun ohjaamalla tavalla.

Maahanmuuttaja on henkilö, joka on syntynyt ulkomailla, ei ole Suomen kansalainen mutta asuu Suomessa, ja hänellä on täällä lain mukainen oleskeluoikeus. Tämän määritelmän mukaan esimerkiksi vieraskielisyys, vierasperäinen nimi tai ihonväri eivät anna syytä olettaa, että henkilöä voisi automaattisesti pitää maahanmuuttajana. Termi ei ota kantaa maahanmuuton syyhyn, vaan kattaa kaikista eri syistä muista maista Suomeen muuttaneet henkilöt, myös suomalaissyntyiset paluumuuttajat. (Kotoutumisen osaamiskeskus 2024a; Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:54; Rapo 2011b.)

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu (2021:54) suosittaa, että termin ”maahanmuuttaja” sijaan olisi monessa yhteydessä parempi käyttää nimitystä ”**maahan muuttanut**”, etenkin kun puhutaan jo pidemmän ajan täällä asuneista, tai henkilöistä, joiden lähtökohtaisesti oletetaan jäävän Suomeen pysyvästi. (Kotoutumisen osaamiskeskus 2024a; Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:54.)

Ulkomaalaistaustaiseksi kutsutaan henkilöä, joka on itse muuttanut maahan, tai jonka molemmat vanhemmat, tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt jossain muualla kuin Suomessa. Tilastokeskus käyttää myös termejä syntyperä ja taustamaa. Nämä määräytyvät henkilön vanhempien syntymämaan perusteella. Näin ollen Suomessa syntyneen henkilön syntyperä ja taustamaa voi olla esimerkiksi Somalia, vaikka henkilö itse ei olisi maahan muuttanut. (Tilastokeskus 2024a; Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:54, 26.) Joskus kuulee myös käytettävän termiä ”maahanmuuttajataustainen” tarkoittamaan samaa asiaa.

Toisinaan kuulee käytettävän ilmaisua ”toisen polven maahanmuuttaja”, kun tarkoitetaan maahan muuttaneiden vanhempien Suomessa syntyneitä lapsia. Termi on kuitenkin varsin ongelmallinen, ja koetaan leimaavana, poissulkevana ja syrjäyttävänä, ja usein sillä viitataan lähinnä ihmisen ihonväriin. Termi herättää kysymyksen siitä, kuinka monen sukupolven ajan täytyisi olla asunut ja kasvanut Suomessa, jotta voi kutsua itseään suomalaiseksi. Suomessa syntynyttä lasta ei pitäisikään koskaan kutsua maahanmuuttajaksi. (OPH 2024a.)

Vieraskielinen on henkilö, jonka äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Käsite on käytössä pääsääntöisesti tilastoinnissa, muissa yhteyksissä sen käyttöä on harkittava tarkkaan. (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:54. 25.)

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan yksilöllistä prosessia, jossa hän vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa rakentaa elämänsä uudessa kotimaassaan. Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi, joka edellyttää sekä maahanmuuttajan omaa aktiivisuutta, että yhteiskunnan vastaanottavuutta. Kotoutumiseen kuuluu uuteen kulttuuriin sopeutumisen ohella

keskeisenä myös oman kielen ja kulttuurin ylläpitäminen. (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:54, 15.)

Osallisuudella tarkoitetaan henkilökohtaista kokemusta siitä, että voi kuulua johonkin itselle merkitykselliseen yhteisöön, ja ylläpitää itselleen merkityksellisiä ihmissuhteita. Osallisuudella tarkoitetaan myös jokaisen tasavertaista oikeutta mm. koulutukseen ja työhön, toimeentuloon, asumiseen ja terveyteen. Osallisuuteen kuuluu mahdollisuus tehdä omaa elämänsä koskevia päätöksiä ja vaikuttaa myös lähiyhteisöjensä sekä yhteiskunnallisiin asioihin. (THL 2024a; THL 2024b.) Osallisuuden edellytyksenä on se, että henkilöllä on riittävät tiedolliset, taidolliset ja aineelliset resurssit. (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:54, 37).

6 Kotoutuminen ja kotoutumisen edistäminen

Kotoutuminen on yksilöllinen prosessi, jossa maahan muuttanut asettuu ja sopeutuu uuteen ympäristöönsä. Tavoitteena on, että kotoutuja voi tuntea olevansa yhteiskunnan täysivaltainen ja aktiivinen jäsen, joka hallitsee riittävästi esimerkiksi työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja, ja hän tuntee myös uuden kotimaansa kieltä ja kulttuuria. Kotoutuminen on aina kaksisuuntainen prosessi, jossa myös yhteiskunta ja kotoutujan lähiympäristö muuttuu ja monimuotoistuu. Kotoutumisprosessi kestää tyypillisesti useita vuosia. (Kotoutuminen.fi 2021.)

Yhtenä kotoutumisen mittarina pidetään sitä, kuinka hyvin kotoutuja oppii käyttämään ja ymmärtämään paikallista kieltä. Kielen osaaminen on tärkeä väline uuteen yhteiskuntaan kiinnittymisessä ja osallisuuden kokemuksessa. Ilman riittävää kielitaitoa uuden kotimaan ja kulttuurin ymmärtäminen voi olla vaikeaa, ja osallistuminen yhteiskunnan toimintoihin hankaloituu. Kielen voikin katsoa olevan tärkeä, jopa tärkein avain kotoutumiseen, kun taas kielitaidon puute voi aiheuttaa eristäytymistä ja heikkoa kiinnittymistä yhteiskuntaan. Kielitaito edistää yksilön riippumattomuutta muiden avusta, vahvistaa mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämään, ja lisää kokemusta siitä, että voi olla hyödyllinen. (Dabjan & Kärki 2021)

Kotoutumisen edistämällä, (aiemmin kotouttaminen) tarkoitetaan niitä perus- ja erityispalveluja, joilla edistetään henkilön kotoutumista ja yhteiskunnan vastaanottavuutta. Näitä palveluja järjestetään monen eri viranomaisen yhteistyönä. Kunnan, hyvinvointialueen tai TE-palvelujen toimesta kotoutujalle tehdään ensin alkukartoitus, jossa selvitetään kotoutujan osaamista, valmiuksia ja tavoitteita. Kartoituksen pohjalta kotoutujalle laaditaan yksilöllinen kotoutumissuunnitelma, ja selvitetään mitä palveluja hän tarvitsee kotoutumisensa tueksi. (Kotoutuminen.fi 2021.) Kotoutumista edistäviä palveluja ovat esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalvelut, sekä koulutus-, työllistämis-, asumis-, kulttuuri-, liikunta-, perhe- ja nuorisopalvelut. Oppivelvollisuusiän ylittäneille maahan muuttaneille järjestetään myös erityistä kotoutumiskoulutusta, joka toteutetaan pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena. Kotoutumiskoulutus

pitää sisällään muun muassa suomen tai ruotsin kielen opetusta, yhteiskunnallisten valmiuksien kehittämistä ja lisäämistä, ja tarvittaessa myös luku- ja kirjoitustaidon opetusta. (THL 2024c; kotoutuminen.fi 2021.)

Kotoutumiskoulutusten keskeisenä sisältönä on usein suomen tai ruotsin kielen opetus. Valtiontalouden tarkastusviraston (2018) mukaan näissä koulutuksissa ei kuitenkaan aina saavuteta tavoitteena olevaa kielitaitotasoa. Vuosina 2013-2016 vain alle 35 % kotoutumiskoulutuksen päättäneistä ylsi opintojen jälkeen sellaiseen kielitaitotasoon (B1), joka riittää työhön ja jatko-opiskeluun (VTV 2018). Yhdeksi ongelmaksi kotoutumiskoulutusten kieliopetuksessa nähdään opettajalähtöinen ja vahvasti kielioppiin painottuva opetustapa, mikä ei sovellu kaikille opiskelijoille, eikä edistä toiminnallisen kielitaidon kehittymistä riittävästi (Dabjan & Kärki 2021). Siksi vaihtoehtoisten, luokkaopetusta tukevien kielenopetusmenetelmien kehittämiseksi on suuri tarve.

7 Mitä kielitaidolla tarkoitetaan

Kieli on kommunikaatiojärjestelmä, jonka avulla pystymme viestimään keskenämme, ja ilmaisemaan ajatuksiamme toisille ihmisille sanatonta viestintää täsmällisemmin. Kielen avulla voimme vaikuttaa muihin ihmisiin joko suullisen tai kirjallisen ilmaisun kautta, ja ymmärtää mitä muut haluavat meille viestittää. Kieltä voidaan siis pitää ensisijaisesti viestinnän ja sosiaalisen kanssakäymisen työkaluna. (Pietilä & Lintunen 2014, 20-22)

Kielijärjestelmissä on useita eri tasoja, kuten äänteellinen taso, kieliopin yksityiskohdat, lauserakenteiden taso ja myös merkitysten taso. Viestiessämme kielellisesti näitä tasoja tulee harvoin ajateltua aktiivisesti, mutta ne kaikki ovat kuitenkin läsnä jokaisessa kommunikointitilanteessa. Kielitaidon osa-alueina pidetään puhumista, ja kirjoittamista, jotka ovat produktiivisia taitoja, eli kielen käyttäjän aktiivisia prosesseja, sekä kuuntelemista ja lukemista, joita kutsutaan reseptiivisiksi taidoiksi, eli passiivisiksi prosesseiksi. Kielitaitoon voidaan katsoa kuuluvaksi myös niin kutsuttu strateginen kompetenssi, eli kyky selviytyä sellaisista ongelmatilanteista, joita syntyy kielitaidon puutteiden seurauksena. Tällaisia taitoja voivat olla esimerkiksi kiertoilmausten käyttäminen unohdettujen sanojen tilalla, ja kyky käyttää sanatonta viestintää kielellisen viestinnän tukena. (Pietilä & Lintunen 2014, 20-22; Veivo 2014, 28-29.)

7.1 Uuden kielen oppiminen ja kielitaidon tasot

Kielen oppiminen on pitkä ja monimutkainen prosessi, jossa harvoin päästään sellaiseen lopputulokseen, että jonkun voisi sanoa omaksuneen uuden kielen täydellisesti. Oppimiseen vaikuttavat lukuisat eri seikat, esimerkiksi oppijan jo aiemmin hallitsemat kielet. Jos hallitsee hyvin yhden kielen, voi olla helpompaa oppia toinen samankaltainen kieli, kuin kokonaan

uudenlainen. Esimerkiksi virolaisen voi olla espanjalaista helpompi oppia suomen kieltä, koska suomen kielen äänteissä, sanoissa ja lauserakenteissa on hyvin paljon samankaltaisuuksia oppijan äidinkielen kanssa. Yksi kielen oppimista merkittävästi tukevista elementeistä on se, että oppijalla on mahdollisuus kuulla kyseistä kieltä puhuttavan ympärillään. Tätä oppijaa ympäröivää kielimaailmaa kutsutaan kielisyötteeksi. Runsaan kielisyötteen avulla oppija voi sisäistää opittavan kielen rakenteita tietoisesti, mutta myös alitajuisesti. Siksi olisikin tärkeää hakeutua harjoittelemaan uuden kielen käyttämistä jo oppimisen varhaisessa vaiheessa, ja hyödyntää aktiivisesti kaikki kielenkäyttömahdollisuudet. (Pietilä & Lintunen 2014, 20-22)

Kielen oppiminen on sosiaalinen ilmiö, jossa oppimisen dialogisuus ja oppijan oma toimijuus ovat keskeisen tärkeitä elementtejä uuden tiedon rakentamisessa. Kielioppia voi oppia hyvin luokahuoneessakin, mutta kieleen sosiaalistuminen tapahtuu oikeissa kielen käytön tilanteissa. Sujuvaa kielitaitoa edistävät sekä aito vuorovaikutus, että monien aistien yhteiskäyttö oppimisen tilanteissa. Kieleen sosiaalistumista edistävät tilanteet, joissa kieltä käytetään yhdistettynä esimerkiksi luoviin toimintoihin. Myös sanojen runsailla toistoilla on suuri merkitys kielen oppimiselle. (MAKU hankehakemus 2023, 3, 6.)

Kielitaidon tasoa voidaan mitata eri tavoilla, ja eri tarkoituksiin on erilaiset vaatimukset kielen käytölle. Esimerkiksi kirjoitettaessa tieteellistä tekstiä on tärkeää hallita varsin korkeatasoista kirjallista kieltä. Tavallisessa ihmisten välisessä kommunikaatiossa kyse on kuitenkin siitä, että haluttu viesti saadaan perille, jolloin kielen virheettömyys ei ole kovin oleellista. Eurooppalainen - Suomessakin käytössä oleva - kuusiportainen kielitasoluokittelu perustuukin nykyään siihen, mitä henkilö vieraalla kielellä osaa, ja mitä kyseisellä kielitasolla pystyy tekemään. (Taulukko 1.) Oppijan tavoitetaso tuleeikin asettaa sen mukaan, millaisissa tilanteissa hänen pitää pystyä opittavan kielen avulla toimimaan. (Pietilä & Lintunen 2014, 22-24; Veivo 2014, 32-35.)

Taitava kielenkäyttäj	C2	Mestarin taso	Äidinkielen kaltainen kielitaito
	C1	Taitajan taso	Ymmärtää kaikenlaista puhetta jokseenkin vaivattomasti. Osaa viestiä sujuvasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja vaihdella ilmaisuun tilanteen mukaan.
Itsenäinen kielenkäyttäjä	B2	Osaajan taso	Ymmärtää tavallista asiapuhetta erilaisissa vapaa-ajan ja työelämän tilanteissa. Pystyy osallistumaan aktiivisesti useimpiin sosiaalisiin tilanteisiin, ja osaa ilmaista itseään melko sujuvasti tilanteen vaatimalla tavalla
	B1	Kynnystaso	Ymmärtää selkeää puhetta yleisistä aiheista. Selviää tavallisista arkielämän, vapaa-ajan ja työpaikan puhetilanteista.
Perustason kielenkäyttäjä	A2	Selviytyjän taso	Ymmärtää helppoa ja selkeää puhetta tutuista aiheista. Selviytyy tavallisimmista jokapäiväisistä puhetilanteista ja rutiinomaisista keskusteluista.
	A1	Alkeistaso	Ymmärtää joitain sanoja, fraaseja ja lyhyitä rutiinomaisia lauseita. Osaa vastata joihinkin itseään koskeviin kysymyksiin, kysyä jotain ja toimia yksinkertaisimmissa puhetilanteissa.

Taulukko 1: Kielitaitotasot (OPH 2024b)

7.2 Kielen oppimiseen vaikuttavia tekijöitä

Ihmiset oppivat uutta eri tavoilla, ja eritahtisesti. Siinä missä uuden kielen oppiminen on yhdelle hyvin helppoa ja luontevaa, voi toinen joutua ponnistelemaan ankarasti pääsemättä silti kovin korkealle taitotasolle. Oppimiseen vaikuttavat monet yksilölliset tekijät, ja eri tekijöiden kombinaatiot. Vaikutusta on ainakin oppijan motivaatiolla, persoonallisuudella, iällä, oppimistyyllillä ja -strategioilla, sekä aiemmilla oppimiskokemuksilla. (Pietilä 2014, 45)

Nykykäsityksen mukaan nimenomaan kielen oppiminen on oma erityinen oppimisen laji, joka voi poiketa osin muusta oppimisesta, ja tutkimuksissa on voitu osoittaa, että kielellinen lahjakkuus on erityinen, useimmiten synnynnäinen ominaisuus, joka tekee uusien kielten oppimisesta joillekin helpompaa. (Pietilä 2014, 46-49)

7.3 Motivaatio

Kielellisen lahjakkuuden ohella pidetään motivaatiota merkittävimpänä kielenoppimiseen vaikuttavana tekijänä, ja korkea motivaatio voi jopa paikata kielellisen lahjakkuuden puutteita. Kanadalainen tutkija Robert Gardner on tutkinut motivaatiota nimenomaan kielenoppimisen kannalta, ja hän jakaa motivaation tässä yhteydessä kolmeen osa-alueeseen: Motivaation intensiteettiin, eli siihen paljonko henkilö on valmis panostamaan oppimiseen; asenteeseen oppimista kohtaan, sekä haluun oppia. Kielenoppimisen motivaatio voi Gardnerin mukaan olla joko integratiivinen, jolloin oppijalla on henkilökohtaista kiinnostusta kohdekieleen ja kulttuuriin, tai instrumentaalinen, jolloin oppimisen sytykkeenä on jokin käytännön tavoite, joka kielen oppimisen avulla halutaan saavuttaa. Richard Clémentin ja Kimberly Noelsin kehittämä itsemääräämisteoria puolestaan jakaa motivaation sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Sisäinen motivaatio ohjaa kielenoppijaa siten, että oppija kokee oppimisen itsessään innostavaksi ja mielekkääksi, kun taas ulkoinen motivaatio patistaa oppimaan siksi, että niin täytyy tehdä jonkin muun kuin oppijan itsensä määrittämän syyn takia. Luonnollisesti sisäinen motivaatio tuottaa yleensä parempia oppimistuloksia. (Pietilä 2014, 50-51, 54)

Motivaatio ei ole muuttumaton, vaan hyvin dynaaminen ilmiö, ja sen taso voi samallakin henkilöllä vaihdella voimakkaasti. Motivaation kehittymiseen vaikuttavat paitsi oppijan asenteet opittavaa asiaa kohtaan, myös hänen käsityksensä itsestään oppijana. Lisäksi oppimisen motivaatioon vaikuttavat lukuisat eri tekijät oppimistilanteissa, esimerkiksi muilta saatu palaute, tuki ja kannustus, oppijan tunnetilat, fyysisen ympäristön turvallisuus ja miellyttävyys, onnistumisen ja epäonnistumisen kokemukset ja niin edelleen. Koska kieltä ei voi oppia nopeasti, vaatii kielen oppiminen motivaation pitkäjänteistä ylläpitämistä. (Pietilä 2014, 52-53.)

7.4 Oppimistyylit

Ihmisillä on monia erilaisia oppimistyyliä, joita on pidetty varsin muuttumattomina. Oppimistyyli luokittelussa ihmiset on yleisimmin jaoteltu sen mukaan, mitä havaintokanavaa käyttäen hän kokee oppivansa tehokkaimmin. Visuaalinen oppija kokee oppivansa helpoimmin näköaistia hyödyntämällä, kuvien ja lukemisen avulla, kun taas auditiivinen oppija kokee parhaaksi oppimisen tavoiksi kuuntelemisen ja keskustelemisen. Kinesteettinen oppija hyödyntää oppimisen tukena liikettä ja fyysistä toimintaa, ja taktilinen oppija puolestaan oppii parhaiten käsillä tekemisen kautta. (Pietilä 2014, 61-64.)

Oppijat voidaan luokitella aistiperusteisten oppimistyylien ohella myös sen mukaan, haluavatko he lähestyä aihetta mieluummin kokonaisuuksien vai yksityiskohtien kautta (Pietilä 2014, 62). Professori David A. Kolbin kokemuksellisen oppimisen teoria pohjalta kehitetty luokittelu puolestaan tarkastelee ihmisten oppimistyyliä sen mukaan ovatko he ensisijaisesti osallistujia, jotka oppivat mieluiten toiminnan ja kokemukseen osallistumisen kautta, tarkkailijoita, jotka oppivat parhaiten pohdiskelemalla ja vaihtamalla ajatuksia muiden kanssa,

päätelijöitä, jotka yhdistävät mielellään teorian ja käytännön, ja keskittyvät päätelmien tekoon loogisen ajattelun avulla, vai toteuttajia, jotka pyrkivät ensisijaisesti erilaisten ideoiden ja teorioiden testaamiseen. (Tenviesti 2010)

Harva ihminen kuitenkaan oppii yksiselitteisesti vain yhdellä tavalla. Viimeaikaisissa tutkimuksissa teoriaa eri oppimistyyleistä on myös kyseenalaistettu, ja eri oppimistyylien on arvioitu kuvaavan oppimistehokkuuden sijaan oppimismielityksiä. Oppiminen on kokonaisvaltainen prosessi, johon vaikuttavat aistikanavien lisäksi myös oppijan tunteet, elämykset, kiinnostus, itseluottamus ja kyky sietää epäonnistumisia. Kaikkein tehokkaimmaksi oppimistavaksi on arvioitu aktiivinen oppiminen, joka perustuu esimerkiksi kokeilemiseen, kriittiseen omatoimiseen tiedonhankintaan, ja uuden tiedon jäsentämiseen yhdessä muiden kanssa. Siksi tehokkaan oppimisen kannalta hyödyllisintä onkin yhdistellä ja vaihdella useita eri oppimisen tapoja ja aistikanavia. (AVA-akatemia 2024; Opiskelukoulu 2024.)

7.5 Kielen ja kulttuurin suhde

Kulttuuria voidaan tarkastella useissa eri merkityksissä. Laajasti ajateltuna kulttuuriin katsotaan kuuluvan korkeakulttuurin, kuten taiteen ja tieteen lisäksi myös populaarikulttuurin ilmiöt, sekä yhteisössä tai yhteiskunnassa vallitsevat arvojärjestelmät, asenteet ja arkiset elämäntavat. Meitä ympäröivä kulttuuri on olennainen osa identiteettimme rakentumista, ja vaikuttaa kaikkeen toimintaamme, aina pukeutumistyylistä aikakäsitykseen ja oman tilan ottamisesta non-verbaaliin viestintään. Puhuttua kieltä ei voi irrottaa kulttuurisesta kontekstistaan, ja käytetyillä sanoilla on aina myös kulttuurista riippuvaisia merkityksiä. Kaikissa kulttuureissa kommunikointiin liittyy kielen lisäksi paljon kirjoittamattomia sääntöjä, joiden takana vaikuttavat kulttuuriset normit ja sanojen kulttuurisidonnaiset merkitykset. Kielen avulla sekä rakennetaan ja ylläpidetään kulttuuria, että ilmennetään sitä. Kielen oppiminen onkin samalla aina myös kulttuurin oppimista, ja väärinymmärrykset voivat johtua yhtä lailla puutteellisesta kulttuurintuntemuksesta, kuin kielitaidon puutteistakin. (Pyykkö 2014, 188-189, 191.)

Oman, lapsena opitun äidinkielen merkitys identiteetin muodostumisessa on hyvin keskeinen, ja se vaikuttaa paitsi ihmisen persoonaan ja toimintaan, myös uuden kielen oppimiseen. Ihminen tulkitsee tyypillisesti vieraita asioita ja vierasta kieltä suhteessa omaan syntyperäiseen kieleensä ja kulttuuriinsa, ja tämä olisi tärkeää ymmärtää ja huomioida uuden kielen opetuksessa. Uuden kielen oppimisessa on pohjimmiltaan kyse kulttuurien välisestä dialogisesta kohtaamisesta, jolla on vahva vaikutus myös oppijan identiteetin kehitykseen. Vierasta kieltä ja kulttuuria opittaessa avautuu samalla uudenlaisia näkökulmia myös oman kielen ja kulttuurin erityispiirteisiin, joihin ei ehkä aiemmin ole tullut kiinnittäneeksi huomiota. (Kaikkonen, P. 2005, 243-248, 252-254.)

7.6 Selkokieli

Selkokielellä tarkoitetaan puhetta tai kirjoitettua tekstiä, joka on mukautettu yleiskieltä helpommaksi. Selkokielessä käytetään helppoja sanoja, ja yksinkertaisia, selkeitä lauserakenteita. Puhutussa selkokielessä sanat lausutaan selkeästi, ja lauseiden välissä voidaan pitää pieniä taukoja. Selkokielessä myös karsitaan tiedon määrää, ja kerrotaan asiasta vain oleellinen. (Selkokeskus 2024.)

Selkokielen käyttämisestä hyötyvät ihmiset, joille yleiskieli on liian vaikeaa, ja joilla kielitaidon puutteet hankaloittavat arjen tilanteista selviytymistä. Tällaisia voivat olla henkilöt, joilla on esimerkiksi kehitysvamma, muistisairaus, oppimisen vaikeuksia, tai joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi. (Selkokeskus 2024.)

7.7 Toisto -menetelmä

Pieni lapsi oppii kielen kuuntelemalla, ja toistamalla kuulemaansa. Hänellä ei ole vielä käsitystä kirjoitetun kielen rakenteista puhumattakaan sanojen sijamuodoista tai muista kielioppisäännöistä. Kuullun toistamisella rakentuu vähitellen käsitys kielestä ja siitä, miten sanoja yhdistellään ja miten kieli rakentuu yksittäisistä sanoista kohti kokonaisuuksia. Samaan ajatukseen perustuu Toisto-menetelmä, joka on kielen alkeiden oppimiseen tarkoitettu menetelmä. Toisto-menetelmä on saanut alkunsa Helsingin yliopistossa opettajaopiskelijoiden kursityönä, ja levinnyt sittemmin ”suomen kieli sanoo tervetuloa” -hankkeen myötä laajempaan käyttöön. Menetelmän kehittäminen vastasi tarpeeseen, joka syntyi, kun Suomeen saapui lyhyen ajan sisällä paljon turvapaikanhakijoita vuonna 2015. Tuolloin tarvittiin keinoja, joilla tulijat voisivat päästä nopeasti alkuun kielen oppimisessa, vaikka heillä ei vielä ollut pääsyä virallisille kielikursseille, eikä vastaanottokeskuksissa ollut useinkaan saatavilla kielen opetuksen ammattilaisia. Toisto-menetelmässä kuka tahansa suomen kieltä osaava voi toimia aikuisien oppijoiden kielioppaana lyhyen perehdytyksen avulla, myös silloin, jos kielioppaalla ja oppijoilla ei ole mitään yhteistä kieltä. Toisto-menetelmän materiaalit ja perehdytysaineistot ovat verkossa kaikkien vapaasti saatavilla osoitteessa <https://suomenkielisanootervetuloa.fi/materiaalit-1/>. (Huilla & Lankinen 2018, 6, 9-10, 61; Suomen kieli sanoo tervetuloa 2024.)

Toisto-menetelmä on yhteisöllinen ja toiminnallinen kielenoppimismalli (Community Language Learning), ja se perustuu puhutun mallin toistamiseen. Noin tunnin pituiset oppimistuokiot ovat tarkasti strukturoituja, ja jokainen oppimistuokio lähtee 0-tasolta. Aiempaa kielitaitoa ei siis tarvita lainkaan, ja tuokioiden järjestys voi olla mikä tahansa. Toisto-mallissa ei myöskään tarvita luku- tai kirjoitustaitoa, ja menetelmä soveltuu käytettäväksi myös tilanteissa, joissa perinteinen oppiminen ei ole mahdollista esimerkiksi keskittymisvaikeuksien, elämän kriisitilanteen, tai aiempien huonojen opiskelukokemusten vuoksi. Jokaisella tunnilla keskitytään yhden rajatun vuorovaikutustilanteen sanastoon, perusfraaseihin ja rakenteeseen. Oppimisessa

käytetään apuna mm. selkeää elekieltä ja pelkistettyjä kuvia, ja tarkasti valittujen ilmausten runsasta toistamista. Oppimistuokioiden avulla oppija pääsee heti alussa kiinni arkikieleen, ja oppii kuulemaan, tunnistamaan ja käyttämään uuden kielen sanoja. Kuulemiseen perustuvassa oppimismetodissa myös kielen rakenteet ja rytmi, sekä sanojen ääntäminen ja painotukset tulevat tutuiksi heti alussa, jolloin kynnyksen kielen opetteluun ja käyttämiseen voi mahdollistaa merkittävästi verrattuna perinteiseen kielenopetukseen. Näiden 0-tason opetustuokioiden jatkoksi on kehitetty myös sellaisia tuokioita, jotka on suunnattu oppijoille, joilla on jo hieman kielitaitoa. (Suomen kieli sanoo tervetuloa 2024; Huilla & Lankinen 2018, 11, 13, 60.)

Toisto-menetelmässä on hyvin tärkeää, että oppimistilanteiden ilmapiiri on luottamuksellinen, ja avoin, ja etenemistahti rauhallinen. Myös ryhmäkoko on syytä pitää melko pienenä. Nämä edistävät sitä, ettei kukaan joudu tuntemaan itseään uhatuksi, tai joudu pelkäämään tulevaisuutta. Kannustamisella ja positiivisen palautteen antamisella on suuri merkitys oppimistilanteissa. (Huilla & Lankinen 2018, 12-13.)

Toisto-menetelmässä kielitaitoa tarkastellaan konstruktiokieliopin näkökulmasta. Tämä tarkoittaa sitä, että kielen nähdään koostuvan pienistä palasista, jotka voivat alkuun tuntua irrallisiltakin, mutta kun niitä vähitellen rakentuu lisää, muodostuu niistä kokonaisuus. Menetelmässä nähdään tärkeänä, että noiden kielenpalasien kokoaminen aloitetaan sellaisista elementeistä, jotka auttavat selviytymään tavallisimmista arjen tilanteista; puhutaan käyttökielestä, tai funktionaalisesta kielitaidosta. Tällöin kieltä voi alkaa käyttämään heti, mikä vahvistaa oppimista ja myös motivaatiota oppimiseen, ja helpottaa myös myöhempää formaalia kielenopiskelua. Toisto-menetelmä ei pyri korvaamaan virallista kielenopetusta, vaan se pyrkii auttamaan alkuun pääsemisessä, ja sitä voi käyttää myös virallisen kielenopetuksen tukena. (Huilla & Lankinen 2018, 14-15, 61; Suomen kieli sanoo tervetuloa 2024.)

Toisto-tuokioissa olisi hyvä välttää muiden, kuin suomen kielen käyttöä. Kaikki osallistujat eivät esimerkiksi välttämättä ymmärrä englantia, jolloin sen käyttäminen ei edistä suomen kielen oppimista. Pahimmillaan kielet voivat myös mennä sekaisin, eikä oppija tiedä kuuluvatko käytetyt sanat suomen vai englannin kieleen. Apukielten välttämällä vältetään myös luomasta mielikuvaa, että oppiakseen suomea pitäisi ensin osata esimerkiksi englantia. Pitäytymällä vain suomen kielessä saadaan oppimistilanne pidettyä selkeämpänä. Kielioppaan tulisi myös välttää kaikkea sellaista suomenkielistäkin puhetta, joka ei liity tuokion aiheeseen, ja käyttää vain niitä sanoja ja fraaseja, joita tuokiossa on tarkoitus opetella. Näin opetuksen kertasisältö pysyy hallittavana, ja uutta kieltä ikään kuin annostellaan sopivan kokoisina annoksina. (Huilla & Lankinen 2018, 57; Suomen kieli sanoo tervetuloa 2024.)

8 Moniaistisuus oppimisen tukena ja Aistien-menetelmä

Moniaistisella oppimisella tarkoitetaan sitä, että oppimistilanteissa tarjotaan informaatiota samanaikaisesti useita eri aistikanavia hyödyntäen. Tällä tavoin ei tueta pelkästään eri oppimistyylien edustajia, vaan tehostetaan oppimista kokonaisuudessaan. Opetusmateriaali voi olla visuaalista, eli näköaistiin perustuvaa, tai auditiivista, eli kuuloaistiin perustuvaa. Se voi olla myös tunnusteltavaa, haisteltavaa tai maisteltavaa, tai kaikkia näitä yhdessä. (Räty, ym. 2014, 6, 42-43)

Eri aistien käyttö, kehollinen toiminta ja kieli ovat ajattelun kehittymisen ja oppimisen näkökulmasta oleellisia elementtejä (OPH 2014, 17). Mitä useampia aistikanavia oppimistilanteissa aktivoituu, sitä pysyvämpi muistijälki tilanteesta syntyy. Eri aistit aktivoivat eri tavoilla ihmisen aivoja: Visuaaliselle oppijalle tärkeää on fyysinen oppimisympäristö, kun taas esimerkiksi tuoksut ja äänet voivat nostaa esiin tunteita ja muistoja, jolloin opittava asia on helpompi liittää aikaisempaa tietoon. Kokemuksellinen oppiminen, toiminnallisuus ja eri aistikanavien käyttö oppimisen tukena lisäävät myös yhteisöllisyyden kokemusta, ja voivat vahvistaa motivaatiota oppimiseen. (Räty, ym. 2014, 42-43, 46)

Aistien menetelmä on saanut alkunsa Laurea ammattikorkeakoulussa, jossa on vuodesta 2008 alkaen kehitetty kohtaamista edistävää ja elämyksellistä tilankäyttöä opetuksen ja sosiaalityön tukena. Menetelmää on jatkokehitetty valtakunnallisen Aistien-hankkeen toimesta vuodesta 2011 alkaen, jolloin menetelmän käyttötarkoitusta laajennettiin koskemaan laajemmin eri kohderyhmiä ja toimintaympäristöjä. (Räty, ym. 2014, 6)

Keskeistä menetelmässä on luoda elämyksille ja eri aistien käytölle otollinen tila kohtaamis- tai oppimistilanteisiin. Tilankäytössä hyödynnetään erilaisia aistiärsykeitä, esimerkiksi värejä, esineitä, materiaaleja, äänimaisemia, ruokia, juomia ja tuoksua. Tällä tavoin voidaan luoda elämyksiä, joissa tila virittää ajatukset esimerkiksi johonkin tiettyyn tilanteeseen, kulttuuriin tai historian ajankohtaan. Tila rakennetaan tyypillisesti yhdessä käyttäjäkohderyhmän kanssa, jolloin myös tilan rakentaminen muodostuu yhteisölliseksi oppimistilanteeksi. Tilan on tarkoitus toimia kohtaamisen paikkana, ei näyttelynä, ja tärkeää ei ole kopioida autenttista ympäristöä, vaan toimia enemmänkin viitteellisenä, ajatuksia virittävänä elementtinä. (Räty, ym. 2014, 6-10, 13, 23-26.)

Sosiaalialan kontekstissa Aistien-menetelmän taustalta löytyy niin sosiokulttuurisen innostamisen, kuin multisensorisen, eli moniaistisen työskentelyn periaatteita. Aistien-tilaa voidaan hyödyntää eri kulttuurien välisten kohtaamisten edistämiseksi. Menetelmän avulla voidaan esimerkiksi tukea vähemmistöryhmien, kuten maahan muuttaneiden identiteetin uudelleenrakentumista, tai lisätä kantaväestön ymmärrystä muista kulttuuritaustoista tulevien elämästä. (Räty, ym. 2014, 39-41).

Aistien-tilaa ja -menetelmää voidaan hyödyntää myös kielen oppimisessa. Aistien-tila voi imitoida vaikkapa jotain tiettyä kielenkäyttötilannetta, ja toimia eräänlaisen roolileikin näyttämönä. Esimerkkinä tästä on tilanne, jossa tutkimustarkoituksessa opeteltiin kahvilakäyntiin liittyvää ranskan kielen sanastoa luomalla kuvitteellinen Pariisilainen kahvilaympäristö äänineen, tuoksuineen ja makuineen. Tutkimuksessa havaittiin, että oppijoiden motivaatio kielen opiskeluun lisääntyi selvästi verrattuna perinteiseen luokkaopetukseen. Moniaististen elementtien koettiin kannustavan vuorovaikutukseen, ja kommunikointiin opiskeltavalla kielellä, ja elämyksellisyys ja moniaistisuus vahvistivat vieraan kielen sanojen oppimista. (Myrén 2015, 29.)

9 Toiminnalliset ja taidelähtöiset menetelmät

Toiminnallisilla menetelmillä tarkoitetaan sellaisia työskentelyyn valittuja menetelmiä, joissa keskeisenä elementtinä on osallistujien oma aktiivisuus ja toimijuus, ja toiminnalliset menetelmät soveltuvat erityisen hyvin ryhmämuotoiseen toimintaan. Toiminnallisuus yhdistää ihmisiä toisiinsa, ja ympäristöönsä kokemuksellisella ja elämyksellisellä tavalla, ja tähtää ihmisen voimaantumiseen ja toimintakyvyn tukemiseen. Toiminnalliset sisällöt voivat pitää sisällään lukuisia erilaisia toimintoja, esimerkiksi liikuntaa, musiikkia ja pelejä, sekä taide- ja kulttuurilähtöisiä työskentelymuotoja, joita käytetään tavoitteellisesti ja joustavasti sosiaalisen työskentelyn apuna. (Liikanen & Kaisla 2007, 7.)

Toiminnalliset menetelmät soveltuvat hyvin monenlaisiin tarkoituksiin ja erilaisille ihmisryhmille, myös kielen oppimisen kontekstiin. Niiden avulla kielen oppiminen muuttuu käytännönläheiseksi ja konkreettiseksi (Luetaan yhdessä -verkosto 2024.) Uuden asian tai taidon oppiminen on kokonaisvaltainen prosessi, johon sisältyvät tiedollisen ja taidollisen tason lisäksi myös tunteet ja kokemukset, jotka voivat joko tukea tai haitata oppimista. Toiminnallisten menetelmien avulla voidaan havainnollistaa opeteltavaa asiaa, synnyttää oivalluksia ja herättää keskustelua. Niitä voidaan hyödyntää myös rennon ilmapiirin luomisessa ja ryhmäytymisen tukemisessa. Toiminnalliset menetelmät vahvistavat osallistujien aktiivista toimijuutta sen sijaan, että he olisivat vain passiivisia uuden tiedon vastaanottajia. (MLL 2020.)

Taide- ja kulttuurilähtöiset menetelmät voivat auttaa jäsentämään tunteita ja ajatuksia, ja tukea kommunikaatiota ja ilmaisua. Taide- ja kulttuurilähtöisten menetelmien avulla voidaan vahvistaa paitsi itsetuntemusta ja itseilmaisua, myös yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemusta, joilla on tärkeä vaikutus yksilön hyvinvointiin. Osallisuuden kokemus vahvistaa hallinnan tunnetta ja ympäröivän elämänpiirin ymmärrettävyyttä. Kun ilmaisu tapahtuu taiteen avulla, voi esille tulla asioita, joita on ollut vaikeaa ilmaista sanoilla. Toisaalta taidemuotoinen itseilmaisuus tarjoaa myös tietynlaista etäisyyttä, joka antaa eräänlaisen metaforisen

suojan käsiteltävään asiaan, jolle on ehkä muilla keinoin vaikeaa löytää ilmaisumuotoa. (Känkänen 2023; Isola 2022.)

Huhtinen-Hilden & Isola (2019) jakavat luovan ryhmätoiminnan viiteen vaiheeseen, jotka voivat esiintyä prosessissa myös limittäin ja syklisesti toistuen: Virittäytymisvaiheessa (1) orientoitutaan tilanteeseen, ryhmään ja sen vuorovaikutukseen. Tässä vaiheessa osallistujat voivat kokea hämmennystä ja jännitystä, joten ohjaajan on tärkeää keskittyä luomaan sallivaa ja turvallista ilmapiiriä. Etääntyminen (2) tarkoittaa olosuhteiden luomista sellaisiksi, joissa osallistujat voivat turvallisesti ottaa etäisyyttä arkeensa ja sen hankaluuksiin. Tämä mahdollistaa oman tilanteen tarkastelun etäämpää, uudesta näkökulmasta. Uusi näkökulma, ja oman tilanteen reflektointi etäämpää antavat eväitä oman tilanteen sanoittamiseen (3). Tämän ei kuitenkaan välttämättä tarvitse tarkoittaa juuri sanallistettua ilmaisua, vaan itseilmaisu voi tapahtua myös taiteen välityksellä. Tätä hyödynnetään esimerkiksi erilaisissa ryhmämuotoisissa taideterapioissa. Ryhmässä tapahtuva toiminta mahdollistaa tunteiden, kokemusten ja ajatusten jakamisen (4) muiden kanssa. Asioiden ja niiden merkitysten jakaminen voi olla yhtä hyvin kielellistä, kuin ei-kielellistä. Eläytyminen on yksi ei-kielellisen jakamisen muoto. Kokemusten vastavuoroinen jakaminen taas tuottaa hyväksytyksi tulemisen kokemusta (5), tunnetta nähdyksi ja kuulluksi tulemisesta juuri sellaisena kuin on. Ymmärtämisen ja myötätunnon kokemuksissa sanattomalla viestinnällä on suuri painoarvo; sanojen ohella muiden hyväksymistä ja hyväksytyksi tulemisen kokemusta jaetaan eleillä, ilmeillä, liikkeillä ja äänenpainoilla. Parhaimmillaan luovan ryhmätoiminnan prosessi lisää osallistujissa uskoa itseensä ja omiin kykyihin ja mahdollisuuksiin, sekä luo luottamusta niin ympäristöön kuin tulevaisuuteenkin. (Huhtinen-Hilden & Isola 2019.)

10 Opinnäytetyön suunnittelu ja toteutusprosessi

Idea opinnäytetyöni aiheesta syntyi MAKU-hankkeen aloitteesta, ja opinnäytetyöni työpajat järjestettiin yhteistyössä MAKU-hankkeen kanssa. Hankkeen kautta löydettiin sopiva osallistujaryhmä, ja järjestettiin toimintaan tarvittavat resurssit, kuten kyydit ja eväät, sekä hoidettiin tiedottaminen osallistujille ja yhteistyökumppaneille.

Työpajoissa käytettiin MAKU-hankkeen suostumuslomakkeita osallistujien informointiin ja suostumuksen ilmaisemiseen (Liite 1.). MAKU-hankkeella on käytössä monille eri kielille käännetty suostumuslomake, joten osallistujat voivat antaa suostumuksensa hankkeen puitteissa tapahtuviin työpajoihin ja tutkimuksiin osallistumiseen omalla äidinkielellään, tai muulla halutsemallaan kielellä.

10.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli järjestää kohderyhmälle kielenoppimista tukevia työpajoja ja kartoittaa osallistujien kielellisen kommunikaation ja vuorovaikutuksen aktiivisuutta toiminnan aikana. Työpajoissa kokeiltiin eri aistikanavia aktivoivia menetelmiä varhaisvaiheen kielenoppimisen tukena ja niissä käytettiin sosiaalipedagogiikan ja sosiokulttuurisen innostamisen periaatteita mukaillen taktiilisia, luovia ja toiminnallisia menetelmiä. Työpajojen päämääränä oli myös edistää maahan muuttaneiden kotoutumista vahvistamalla osallisuuden kokemusta sekä lisäämällä edellytyksiä vuorovaikutukselle kantaväestön ja maahan muuttaneiden välillä.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa toimeksiantajalle tietoa siitä, miten tällainen työskentelymalli tukee suomenkielisen sanaston omaksumista ja käyttöä. Tämä tieto voi osaltaan edistää uusien kokeilujen muotoilua, ja ohjata löytämään uudenlaisia lähestymistapoja kielen oppimiseen perinteisten opetusmenetelmien rinnalle. Ohjaavana tutkimuskysymyksenä opinnäytetyössäni oli se, voidaanko valitsemiani menetelmiä käyttäen herättää osallistujissa motivaatiota suomen kielen oppimiseen, ja kommunikointiin suomen kielellä.

Tavoitteenani oli myös kasvattaa omaa ymmärrystäni kohderyhmästä, ja lisätä osaamistani sellaisissa kohtaamisissa, jossa toisena osapuolena on hyvin heikosti suomen kieltä osaava henkilö, eikä yhteistä kieltä välttämättä ole.

10.2 Menetelmävalinnat

Opinnäytetyöni toteutus ei ollut vain yhden metodin mukainen tutkimus- tai kehittämistyö, vaan soveltava yhdistelmä erilaisista toisiaan tukevista lähestymistavoista, kuten toimintatutkimuksellisesta työotteesta ja Living Lab -metodista. Käytin pajojen suunnittelussa ja toteutuksessa taustateorian lisäksi elementtejä sosiokulttuurisesta innostamisesta; mielestäni tämä näkökulma soveltui hyvin tuomaan toteutukseen mukaan sosionomin ammatilliseen kompetenssiin kuuluvaa osaamista, kuten ohjausosaamista ja osallistujien omaan voimaantumiseen tähtääviä toimintamalleja.

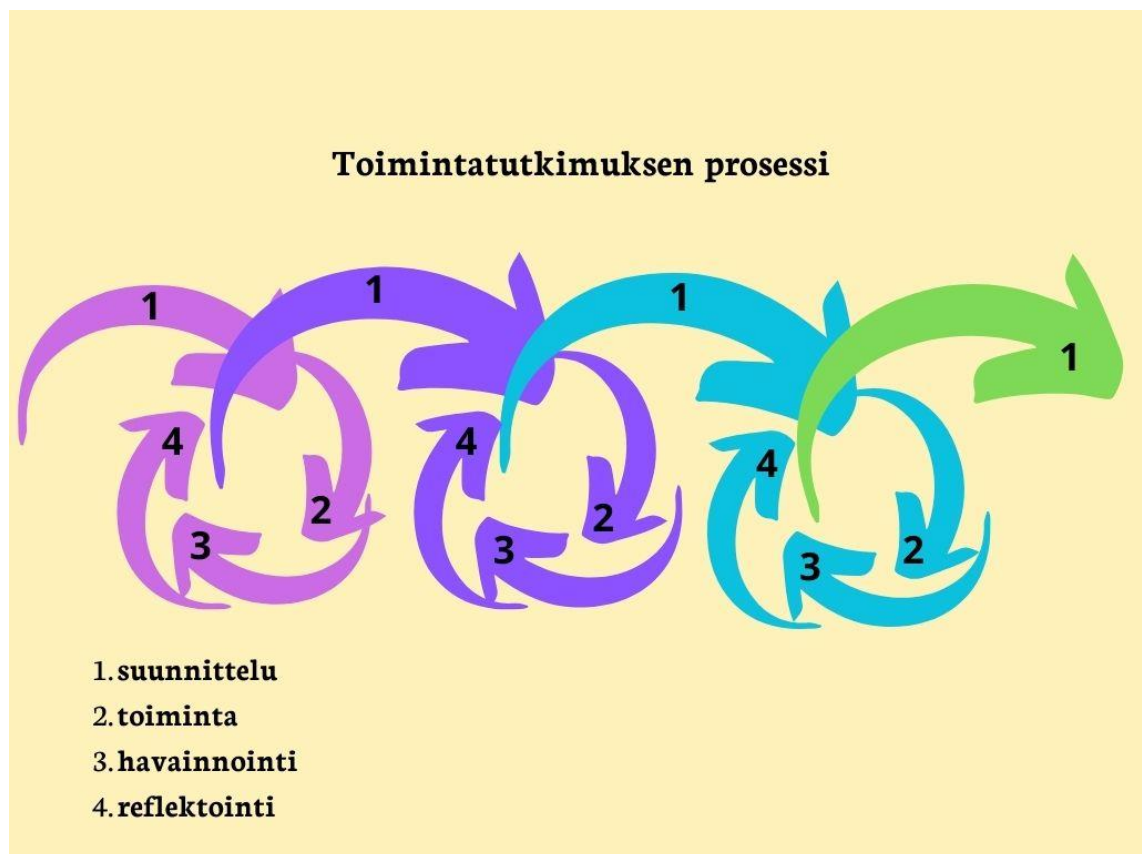
Menetelmävalintani perustuivat siihen, että ne vastasivat toimeksiantajan tarpeisiin ja toteuttivat samanlaista, käytännönkokeiluihin perustuvaa kehittämisen mallia, mikä hankkeessa on käytössä sen muissakin muotoilusprinteissä. Koska tavoitteena oli kokeilla uudenlaista toimintamallia sen sijaan, että vain tutkittaisiin jotain jo olemassa olevaa, oli toimintatutkimuksellinen ja Living lab -metodin mukainen lähestymistapa perusteltua.

Pajojen toiminnalliset sisällöt valitsin siten, että niissä voitiin toteuttaa moniaistista lähestymistapaa mahdollisimman monipuolisesti. Keskeistä kaikille työpajoille oli toiminnallisuus, toiminnan moniaistinen luonne ja yhteisöllisyyden tukeminen. Pyrin hyödyntämään

toimintojen suunnittelussa eri aistikanavien aktivoimista mahdollisimman laajasti, ja luomaan sitä kautta elämyksellisiä kokonaisuuksia. Vaikka pohja-ajatuksena työpajojen järjestämisessä oli kielen oppimisen tukeminen ja motivaation herättäminen siihen, ei varsinainen kieliopetus tullut esille toiminnassa millään muulla tavalla, kuin siten, että pyrin rajaamaan oman kielellisen kommunikointini tapahtumaan selkeällä suomen kielellä, toisto -menetelmän ja selko-kielen periaatteita soveltaen.

10.3 Toimintatutkimus

Toimintatutkimuksen termin otti käyttöön sosiaalipsykologi Kurt Lewin vuonna 1946. Hän kuvasi toimintatutkimusta spiraalimaisesti etenevänä prosessina, jossa vuorottelevat suunnittelu, toiminta, havainnointi ja reflektointi. Nämä vaiheet voivat toteutua syklisesti useita kertoja prosessin aikana kuvan 1. mukaisesti. (Jyrkämä 2024; Kananen 2014, 13.)

Kuva 1: Toimintatutkimuksen syklinen prosessi (mukaillen Heikkinen, Kaukko & Salo 2023, 24-28).

Heikkinen, Kaukko & Salo (2023, 24-26, 30.) puolestaan kuvaavat toimintatutkimuksen sykli-syyttä eräänlaisena ideaalina, joka harvoin toteutuu käytännössä sellaisenaan. Liian voimakas pyrkimys syklien vaiheiden toteutumiseen voi jopa rajoittaa tutkimuksen etenemistä, jolloin siitä on tutkimukselle enemmän haittaa kuin hyötyä.

Toimintatutkimus on tutkimuksen muoto, jota ei voida suoraan liittää joko laadulliseen tai määrälliseen tutkimuskategoriaan, vaan tutkimusaineiston keräämisessä voidaan käyttää monenlaisia eri menetelmiä. Toimintatutkimusta voisikin kutsua ennemmin tutkimusstrategiaksi, kuin varsinaiseksi menetelmäksi. Tutkimusaineistossa voi olla esimerkiksi erilaisia dokumentteja, haastatteluja, tilastoja ja niin edelleen. Yksi toimintatutkimuksille keskeinen tiedonkeruun menetelmä on osallistuva havainnointi siten, että tutkija on itse osallisena toiminnassa. Tutkija ei tällöin tarkastele tutkittavaa asiaa etäisyyden takaa, vaan osallistuu keskusteluun aktiivisesti, tekee aloitteita ja pyrkii siten aktiivisesti vaikuttamaan tutkittavaan ilmiöön. Tässä toimintatutkimus poikkeaa jyrkästi muista tutkimusmetodeista. Toimintatutkimuksessa tavoitteena ei ole perinteisen akateemisen tutkimuksen tavoin vain tiedon kerääminen ja sen objektiivinen tarkastelu, vaan myös tutkimuksen kohteena olevien sosiaalisten käytäntöjen ymmärtäminen ja positiivisen muutoksen aikaansaaminen olemassa olevaan todellisuuteen. Toimintatutkimuksessa toiminta on paitsi tutkimuskohde, myös tutkimuksen väline ja päämäärä. (Jyrkämä 2024; Heikkinen, Kauko & Salo 2023, 17, 33, 35-36; Heikkinen ym. 2023, 67; Kananen 2014, 16.)

10.4 Living Lab

Toimeksiantajani MAKU-hanke käyttää omissa muotoilukokeiluissaan Living Lab -metodia, joka perustuu monilta osin samankaltaisiin periaatteisiin kuin toimintatutkimus. Yhteistä näille metodeille on osallistujakeskeisyys ja käytännön toiminnan korostaminen, sekä kaikkien osapuolten osallistaminen prosessiin sen eri vaiheissa. Yhteistä on myös syklinen, spiraalimaisesti etenevä kehittäminen. Eroavaisuutena voi ajatella olevan sen, että Living Lab on tyypillisesti perinteistä toimintatutkimusprosessia nopeatempoisempaa, ja se voi koostua useista lyhytkestoisista kokeiluista. Living Labissa osallistujaosapuolia on tavallisesti useampia, ja heidät on koottu yhteen kyseisen aiheen ympärille, kun taas toimintatutkimuksen voi toteuttaa myös jonkin yksittäisen ja rajatun ryhmän parissa.

Living Lab on innovointi-, tutkimus- ja kehittämisprosessi, jossa lähtökohtana on ihmisten tarpeiden ja haasteiden ja ongelmien ymmärtäminen ja ratkaiseminen niissä todellisissa toimintaympäristöissä, missä he elävät tai työskentelevät. Toimintaympäristöt voivat olla fyysisiä, mutta yhtä hyvin myös digitaalisia ympäristöjä, joihin liittyy ihmisten välistä sosiaalista kanssakäymistä. Living Lab -metodia voidaan soveltaa esimerkiksi tuotteiden, palveluiden tai uusien liiketoimintamallisen käyttäjälähtöiseen kehittämiseen, tai yhteiskehittämisen keinoin toteutettavaan ongelmanratkaisuun. Tyypillisesti prosessissa on mukana useita eri toimijoita, kuten koulutuksen, tutkimuksen, yritysten ja asiakkaiden edustajia. Prosessissa kaikkien osallisten rooli on yhtä tärkeä, ja Living Lab -toimintaa kuvataankin usein sanalla innovaatio-ekosysteemi. (Sutinen ym. 2016, 5, 12. Maku hankehakemus 2023, 7-8)

Living Lab -toiminta keskittyy usein nopeaan prototyyppien luomiseen, testaamiseen, ja skaalamiseen. Palautetta kerätään kaikilta osallisilta koko prosessin ajan, ja toimintaa, tuotetta tai prosessia muokataan sen perusteella. Tavoitteena on löytää eri toimijoiden yhteisen vuorovaikutuksen avulla sellaisia ratkaisuja, joissa huomioidaan prosessin kaikkien osapuolten toisiaan täydentävät ideat, ja päästään siten uusien innovaatioiden äärelle. Living Lab -metodia voidaankin käyttää esimerkiksi sellaisten monimutkaisten yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemiseen, missä jonkin yksittäisen tahon näkemys kehittämistarpeesta, sen keinoista, tai tavoitellusta lopputuloksesta ei riitä ratkaisemaan ongelmaa kaikkia osapuolia tyydyttävällä tavalla. (Sutinen ym. 2016, 5-6.)

Yksi Living Lab -metodin keskeisistä piirteitä on avoimen innovaation periaate. Toisin kuin perinteisissä, yritysten sisäisissä kehittämisprosesseissa, Living Labissa pyritään tiedon avoimeen jakamiseen ja yhteistoimintaan muiden organisaatioiden ja toimijoiden kanssa. Living Lab -toiminnassa toimijoiden keskinäisellä luottamuksella onkin suuri merkitys. Toimijoiden omat liike- ja ammattisalaisuudet ovat Living Lab -toiminnan ulkopuolella, mutta menetelmäosaamista ja toimintatapoja jaetaan avoimesti verkostolle, mikä mahdollistaa eri toimijoiden ideoiden yhdistämisen uudella tavalla. (Living Labin ydinelementit 2012, 13-14.)

10.5 Opinnäytetyön työpajojen käytännön toteutus

Opinnäytetyön suunnittelu aloitettiin MAKU-hankkeen kanssa loppuvuodesta 2023. Solmin MAKU-hankkeen kanssa toimeksiantosopimuksen, ja sovin, että yhteyshenkilönäni toimi koko prosessin ajan hankkeen projektiasiantuntija. Hän myös osallistui toteutettaviin työpajoihin, niiden havainnointiin ja arviointiin, ja kommentoi osaltaan kirjallista työtäni sen edistyessä. Alkuvuoden 2024 aikana kokosin toteutuksen pohjaksi teorian tietoa aihepiiriin liittyen, ja MAKU-hanke teki taustatyötä omien yhteistyökumppaniensa kanssa tutkimukseen soveltuvan kohderyhmän löytämiseksi. 8.4. 2024 järjestettiin Teams-palaveri, jossa aloitettiin työpajojen konkreettisempi suunnittelu. Kun yhteistyökumppaniksi valikoitui Omnian osaamiskeskus OSKE, hain opinnäytetyölleni tutkimusluvan Omniasta. OSKEN yhteyshenkilönä toimi opettaja, joka opetti kohderyhmäksi valikoitunutta työvoimakoulutusryhmää.

Ennen työpajojen toteutusta järjestimme TEAMS-palaverin, jossa oli mukana itseni lisäksi MAKU-hankkeen projektiasiantuntija ja yhteyshenkilö OSKEsta. Palaverissa sovittiin pajojen aikataulusta ja käytännönjärjestelyistä, sekä päätettiin siitä, kumpi kahdesta mahdollisesta ryhmästä olisi se, jolle työpajat järjestetään. Ryhmäksi valikoitui se, jonka kielitaitotason OSKEN yhteyshenkilö arvioi heikommaksi. Kyseessä oli ryhmä, joka osallistui OSKEssa puolen vuoden pituiseen työvoimakoulutukseen, ja jonka koulutusjakso oli juuri alkamassa.

Pyysin kohderyhmästä ennakotietoa sen osalta, kuinka suuri ryhmä on, mitä kieliä ryhmäläiset puhuivat äidinkielenään. Lisäksi kysyin, onko jotain sellaista erityistä, mitä minun tulisi huomioida ryhmän ohjauksessa. Ryhmän kooksi ilmoitettiin noin 12-13 henkilöä, mutta

samalla kerrottiin, että ryhmäkoko saattaa myös elää. Ryhmäläisten tiedossa olevat äidinkielet olivat arabia, somalia, albania, amhara, edo, akan ja urdu. Näiden lisäksi osa ryhmästä puhui äidinkieltänsä lisäksi englantia. Heidän kielitaitotasonsa suomen kielen osalta oli vaihteleva, noin tasoa A1-B2, ja iältään ryhmäläiset olivat 30-60-vuotiaita. En missään opinnäytetyöni vaiheessa kysynyt tai tallentanut osallistujista mitään henkilötietoja, kuten nimiä tai henkilöhistoriaa, joten tämän osalta tietoturvasta huolehtiminen oli yksinkertaista. Koska ryhmä oli vasta alkamassa, ei ryhmän opettajakaan vielä tuntenut heitä, eikä hänellä ollut tarkempia ennakkotietoja ryhmäläisistä. Yleisesti hän kuitenkin kertoi, että tyypillistä näille ryhmille oli se, että monella on oppimaan oppimisen taidot ovat hyvin heikolla tasolla, eikä kaikilla välttämättä ole juuri minkäänlaista koulutustaustaa. Usein tyypillisiä ovat myös erilaiset fyysiset ja psyykkiset toimintakyvyn rajoitteet.

Alustavan suunnitelman mukaisesti työpajoja toteutettiin kolme. Työpajat toteutettiin huhtikuusäkuussa 2024 varsin tiiviillä aikataululla. Aikatauluun vaikutti se, että ryhmän opettaja oli jäämässä pois tehtävästään kesäkuun alkupuolella, ja ajatuksena oli, että hän olisi mukana kaikissa pajoissa, ja voisi tehdä havaintoja työpajojen vaikutuksesta myös työpajojen välisinä aikoina.

Sosiokulttuurisen innostamisen projekteissa toiminnan muotoja ja tarkkoja sisältöjä ei lähtökohtaisesti valikoida ohjaajavetoisesti etukäteen, vaan ideoiden tulisi herätä yhteisössä sisäsyntyisesti. (Nivala & Rynnänen 2019, 206.) Tämä asetti opinnäytetyöni suunnittelulle haasteita, joiden kohdalla jouduin tekemään kompromisseja. Opinnäytetyöni osalta työskentelin sellaisen osallistujajoukon kanssa, jota en tuntenut etukäteen, eivätkä aikaresurssit mahdollistaneet niin syvällistä pohjatyötä, kuin täysimittainen sosiokulttuurisen innostamisen projekti olisi vaatinut. Suunnittelinkin työpajojen toiminnallista sisältöä jo etukäteen tuntematta toiminnan kohderyhmää henkilökohtaisesti. Rajasin kuitenkin suunnittelutyön pitkälti vain sellaisiin käytännön asioihin, jotka olivat välttämättömiä työpajojen toteuttamiseksi. Työpajapäivien yksityiskohtaisen sisällöllisen etenemisen jätin suunnittelematta tarkemmin, jotta pajiin jäisi tilaa osallistujien omille vaikuttamisen mahdollisuuksille. Tämä olikin hyvä ratkaisu, sillä jouduin etenkin kahden viimeisen työpajan kohdalla tekemään muutoksia alkupe räisiin, alustaviin suunnitelmiini itsestäni riippumattomista syistä.

Työpajojen keskinäinen järjestys valikoitui osin käytettävissä olevien resurssien, esimerkiksi tilojen käytön mahdollisuuksien mukaan. Tarkoituksena oli kuitenkin se, että sisällöllisesti pajat etenevät loogisessa järjestyksessä osallistujien osallisuuden asteen mukaan: Ensimmäinen paja oli eniten ohjaajavetoinen, ja osallistujilta ei odotettu osallistumista sen sisällölliseen suunnitteluun. Ensimmäisessä työpajassa keskityttiinkin pitkälti siihen, että tutustuimme toisiimme toiminnan ohessa, ja luotiin luottamusta, mikä edistäisi ryhmäläisten osallistamista suunnitteluun myöhempien työpajojen osalta.

Toimintatutkimuksen ja sosiokulttuurisen innostamisen elementit näkyivät työni toteutuksessa muun muassa siten, että työpajojen edetessä huomioin prosessin syklisen kehittämisen luonteen. Jokaisen työpajan suunnittelussa ja toteutuksessa pyrin huomioimaan edellisen pajan tuottamaa tietoa ja palautetta. Näin ollen kaikkien työpajojen tarkka suunnittelu ei tässä vaiheessa ollut edes mahdollista, koska liian lukkoon lyöty etukäteissuunnittelu ei olisi ollut toimintatutkimuksen, tai sosiokulttuurisen innostamisen periaatteiden mukaista.

11 Työpaja 1: Kehräys 30.4.2024

Kehräämisellä tarkoitetaan prosessia, jossa erilaisille kuiduille, esimerkiksi lampaan villalle, annetaan kierrettä, jolloin siitä syntyy lankaa. Työvälineenä kehräämisessä voidaan käyttää esimerkiksi varttinää tai rukkia, ja villa esivalmistellaan kehräykseen käyttäen käsikarstoja.

Kehräys soveltuu tämän opinnäytetyön tekniseksi menetelmäksi hyvin siksi, että se ei liity suoraan kielen oppimiseen millään tavalla. Se on nykyaikana käsityötekniikkana melko harvojen taito, joten on todennäköistä, että pajojen osallistujilla ei ole siihen omaa aiempaa kosketuspintaa, ainakaan suomen kielellä. Näin ollen jokainen osallistuja oli lähtötilanteessa melko samalla viivalla.

Tässä pajassa oli mahdollista havainnoida kommunikointia tilanteessa, joka poikkesi merkittävästi perinteisestä kielitaidon opetustilanteesta. Kehräämiseen liittyvä sanasto ei ole kielikursseilla yleistä, joten tämän pajan yhteydessä oli mahdollista tutkia sanaston sisäistämistä ilman, että aiempi kielellinen opetus vääristää tuloksia.

Kehräämistä kielenoppimisen tai sosiaalialan kontekstissa ei tietävästi ole koskaan käytetty tietoisesti menetelmänä, tai ainakaan tällaisesta ei ole olemassa julkaistua tietoa tutkimuksellisesta tiedosta puhumattakaan. Näin ollen kehräämisen käyttämistä tällaisessa yhteydessä ei voi perustella lähteisiin perustuvalla tiedolla. Omassa opinnäytetyössäni tämä osio oli puhtaasti uudenlainen kokeilu.

Kehräyksessä moniaistisuus on vahvasti läsnä: mm. villan tuntu ja tuoksu voivat herättää monissa voimakkaita tunnemuistoja, jos ne ovat jollain tavoin olleet läsnä omassa menneisyydessä. Kehräämisen juuret ovat sellaiset, jotka ovat tavalla tai toisella olemassa kaikissa kulttuureissa, joten jokaisella osallistujilla oli mahdollisuus yhdistää asiat omaan taustakulttuuriinsa. Käsillä tekemistä on mahdollista opettaa ja oppia myös muuten kuin kielellisten ohjeistusten kautta. Yksi perustelu juuri tämän käsityötekniikan valitsemiseen oli myös se, että itselläni on aiheesta vankka osaaminen, joten itse tekniikka ei vaatinut minulta niin vahvaa keskittymistä, että se häiritsisi havainnointia. Olen opettanut kansalaisopiston lyhytkursseilla kehräämistä yli 10 vuoden ajan, joten tekniikkaan ja materiaaleihin liittyvä osaaminen ei vaadi minulta erikseen etukäteistyötä.

11.1 Kehräystyöpajan toteutus

Työpajan toteutus siirtyi alun perin sovitusta päivästä kahteen otteeseen, koska ryhmän opettaja joutui äkillisesti olemaan poissa töistä. Lopulta paja saatiin kuitenkin toteutettua 8.5.2024. Työpaja järjestettiin OSKE:n tiloissa, ryhmän omassa luokahuoneessa.

Varasin mukaani työpajapäivään rukin, värttinöitä, käsikarstoja, lampaanvillaa, alpakan villaa, valmiita lankoja, ja muutamia muita pieniä työvälineitä. Lisäksi tulostin ja laminoin joitain kuvia esimerkiksi lampaasta ja alpakasta, sekä kortteja, joihin oli kirjoitettu pajalla käytettäviä kehräykseen liittyviä sanoja. (Kuvat 2 ja 3.)

Kuva 2: Kuva- ja sanakortteja

Kuva 3: sanakortteja, materiaaleja ja työvälineitä

Pajan aluksi esittelimme MAKU-hankkeen edustajan kanssa itsemme, ja kerroimme sekä MAKU-hankkeesta että opinnäytetyöstäni. Osallistujille annettiin suostumuslomakkeet luettavaksi ja täytettäväksi. Tämän jälkeen siirryttiin päivän aiheeseen. Esittelin mukanani olevan materiaalin ja työvälineet, kerroin kehräämisestä, ja näytin miten eri työvälineitä käytetään, ja mitä vaiheita työhön kuuluu, jotta villasta saadaan lankaa. Puhuin mahdollisimman yksinkertaista ja selkeää suomen kieltä, ja käytin puheeni tukena sanakortteja. Pyrin myös toistamaan avainsanoja useita kertoja esitykseni aikana. Tämän jälkeen osallistujat saivat tutustua materiaaleihin ja työvälineisiin, ja myös kokeilla ohjatusti kehräyksen eri työvaiheita. Lopuksi käytiin vielä lyhyesti keskustellen läpi mitä oli tehty, ja kerrattiin käytössä olleita sanoja. Pyysin myös ryhmäläisiltä palautetta siitä, miltä tällainen tapa opetella sanoja tuntui. Samalla kerroin lyhyesti seuraavan tapaamisemme sisällöstä. Ryhmäläisille tarjottiin vielä kahvia ja teetä, sekä pientä purtavaa, jotka MAKU-hankkeen edustaja oli järjestänyt paikalle.

Työpajan aikana MAKU-hankkeen edustaja tarkkaili tilannetta, ja teki huomioistaan muistiinpanoja. Kirjasin myös omat huomioni ylös välittömästi pajan jälkeen, kun ne olivat vielä tuoreessa muistissa.

11.2 Huomioita kehräystyöpajasta

Työpajapäivänä paikalla oli ryhmän opettajan, ja opetusharjoittelijan lisäksi kymmenen osallistujaa. Ryhmäläiset olivat aluksi hyvin varautuneita, ja osa suhtautui jo suostumuslomakkeisiin epäilevästi. Lomakkeiden täyttö veikin enemmän aikaa, kuin olimme osanneet ennakoida. Yksi osallistujista kyseli hyvin tarkasti mistä tutkimuksessa on kysymys, ja mihin tuloksia tullaan käyttämään. Kolme osallistujaa ei halunnut allekirjoittaa lomaketta, mutta he jäivät kuitenkin ryhmätilaan työpajan ajaksi, ja osallistuivat toimintaan. Heidän osaltaan sivuutimme huomioiden tekemisen.

Koska ryhmä oli juuri aloittanut, eivät osallistujat vielä tunteneet toisiaan. Myös luottamus opettajaan oli vielä heikkoa, ja tämä vaikutti varmasti siihen, että myös suhtautuminen minuun ja MAKU-hankkeen edustajaan oli varautunutta. Työpajan edetessä osallistujissa saattoi kuitenkin havaita rentoutumista ja avautumista aiheelle. Aluksi ihmeteltiin sitä, miten kehrääminen liittyy työvoimakoulutukseen ja kielen oppimiseen, mutta sanakortit ja sanojen toistaminen autoivat osallistujia ymmärtämään tämän työskentelytavan tavoitteita. Osallistujien alkujännityksen karistessa myös sanallinen kommunikaatio lisääntyi.

Osa osallistujista tunnisti työvälineitä, rukin ja värttinän, ja tämä sai heissä aikaan ilahtuneita reaktioita. Lammas oli kaikille tuttu eläin, mutta alpakka herätti joissain kummastusta. Yksi osallistuja kertoi kotimaassaan olevan paljon tiettyjä eläimiä, muttei tiennyt tälle suomenkielistä sanaa. Etsimme oikeaa sanaa yhdessä mm. elekielen avulla, ja aika pian löytyikin oikea sana: vuohi. Yksi osallistuja etsi puhelimensa avulla kuvia kotimaansa käsityövälineistä, esimerkiksi kangaspuista ja kyseli niiden nimiä suomeksi. Yksi osallistuja ilmoitti, ettei

todellakaan ole kiinnostunut kokeilemaan kehräystä, mutta kyseli kuitenkin paljon sanoista, joita käytettiin. Osa osallistujista kirjoitti itselleen muistiin sanoja, ja tässä sanakorteista oli apua.

Itselleni oli yllättävää, että ryhmän miehet olivat hyvin kiinnostuneita kokeilemaan kehräystä, mutta naiset olivat tämän suhteen paljon pidättäytyvämpiä. Värttinää kokeili myös muutama nainen, mutta rukiin ääreen uskaltautui vain miehiä.

Käytännön opastuksen osalta MAKU-hankkeen edustaja huomioi sen, että siinä esiintyi monia hyviä apusanoja, joita en itse tullut tilanteessa edes ajatelleeksi, kuten 'tuolta', 'tässä' ja 'tämän'.

Käytännön työskentelyn ohjaamista hankaloitti se, että kun useampi uskaltautui kokeilemaan esimerkiksi karstausta tai värttinöitä yhtäaikaaisesti, en pystynyt neuvomaan kädestä pitäen kuin yhtä henkilöä kerrallaan. Tämä sai joitain osallistujia vetäytymään tekemisestä. Toisaalta tilanne loi myös positiivisen ilmiön: osa osallistujista ryhtyi neuvomaan ja auttamaan toisiaan, ja tämä tapahtui suomen kielellä silloin kun osapuolilla ei ollut muuta yhteistä kieltä.

Itse koin, että taidon ja siihen liittyvien sanojen opettamista helpotti suuresti se, että voin näyttää asioita konkreettisesti pelkän sanallisen kommunikoinnin sijaan. Koin myös sanakorteista olevan apua. Osa sanojen vivahde-eroista oli kuitenkin vaikeasti hahmotettavia, ja keskustelua heräsi esimerkiksi siitä, mitä eroa on sanoilla lanka ja säie, tai lankakerä ja lankavyyhti.

Ryhmäläisten palaute, joka työpajan päätteeksi kerättiin vapaasti keskustelemalla, oli lopulta jäykästä alusta huolimatta varsin positiivista. Vaikka kehrääminen ei kaikille ollut aiheena kiinnostava, koettiin kielen opettelu mukavaksi, kun voi tehdä asioita sen sijaan, että sanoja opetellaan vain opiskelemalla.

Jätin ryhmän opettajalle sanatestilomakkeita (liite 2.), jotta tämä voisi teettää testin ryhmälleen muutaman päivän kuluttua heille sopivana hetkenä. Testissä piti yhdistää oikea sana kuvaan, ja sanat olivat samoja, joita käytin työpajan aikana. Sanoja/kuvia oli testissä yhteensä 13, mikä jälkikäteen ajateltuna oli ehkä hieman liian paljon. Testillä avulla halusin tarkastella sitä, oliko työpajalta jäänyt osallistujien mieleen sanoja. Opettaja teetti testin ryhmällä työpajaa seuraavalla viikolla. Kun sain testilomakkeet takaisin, huomasin, että täytettyjä lomakkeita oli 11, joten osa testin täyttäneistä on ollut henkilöitä, jotka eivät ole olleet paikalla työpajapäivänä. Testin tarkoitus oli olla suuntaa antava, ei sellainen testi, joka analysoitaisiin täsmällisesti. Siksi avaan sen tuloksiakin tässä vain viitteellisesti.

Testissä kävi ilmi se, että ennestään tutut asiat ovat selvästi tallentuneet osallistujien muistiin täysin uusia sanoja paremmin. Esimerkiksi sana lammas oli oikein jokaisessa täytetyssä testilomakkeessa. Myös sanat villa, rukki ja karstat olivat jääneet mieleen noin puolelle osallistujista. Sanat lankakerä, vyyhti, lanka ja säie olivat menneet usealla vastaajista sekaisin keskenään, mutta selvästi niissä oltiin usein oikeilla jäljillä; onhan myös vyyhdillä tai kerällä oleva lanka lankaa. Myös rukki ja väärttinä sekoittuivat monen vastauksissa keskenään. Selvästi eniten vaikeuksia tuottivat sanat hahtuva/leperä, kehrä ja koukku. Nämä olivatkin sanoja, joita työpajan aikana käytin kaikista vähiten. Sana kehräminen yhdistettiin usein rukiin tai väärttinän kuvaan kehräävän henkilön sijaan.

12 Työpaja 2: Luontoretki 16.5.2024

Elinympäristöllämme on merkittävä vaikutus hyvinvointiimme. Eri tutkimusten mukaan erityisesti luontoympäristössä oleskelulla on positiivisia vaikutuksia niin fyysiselle kuin psyykkiselle terveydelle, ja sillä voi olla merkitystä myös sosiaalisten ongelmien ratkaisemisessa. Luonnossa liikkuminen tarjoaa elämyksiä, rauhoittaa ja parantaa mielialaa, ja vähentää stressikokemusta, sekä alentaa sykettä ja verenpainetta. Luontokosketuksessa saatu säännöllinen mikrobialtistus myös parantaa vastustuskykyä, ja vahvistaa elimistön omia puolustusmekanismeja. Luonnossa fyysinen aktiivisuus lisääntyy, ja liikkuminen koetaan usein kevyemmäksi kuin sisätiloissa tapahtuva liikunta. Luontoympäristöllä on myös positiivinen vaikutus ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja yhteisöllisyyden kokemukseen; suhtautuminen muihin ihmisiin koetaan myönteisemmäksi luontoympäristössä, ja näin erilaisten ihmisryhmien välinen vuorovaikutus voi olla helpompaa. (Huovinen & Anttonen 2024; Metsähallitus 2024; Mielenterveystalo.fi 2024; Sitra 2024.)

Luontoympäristöllä on perinteisesti ollut suuri merkitys suomalaisille. Ihmisten luontosuhteessa on kuitenkin tapahtunut heikentymistä yhteiskunnan muutosten myötä, ja tämä on havaittavissa erityisesti lasten ja nuorten kohdalla. (Mielenterveystalo.fi 2024.) Myös monien maahan muuttaneiden mielissä suomalainen luonto voi tuntua vieraalta, jopa pelottavalta. Ohjattujen luontokokemusten saaminen suomalaisessa luonnossa voi kuitenkin edistää kotoutumisprosessia: Luontoretket lähiluontoon auttavat tutustumaan omaan lähiympäristöön, ja siten vahvistavat oman identiteetin rakentumista uudessa elinympäristössä. Luontokokemusten kartuttaminen voi myös auttaa ymmärtämään suomalaisia tapoja, arvoja ja käyttäytymisen malleja paremmin, sekä luoda vuorovaikutuksen mahdollistavia tilanteita kantaväestön kanssa. (Huovinen & Anttonen 2024.)

Luontoelämysten lisäksi myös valokuvaa on käytetty monin tavoin apuna hyvinvointityössä. Näiden kahden elementin yhdistämisestä tavoitteellisesti sosiaalialan kontekstissa on kuitenkin varsin vähän tutkimusaineistoa saatavissa, ja kielen oppimiseen liittyen ei juuri lainkaan.

Judy Weiser on kiteyttänyt valokuvan olemuksen seuraavasti: ”Valokuva on runo ilman sanoja, visuaalisesti jäädytettyä musiikkia” (Salo 2009, 40). Tämä tiivistys tuo erinomaisesti esille valokuvan moniaistisen luonteen. Terapeuttisesti käytettynä valokuva on voimakas ei-kielellinen menetelmä, joka voi tarjota välineen emotionaalisen kokemisen ja tiedostamattoman ymmärryksen välille. Valokuva yhdistää sensorisen ja kognitiivisen elämysmaailman, ja luo siltaa myös menneisyyden ja nykyisyyden välille. (Salo 2009, 41-43.)

Valokuvaamiseen liittyy vahvasti ympäristön havainnoiminen, ja tietoisien läsnäolon elementti. Erityisesti luonnon kuvaaminen herkistää kykyä olla läsnä juuri kyseisessä hetkessä, ja havainnoida myös asioita, joihin ei ehkä muulloin tulisi kiinnittäneeksi juurikaan huomiota. Kun luontoa tutkii kameran kautta, kehittyy kyky tarkastella asioita toisin, joka jo itsessään on hyvä läsnäoloharjoitus. Vaikka valokuvaa voisi pitää tietyn hetken totuudellisena dokumentaationa, on siinä aina mukana myös kuvaajan oma tulkinta. Kuvaaja on se, joka päättää mitä kuvassa on, ja mikä rajataan kuvan ulkopuolelle, ja mihin kohteeseen kuva tarkennetaan. Jokainen kuva viestii siis aina kuvauskohteen lisäksi myös jotain kuvaajasta. (Varrio 2020, 103-105.)

Kuvausretket yhdessä, tai kuvien jakaminen muiden kanssa tuo valokuvan menetelmälliseen käyttöön myös sosiaalisen elementin, mikä voi vahvistaa yhteisöllisyyden kokemusta. Valokuva luo mahdollisuuden kokemuksen jakamiseen myös ilman yhteistä puhuttua kieltä, ja vaikka jokainen tulkitsee kuvaa eri tavoin, voidaan kuvan yhteisen tarkastelun avulla luoda myös dialogisia yhteyksiä ihmisten välille. Kuvalla voi viestiä myös asioita, joihin sanat eivät vielä riitä. (Varrio 2020, 98-100.)

12.1 Luontoretkeyöpajan järjestäminen

Toisen työpajan tarkoituksena oli järjestää retki lähiluontokohteeseen siten, että osallistujat voivat valokuvata havaintojaan. Kuvauskalustona oli tarkoitus käyttää osallistujien omia kännykkäkameroita, ja lisäksi suunnitelmani oli tuoda paikalle oma järjestelmäkamerani, jonka käyttöön opastaisin osallistujia. Alkuperäisenä ajatuksena oli myös julkaista osallistujien kuvia esimerkiksi instagram-alustalla.

Retkikohteeksi valikoitui Villa Elfvikin luontopolku Espoossa, koska siellä luonto on monipuolista, ja kohde on kuitenkin lähellä, ja siten helposti saavutettavissa. Luontopolku Villa Elfvikissä on niin lyhyt ja helppokulkuinen, että heikomminkin liikkuvat osallistujat pääsivät mukaan, ja lisäksi luontopolun varrella on hieno esteetön lintutorni (Kuva 4.). Retkikohteen valintaa tuki myös se, että osallistujien olisi myöhemmin helppo tulla itsekin vapaa-ajallaan samaan paikkaan halutessaan, kun paikka sijaitsee lähellä heidän kotipiiriään. Koska osallistujat saapuivat retkelle suoraan ruokailun jälkeen, emme varanneet mukaan eväitä. Osallistujia oli kuitenkin ohjeistettu ottamaan mukaansa omat vesipullot.

Kuva 4: Villa Elfvikin luontopolun lintutorni

Tämän työpajan järjestäminen ei sujunut aivan ennakkosuunnitelmien mukaan, vaan vaati nopeita muutoksia toteutukseen. Pari päivää ennen toteutusta kuulumme, että ryhmän oma opettaja joutui jälleen olemaan poissa töistä, eikä myöskään hänen sijaisenaan toimiva opetusharjoittelija pääsisi paikalle. Koska kuljetukset ja aikataulut oli jo sovittu, halusimme MAKU-hankkeen kanssa kuitenkin järjestää pajan sovittuna päivänä. Tämä onnistui niin, että osallistujaryhmän mukaan lähti kaksi opettajaa ja yksi harjoittelija toisesta opetusryhmästä. Heidän kanssaan tuli myös heidän oma opetusryhmänsä. Näin ollen retkiryhmämme henkilökumäärä tuplaantui siitä huolimatta, että osa ryhmäläisistä oli päättänyt jättää tämän pajan väliin.

Näin suuren ryhmän kanssa kuvauskalustoon perehdyttäminen ja yksilöohjaus valokuvaamisessa ei olisi enää onnistunut, joten minun piti keksiä korvaavaa sisältöä retkelle. Laadin retkeä edeltävänä päivänä osallistujille lintubingon (liite 3.) Lintubingossa oli kuva 16 sellaisesta linnusta, joiden tiesin olevan todennäköisiä havaintoja retkikohteessamme. Jokaisessa

lomakkeessa oli samat linnut, mutta eri järjestyksessä. Kuvien yhteydessä oli myös nimetty jokainen lintu suomen kielellä. Lintubingon tavoitteena oli suunnata ympäristön havainnointia tietoisemmaksi, tunnistaa havaittuja lintuja, ja myös harjoitella niiden suomenkielisiä nimiä.

Retkipäivänä saavuin itse retkikohteeseen hyvissä ajoin etukäteen. Osallistujat, opettajat ja MAKU-hankkeen edustaja tulivat paikalle tilatakseilla, jotka MAKU-hanke oli järjestänyt. Alussa aikaa kului jälleen siihen, että uusia osallistujia informoitiin MAKU-hankkeesta ja opin näytetyöstäni, ja he täyttivät suostumuslomakkeensa. Tälläkään kerralla kaikki eivät halunneet allekirjoittaa lomakkeita, mutta saivat silti osallistua mukaan toimintaan. Tämän jälkeen pääsin esittelemään päivän ohjelman. Kerroin selkosuomeksi, että luonto on suurimmalle osalle suomalaisista hyvin tärkeä. Kerroin myös paikasta, jossa nyt olimme, ja siitä miten päivän ohjelma etenee. Jaoin osallistujat pareiksi, jotta lintujen havainnointi ja havaintojen merkitseminen bingolomakkeelle tukisi luonnon havainnoinnin ohella myös osallistujien keskinäistä vuorovaikutusta.

Kävelimme yhdessä lintutornille, jossa vietimme suuren osan ajasta. Olin ottanut mukaani kahdet lintukiikarit, jotka kiersivät osallistujilla ahkerasti. Osa kokeili myös järjestelmäkameraa, jonka olin tuonut mukaan, ja monet kuvasivat ympäristöä omilla kännykkäkameroillaan. Muutama osallistuja ei innostunut lintujen tarkkailusta, mutta he nauttivat silti kauniista säästä, hienosta ympäristöstä ja mahdollisuudesta vapaamuotoiseen kanssakäymiseen.

Retkipäivälle osui helteinen sää, joten lintutornin kosteikolla oli varsin vähän lintuja ajankohdan tavanomaiseen tilanteeseen verrattuna. Onnistuimme kuitenkin näkemään useita bingolomakkeella olevia lintuja, ja myös sellaisia, joita lomakkeella ei ollut, esimerkiksi merikotkan, joka sai aikaan innostusta useissa osallistujissa. Suurin osa osallistujista oli hyvin aktiivisia, ja keskustelu oli vilkasta niin suomen, kuin englanninkin kielellä. Yksi osallistujista kysyi minulta, tunnistaisinko hänen näkemänsä linnun, jota ei ollut bingolomakkeella. Hänen suomen kielen taitonsa ei riittänyt kuvailemaan lintua riittävän tarkasti, joten teki hän linnusta piirroksen. Lintu jäi tunnistamatta, mutta aiheesta käyty suomenkielinen keskustelu oli antoisa, ja houkutteli mukaan useammankin keskustelijan. Osa osallistujista keskusteli keskenään myös omilla äidinkiellillään. Keskustelua syntyi niin osallistujien välillä, kuin myös mukana olevien opettajien ja ohjaushenkilöiden kanssa. Erityisesti kiikarien käyttö herätti osallistujissa kiinnostusta.

Lintutornilta pois lähtiessämme kuljimme pienen metsäalueen halki. Kyseisellä metsäalueella on hyvin runsaasti laululintuja, jotka ovat aktiivisesti äänessä erityisesti alkukesästä. Muutama osallistuja esitti kysymyksiä siitä, mitä lintuja oli äänessä, joten esittelin osallistujille kaksi kännykkäsovellusta, Muuttolintujen kevät ja BirdNET, joiden avulla pystyy tunnistamaan lintuja niiden laulun perusteella. Sovellusten kokeilemista hankaloitti hieman se, että isossa

ryhmässä vilkas keskustelu peitti osin lintujen äänet. Osa osallistujista jättäytyikin hieman sivuun pääryhmästä testatakseen äänisovelluksia.

Palattuamme takaisin lähtöpaikkaan, oli osallistujilla vielä hieman vapaata aikaa ennen paluutaksien tuloa. Moni käytti tuon ajan tutustumalla Villa Elfvikin luontotaloon, ja sen luontonäyttelyihin. Harmillisesti luontotalon kahvio oli kuitenkin kyseisenä päivänä suljettu. Joidenkin osallistujien kanssa tarkastelimme heidän bingolomakkeitaan, ja keskustelimme siitä, mitä lintuja he olivat retkellä havainneet. Lopuksi annoin vielä eräälle ryhmän opettajista lintutietovisa-lomakkeita (Liite 4.), jotka tämä voisi halutessaan myöhemmin teettää tehtävänä opiskelijoilla.

12.2 Huomioita luontoretkipajasta

Vaikka osa osallistujista suhtautui alun perin retkeen varauksella, upea ympäristö ja sää vaikuttivat siihen, että lopulta kaikki vaikuttivat nauttivan retkestä. Lintubingo auttoi suuntaamaan huomiota aktiiviseen ympäristön tarkkailuun, ja linnut herättivätkin paljon kiinnostusta, kysymyksiä ja keskustelua. Moni osallistuja innostui jo siitä, kun huomasi lähtöpaikalla variksen ja tunnisti sen bingolomakkeelta, vaikka suomalaisessa luonnontarkkailijassa varis ei ehkä riittäisi herättämään riemua. Retkikohteen valinta osoittautui täydelliseksi: ympärillä oli monipuolisesti upeaa luontoa, ja myös hellettä helpottavaa varjoa ja tuulenvirettä.

Yksikään osallistujista ei ollut käynyt paikassa aikaisemmin, eikä edes tiennyt sen olemassaolosta. Moni kuitenkin sanoi, että aikoo tulla uudelleen, esimerkiksi lastensa kanssa. Ainakin yksi osallistuja oli paikasta niin haltioissaan, ettei olisi halunnut lähteä pois ollenkaan.

Osallistujaryhmän suuri koko hankaloitti ohjattua yhteistoimintaa, koska ryhmä hajosi useampiin pieniin ryhmiin retken aikana. Toimintaa ja sen ohjausta auttoi kuitenkin se, että mukana oli kaksi opettajaa ja MAKU-hankkeen edustaja, jotka olivat aktiivisesti kontaktissa eri pienryhmien kanssa. Ryhmän äkillinen kasvaminen muutti suunnitelmaani myös niin, että ohjattu valokuvaaminen ja kuvien julkaiseminen piti unohtaa, ja keskityimme sen sijaan itse kokeemukseen ja sen yhteiseen jakamiseen hetkessä. Monet osallistujat ottivat kuitenkin kuvia oma-aloitteisesti kännykkäkameroillaan, joten retkestä jäi heille kuvamateriaalia jaettavaksi heidän oman lähipiirinsä kanssa.

Keskustelin retken jälkeen mukana olleiden opettajien kanssa, ja pyysin heiltä sanallista palautetta työpajan toteutuksesta. Sain positiivista palautetta hyvästä selkokielestä, ja se, että olin varannut mukaan kiikareita, koettiin hyväksi ideaksi. Opettajien mukaan osa osallistujista ei ollut koskaan ennen kokeillut kiikareita, ja siksi ne tuottivat uudenlaisia elämyksiä. Opettajien mukaan suuri osa osallistujista oli myös sellaisia, jotka eivät olleet koskaan aiemmin käyneet metsässä, joten kokemus oli ollut heille hyvin elämyksellinen. Opettajat olivat myös havainneet sen, että tällainen tilanne ja ympäristö olivat innostaneet monia osallistujia

tavallista aktiivisempaan kommunikointiin. Epämuodollinen tilanne ja jaettu kokemus laukaisivat jännitystä, mikä voi monelle olla esteenä luokkatilanteessa puhumiselle. Esimerkiksi yksi osallistuja, joka ei heidän kertomansa mukaan luokkatilanteissa puhu juurikaan, oli oma-aloitteisesti ryhtynyt kertomaan opettajalleen (heikolla) suomen kielellä omasta kotimaastaan ja elämänhistoriastaan, mitä ei aiemmin ollut tapahtunut.

13 Työpaja 3: Piknik 7.6.2024

Kaikille kulttuureille yhteistä on se, että ruoalla ja ruokailulla on yleensä pelkkää kehon ravitsemista laajempi merkitys. Ruoalla on myös symbolisia merkityksiä, jotka voivat kertoa esimerkiksi johonkin tiettyyn ryhmään kuulumisesta. Ruokailu on usein sosiaalinen tapahtuma, ja erilaiset ruoat liitetään kiinteästi tietyn maan tai alueen kulttuuriin. Niinpä ruoan valmistaminen tai nauttiminen yhdessä muiden kanssa voi olla osallistujille myös tapa ilmaista omaa kulttuuriperinnettään ja kertoa jotain omasta identiteetistään. Ihminen rakentaa identiteettiään valintojensa kautta, ja ruokavalinnat ovat yksi tapa vahvistaa minäkuvaa ja ilmaista sitä niin itselleen kuin muille. (Vaaajoensuu 2023.)

Tänä päivänä ruokaperinteet eivät enää ole yhtä paikallisia, kuin aiemmin, jolloin syntyminen tiettyyn kulttuuriympäristöön tai yhteiskuntaluokkaan saneli tarkasti sen, mitä lautaselle laitettiin. Kun ruokavalinnat ovat aiemmin olleet hyvin riippuvaisia esimerkiksi raaka-aineiden saatavuudesta, ja maantieteellisistä olosuhteista, on nykyään lähes kaikkialla saatavilla varsin laajasti hyvin eksoottisiakin ruoka-aineita. Tämä mahdollistaa kulttuuristen vaikutusten sekoittumisen, mutta toisaalta antaa mahdollisuuden entistä laajemmin ilmaista itseään ruokavalintojen kautta. Valintoihin vaikuttavat kulttuurisen taustan lisäksi esimerkiksi eettiset ja ekologiset kysymykset sekä terveysvalistus. Kulttuuritausta näkyy kuitenkin ruokalautasella edelleen monella tavalla, esimerkiksi siinä, mitä pidetään syötävänä ja mitä ei. Esimerkkinä tästä on vaikkapa hyönteisravinto, joka ei yrityksistä huolimatta ole länsimaissa juuri saavuttanut suosiota, vaikka onkin varsin tavallista ruokaa monissa aasialaisissa ja afrikkalaisissa kulttuureissa. (Vaaajoensuu 2023.)

13.1 Piknikpajan järjestäminen

Kolmannen työpajan alkuperäisenä ajatuksena oli valmistaa yhdessä ryhmän kanssa ruokaa niin, että jokainen voisi tuoda tilanteeseen jotain omasta taustakulttuuristaan ja siihen liittyvistä ruokaperinteistään. Tämänkin työpajan osalta alkuperäiset suunnitelmat kuitenkin muuttuivat matkan varrella olosuhteiden pakosta. Koska ryhmän oma opettaja oli edelleen poissa, ja ryhmän opetuksesta huolehdittiin sijaisjärjestelyjen voimin, oli perusteltua muuttaa toteutusta sellaiseksi, että se vaatisi OSKElta mahdollisimman vähän erityisiä järjestelyjä. Ruoanvalmistukseen tarvittavien tilojen ja materiaalien järjestäminen ei olisi onnistunut

13.2 Huomioita piknikpajasta

Viimeisenä pajapäivänä tunnelma oli alusta asti hyvien erilaisten kuin aikaisemmilla kerroilla. Ryhmän tunnelma oli nyt hyvin vapautunut ja rento; ryhmäläiset olivat selvästi tutustuneet toisiinsa paremmin yhdessä viettämänsä jakson aikana, ja muodostaneet yhteisen ryhmähengen. Myös minä ja MAKU-hankkeen edustaja olimme jo tulleet ryhmäläisille tutuiksi, joten turha jännittäminen oli poissa.

Keskustelu virtasi vilkkaana, ryhmäläiset kiusoittelivat toisiaan hyväntahtoisesti, ja ilmassa oli paljon naurua. Ruokakulttuurien lisäksi keskustelu polveili monenlaisissa aiheissa, esimerkiksi osallistujien perheissä ja tulevan viikonlopun suunnitelmissa. Ohjasin keskustelua myös siihen, millaisena opiskelijat kokivat suomen kielen opetteluun, ja kielten oppimisen yleisesti. Keskustelu tapahtui pääosin suomen kielellä, vaikka välillä osa osallistujista olisi mieluummin puhunut englantia. Ryhmän sijaisopettaja kannusti kaikkia käyttämään ensisijaisesti suomen kieltä, ja toi keskusteluun mukaan myös kielioppiin liittyvää ohjausta.

Eräs osallistujista kertoi laulavansa kirkkokuorossa, ja muu ryhmä pyysi häntä laulamaan. Pienen houkuttelun jälkeen hän lauloikin meille, ja se sai aikaan ihastusta. Keskustelun aikana moni kertoi itsestään asioita, jotka olivat ryhmän sijaisopettajallekin uusia, vaikka hän oli toiminut ryhmän kanssa jo useamman viikon. Opettaja kertoikin pajan jälkeen tutustuneensa opilaisiinsa nyt piknikin aikana paremmin, kuin oli tähän asti pystynyt.

Tässä työpajassa osallistujien rooli ja oma toimijuus olivat selkeästi korostuneemmat kuin kahdessa aiemmassa, ja oma roolini jäi tietoisesti enemmän taustalle. Olin yksi osallistujista, ja vain tarvittaessa johdattelin keskustelua hieman toivomiini aiheisiin.

14 Aineistonkeruumenetelmät

Opinnäytetyötäni ohjaavana tutkimuskysymyksenä on se, miten valitsemiani moniaistisia toiminnallisia menetelmiä käyttäen voitaisiin herättää ihmisissä motivaatiota suomen kielen oppimiseen, ja kommunikointiin suomen kielellä. Kurki (2000, 133-136) määrittelee motivaation niin, että se on huomion kiinnittymistä sellaiseen toimintaan, jonka kokee merkitykselliseksi ja arvokkaaksi oman elämänsä kannalta, tarve saada asiasta lisää informaatiota, sekä halua toimia näiden herätteiden mukaisesti. Työpajojen onnistumisen arviointi perustuu havaintoaineistoon, jossa seurattiin osallistujien aktiivisia pyrkimyksiä sanalliseen kommunikointiin pajojen aikana. Lisäksi keräsin viimeisellä kokoontumiskerralla osallistujilta kirjallista palautetta siitä, miten hyvin heidän mielestään tällainen toiminta soveltuu tukemaan heidän kielen oppimistaan. Arvioinnin on tarkoitus toimia apuna mahdollisten uusien vastaavien työpajojen järjestämisessä siten, että niiden suunnittelussa voidaan hyödyntää hyviksi havaittuja

elementtejä, ja toisaalta välttää mahdollisia sudenkuoppia, joita näiden työpajojen järjestämisessä ja toteuttamisessa ilmeni.

Tutkimuksellinen havainnointi on tietoista huomion suuntaamista tutkittavaan asiaan, ja sen avulla saatava tutkimusaineisto, eli havainnot voivat olla yhtä lailla määrällisiä, kuin laadullisiaakin. Tutkimuksellinen havainnointi eroaa arkihavaintojen tekemisestä siinä, että se on suunnitelmallisempaa ja valikoivampaa. Oleellista havainnoinnin suunnittelussa on, että huomiota kiinnitetään nimenomaisesti tutkimuskysymyksen kannalta oleellisiin asioihin. (Vilkkä 2006, 9-13, 38.)

Määrittelimme yhdessä MAKU-hankkeen kanssa etukäteen asioita, joita tilanteissa havainnointiin. Näitä olivat suomen kielellä toteutuneet kommunikaatioaloitteet niin ohjaajan suuntaan, kuin osallistujien keskenkin. Havainnoinnin kohteena oli myös väljemmin määriteltynä ryhmän tunnelma, ja kiinnostus pajan aihetta kohtaan.

Strukturoidussa havainnoinnissa laaditaan yleensä etukäteen jonkinlainen luokittelu, jonka mukaisesti havaintoja kerätään. Tällainen havainnointitapa soveltuu erityisesti määrälliseen tutkimukseen, ja vaatii yleensä hyvää ennakkotietoa havainnoitavasta asiasta. Osallistuvassa havainnoinnissa sen sijaan luokittelua ei useinkaan pystytä määrittämään ennalta, vaan mahdollinen luokittelu muodostetaan vasta jälkikäteen havaintoaineiston pohjalta. Vapaampi havainnointitapa soveltuu laadullisen tutkimuksen menetelmäksi, ja sillä voidaan kerätä tietoa esimerkiksi ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta (Vilkkä 2006, 16-17, 38-40.) Oma työni sijoittui tässä luokittelussa osallistuvan havainnoinnin kategoriaan, joten havaintojen tarkempi tarkastelu tapahtui vasta jälkikäteen, eikä havaintojen tarkastelussa käytetty luokittelua.

Tutkimuksellisessa toiminnassa havaintoja tarkastellaan näkyvinä merkkeinä sellaisista todellisuuden piirteistä, joita ei ole mahdollista havaita suoraan, joten havaintojen käsittelemiseen liittyy aina myös tutkijan omaa tulkintaa. Tulkintaan vaikuttavat aina tutkijan omat aikaisemmat tiedot ja käsitykset asiasta, joten siinä mielessä havainnoinnin keinoin kerätyn tutkimusaineiston tulkitseminen ei ole koskaan täysin neutraalia ja objektiivista. (Vilkkä 2006, 9-13.) Omassa opinnäytetyössäni tämä ilmeni esimerkiksi siten, että havainnoitavan henkilön tietynlainen toiminta, esimerkiksi kysymyksen esittäminen jostain asiasta, tulkittiin merkiksi hänen kiinnostuksestaan asiaa kohtaan. Toimintatutkimuksellista lähestymistapaa edusti se, että pyrin työpajojen aikana havainnoinnin ohessa aktiivisesti edistämään osallistujien kommunikaatiopyrkimyksiä sen sijaan että olisin vain tarkkaillut niitä neutraalisti.

Omien työpajojeni havainnoinnissa tarkasteltiin esimerkiksi sitä, tekevätkö osallistujat aloitteita sanalliseen kommunikointiin suomen kielellä, ja pyrkivätkö he aktiivisesti oppimaan toiminnan lomassa uusia sanoja tai ilmauksia. Havainnoinnissa tarkkailtiin myös sitä, millaiset asiat ja tilanteet pajojen aikana luovat herätteitä kommunikaatiopyrkimykseen. Toimin itse työpajoissa ohjaajan roolissa, ja tein osallistuvaa havainnointia toiminnan ohessa. Jokaiseen

pajaan osallistui myös MAKU-hankkeen edustaja, joka havainnoi tilannetta. Se, mihin havainnoinnissa ensisijaisesti keskityttiin, valikoitiin siten, että se vastaisi mahdollisimman hyvin MAKU-hankkeen omia tavoitteita.

Osallistujien kielitaitotaso oli varsin vaihteleva, joten harkitsin tarkkaan sitä, kerääkö osallistujilta palautetta kirjallisessa muodossa. Päädyin laatimaan mahdollisimman selkokielisen palautelomakkeen (liite 4.), jonka täyttivät viimeisellä kokoontumiskerralla mukana olleet osallistujat.

Palautteen keskeisenä tavoitteena oli selvittää osallistujien omaa kokemusta siitä, miten toiminnalliset ja moniaistisuuteen tukeutuvat lähestymistavat tukevat heidän aiheeseen liittyvän sanaston oppimistaan, ja miten mielekkäiksi he kokivat tällaisen työskentelytavan kielen oppimisen näkökulmasta. Toiveena oli saada tietoa myös siitä, oliko työpajojen toteutuksessa jotain mikä häiritsi oppimista tai heikensi osallistumista tai onnistumisen edellytyksiä.

Vaikka suurin osa osallistujista pystyi ilmaisemaan itseään suullisesti suomen kielellä edes josain määrin, osoittautui palautelomakkeen täyttäminen selkokielestä huolimatta osalle hankalaksi. Moni tarvitsi apua kysymysten ymmärtämisessä, ja osa täyttikin lomakkeita yhteistyössä muiden kanssa, tai käytti kysymysten tulkitsemisessa apunaan puhelimen käännössovelluksia. Kaikki saivat kuitenkin lomakkeensa täytettyä. Kielellisten haasteiden vuoksi palautekyselyn tuloksia voidaan kuitenkin pitää lähinnä suuntaa antavina, enkä siksi analysoinut tuloksia yhtä systemaattisesti, kuin olisin tehnyt varsinaisen kyselytutkimuksen kohdalla.

Harkitsin myös sitä, tarkastellaanko työpajojen toteutuksen jälkeen jonkinlaisen testin avulla sitä, kuinka paljon uusia sanoja tai ilmaisuja osallistujat onnistuivat oppimaan toiminnan ohessa. Tällaista tutkimusaineistoa edusti kehräyspajan jälkeen toteutettu sanatesti. Kehräminen oli testiaiheena oivallinen; koska osallistujilla ei ollut aiheesta aiempaa kokemusta ainakaan Suomessa, ei työskentelyn yhteydessä käytettävä sanastokaan ollut osallistujille ennestään tuttua. Näin ollen voidaan olettaa, että kaikki aihepiiriin liittyvä sanasto, jonka osallistujat myöhemmin osasivat, oli opittu juuri tämän työpajatyöskentelyn aikana. Myös sanatestin tulokset ovat kuitenkin vain suuntaa antavia, koska en itse voinut olla läsnä testitilanteessa, ja siten varmistaa testitilanteen olosuhteita.

15 Palautekyselyn tulokset

Palautekysely (Liite 4.) toteutettiin nimettömästi viimeisellä kokoontumiskerralla mukana olleille osallistujille. Kyselyn ensimmäisessä osiossa kartoitin joitain vastaajien taustatietoja, sekä sitä, millaiseksi he kokivat suomen kielen ja sen oppimisen. Toisessa ja kolmannessa osassa pyydettiin vastaamaan kysymyksiin siitä, millaisena osallistujat kokivat kehräys- ja luontoretkipajat, ja oliko niissä joitain sellaisia elementtejä, jotka edistivät tai estivät

sanojen oppimista. Asteikkokysymyksissä käytin sanojen apuna hymiöitä kuvaamaan vastausvaihtoehtojen negatiivista tai positiivista luonnetta. Kyselyn sanavalinnoissa käytin selkokieliä ilmaisia, esimerkiksi ”Tosi vaikeaa”, koska vaihtoehtoinen ilmaisu ”Hyvin vaikeaa” voi kieltä heikosti osaavalle olla hämmentävä. Kyselyyn saadut vastaukset asteikkokysymysten osalta on koottu taulukkoon 2.

Palautekysely, asteikkokysymykset					
Ikä?	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64
		1		4	1
Kuinka monta vuotta olet ollut Suomessa?	0-2	3-5	6-9	10-14	15 tai enemmän
		2		1	3
Oletko opiskellut ammatin?	Kyllä	Ei			
	4	3			
Millaista suomen kieli mielestäsi on?	Tosi vaikeaa	Aika vaikeaa	Ei helppoa eikä vaikeaa	Aika helppoa	Tosi helppoa
	1	1	2	1	2
Tykkäätkö suomen kielen oppimisesta?	En tykkää yhtään	En oikein tykkää	En tykkää enkä inhoa	Tykkään jonkin verran	Tykkään tosi paljon
					7
Millaista suomen kielen oppiminen eri tavoilla on?	Tosi vaikeaa	Aika vaikeaa	Ei helppoa eikä vaikeaa	Aika helppoa	Tosi helppoa
Kirjasta opiskelemalla ja lukemalla oppiminen on	1	1	5		
Kuuntelemalla ja keskustelemalla oppiminen on	1	1	2	2	1
Tekemällä oppiminen on	1		2	3	
Suomen kielen osaamisesta on minulle hyötyä	Ei mitään hyötyä	Vain vähän hyötyä	Ei hyötyä mutta ei haittaakaan	Jonkin verran hyötyä	Paljon hyötyä
Työssä ja työn saamisessa		1	2	2	2
Asioiden hoitamisessa	1			3	3
Vapaa-ajalla: harrastuksissa ja ystävyyssuhteissa	1	1		1	4
Millainen oli kehräyspäivä?	Tosi tylsä, ei kiinnostanut yhtään	Vähän tylsä	Ei kiva eikä tylsä	Aika kiva	Tosi kiva, kiinnosti paljon
	1				5
Opitko uusia sanoja?	En yhtään	opin vain vähän sanoja	Opin jonkin verran	Opin aika monta sanaa	Opin tosi monta sanaa
			2	2	2

Mikä auttoi sanojen oppimisessa?	Ei auttanut yhtään	Auttoi vain vähän	Ei auttanut, muttei haitannutkaan	Auttoi jonkin verran	Auttoi paljon
Puhe ja sanojen kuuleminen monta kertaa	1	2		2	1
Kuvakortit ja tekstikortit		3		3	
Tekeminen ja tavaroihin tutustuminen	1		1	2	2
Millainen oli luontoretki?	Tosi tylsä, ei kiinnostanut yhtään	Vähän tylsä	Ei kiva eikä tylsä	Aika kiva	Tosi kiva, kiinnosti paljon
				2	3
Opitko uusia sanoja?	En yhtään	Opin vain vähän sanoja	Opin jonkin verran	Opin aika monta sanaa	Opin tosi monta sanaa
		1	2	2	
Mikä auttoi sanojen oppimisessa?	Ei auttanut yhtään	Auttoi vain vähän	Ei auttanut, muttei haitannutkaan	Auttoi jonkin verran	Auttoi paljon
Puhe ja sanojen kuuleminen. Keskustelu suomeksi		1		2	1
Lintubingo. Kuvat ja lintujen nimet kirjoitettuna			1	1	1
Tekeminen, lintujen tarkkailu ja tunnistaminen yhdessä muiden kanssa	1				1
Tykkäsitkö suomen kielen sanojen oppimisesta kehräystyöpajan ja luontoretken avulla?	Tosi tylsää, en tykännyt yhtään	Vähän tylsää, en oikein tykännyt	Ei kivaa eikä tylsää	Aika kivaa, tykkäsin jonkin verran	Tosi kivaa, tykkäsin paljon
	1			2	3
Tämän kyselyn täyttäminen oli...	Tosi vaikeaa	Vähän vaikeaa	Ei vaikeaa eikä helppoa	Aika helppoa	Tosi helppoa
			2	3	2

Taulukko 2: Palautekyselyn asteikkokysymykset

Vastaajista yksi kuului ikäluokkaan 25-34 vuotta, neljä ikäluokkaan 35-44 vuotta, yksi ikäluokkaan 55-64 vuotta, ja yksi ei ollut ilmoittanut ikäänsä. Kaksi vastaajaa oli ollut suomessa 3-5 vuotta, yksi 10-14 vuotta, ja kolme 15 vuotta tai enemmän. Yksi ei ollut vastannut tähän kysymykseen.

Kolme vastaajaa kertoi äidinkieltänsä lisäksi osaavansa vain hieman suomea. Yksi puhui näiden lisäksi englantia, ja yksi lisäksi vielä venäjää. Yksi kertoi osaavansa somalin ja suomen lisäksi turkin kieltä ja arabiaa, mutta piknik-päivän keskustelussa kävi ilmi, että hän ymmärsi hyvin myös amharaa, koska oli lapsena oleskellut alueella, jossa sitä puhuttiin. Yhdellä vastaajista

oli selvästi muita laajempi kielitaito; hän kertoi kielitaidokseen äidinkieltensä lisäksi espanjan, saksan, englannin, italian ja ranskan. Myös suomen kieltä hän osasi vähän.

Kolmella vastaajista ei ollut mitään ammatillista koulutusta, yhdellä oli keittiöalan koulutus ja yksi ilmoitti koulutustiedoikseen siivooja. Ryhmässä oli myös tietotekniikkainsinööri, ja kuvataiteilija. Ryhmän korkeimmin koulutettu (tietotekniikkainsinööri) oli kaikkein kielitaitoisin, mutta hieman yllättäen toiseksi laajimpaan kielitaito-osaamiseen ylsi henkilö, jolla ei ollut mitään ammatillista koulutusta. Jälkimmäinen olikin selkeästi kielellisesti hyvin lahjakas, ja kertoi keskustelussa, että hänelle uudet kielet aukeavat helposti vain oleskelemalla sellaisessa sosiaalisessa ympäristössä, jossa kyseistä kieltä puhutaan. Hän oli myös suomen kielen osalta selvästi ryhmän taitavimpia, ainakin suullisen osaamisen osalta.

Kysymykseen ”Millaista suomen kieli mielestäsi on?” tuli vastauksissa hajontaa. Yhden mielestä suomi on tosi vaikeaa, ja kaksi vastasi tosi helppoa. Neljä vastauksista sijoittui näiden ääripäiden välille. Pääsääntöisesti vastauksista on nähtävissä se, että mitä useampaa kieltä vastaaja kertoi osaavansa, sitä helpommaksi hän arvioi suomen kielen. Suomessa oleskellun ajan pituudella ei sen sijaan näyttänyt olevan tässä ryhmässä merkittävää yhteyttä siihen, miten helpoksi tai vaikeaksi suomen kieli arvioitiin.

Kysymykseen ”Tykkäätkö suomen kielen oppimisesta?” kaikki valitsivat vaihtoehdon: tykkään tosi paljon. Ainakin näiden kysymyslomakkeiden perusteella ryhmäläisten motivaatio suomen kielen oppimiseen vaikutti olevan korkealla.

Kielen oppimista eri tavoilla kartoittavassa kysymyksessä oli jälleen hajontaa. Oletukseni on, että tässä on merkittävä rooli henkilökohtaisilla oppimistyyleillä. Pääsääntöisesti tekemällä ja vuorovaikutuksen avulla tapahtuva oppiminen arvioitiin kuitenkin helpommaksi kuin kirjojen ja opiskelun avulla tapahtuva oppiminen. Yhden vastaajan mielestä suomen oppiminen kaikilla tavoilla oli hyvin vaikeaa.

Suomen kielen osaamisen hyötyjen arvioinnissa oli myös hajontaa. Hyötyä kielitaidosta koettiin varsin tasaisesti olevan niin työllistymisessä, asioiden hoitamisessa kuin vapaa-ajan harrastuksissa ja ystävyysuhteissakin. Vastauksissa näkyi kuitenkin se, että erilaisia hyötyjä koettiin olevan varsin laajasti, ja vain yksittäisissä lomakkeissa oli rasteja kohdassa ”ei mitään hyötyä”, tai kohdassa ”vain vähän hyötyä”.

Kehräystyöpajaa ja luontoretkeä koskeviin kysymyksiin pyydettiin vastaamaan vain, jos oli osallistunut kyseiseen päivään. Kehräyspajassa oli ollut mukana kuusi vastaajista, ja luontoretkellä viisi.

Kehräyspäivän osalta viisi vastaajaa valitsi vaihtoehdon: ”tosi kiva, kiinnosti paljon”, ja yksi vaihtoehdon ”tosi tylsä, ei yhtään kiinnostava”. Kaikki vastaajat kertoivat oppineensa sanoja

jonkin verran, aika monta tai tosi monta. Eri henkilöiden oppimista tukivat eri asiat varsin tasaisesti, mikä tukee aiempaa arviotani siitä, että ryhmäläisillä oli erilaisia luontaisia oppimistyyplejä.

Luontoretken arvioi tosi kivaksi kolme vastaaja, ja aika kivaksi kaksi vastaajaa. Oppimista auttavien asioiden kysymyksiin osa oli jättänyt vastaamatta, mutta muiden osalta vastaukset eri oppimista tukevista asioista jakaantuivat jälleen varsin tasaisesti.

Kielen opetteluun toteutetuilla toiminnallisilla menetelmillä arvioi tosi kivaksi kolme vastaajaa, aika kivaksi kaksi vastaajaa, ja tosi tylsäksi yksi vastaaja. Kyselyn täyttäminen ei kenenkään mielestä ollut tosi vaikeaa tai aika vaikeaa, vaan kaikki arvioivat täyttämisen asteikolle ei vaikeaa eikä helppoa - aika helppoa - tosi helppoa.

16 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Hyvällä tieteellisellä käytännöllä tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa noudatetaan tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja. Näitä ovat rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja arvioinnissa. Tutkimuksessa tulee myös soveltaa eettisesti kestäviä ja tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia tiedonhankintamenetelmiä, ja kunnioittaa muiden tutkijoiden työtä viittaamalla heidän julkaisuihinsa asianmukaisella tavalla. (TENK 2023)

Omassa tutkimuksessani pyrin varmistamaan havainnoinnilla kerättävän tiedon oikeellisuuden kirjaamalla kaikki huomioni toimintatilanteista ylös välittömästi toiminnan jälkeen, jolloin ne olivat vielä tuoreessa muistissa, eikä välissä kulunut aika päässyt vääristämään muistikuvia. Tilanteet elivät ja etenivät osin osallistujalähtöisesti, ja tutkimukseen osallistuvat vaikuttivat tutkimuksen kulkuun, joten kaikkia havainnoitavia elementtejä ei voinut ennakoida. Toimintatilanteita havainnoi itseni lisäksi MAKU-hankkeen edustaja, mikä mahdollisti kattavamman havainnoinnin, ja lisäsi siten havaintojen luotettavuutta. Työpajojen jälkeen keskustelimme MAKU-hankkeen edustajan kanssa havainnoistamme, ja vertasimme havaitsemiamme asioita toistemme havaintoihin. Sain viimeisen työpajan toteutuksen jälkeen MAKU-hankkeen edustajalta myös kirjallisena yhteenvedon hänen tekemistään havainnoista. Totesimme havaintojemme olevan hyvin yhtenäisiä, ja olimme kiinnittäneet huomiomme hyvin pitkälti samoihin asioihin. Havaintomme eivät myöskään missään kohden olleet ristiriidassa keskenään. Siksi en tässä raportissa erikseen erittele sitä, ovatko havainnot minun vai MAKU-hankkeen edustajan tekemiä, vaan esitän ne yhteisinä.

Henkilötietoja sisältävän tutkimusaineiston käsittelyssä on tärkeää huomioida suunnitelmallisuus, vastuullisuus ja lainmukaisuus. Vastuu on huomioitava kaikissa tutkimuksen vaiheissa, ja

kaikki henkilötietoja koskevat päätökset on perusteltava ja dokumentoitava selkeästi. (TENK 2019, 11.)

Keräsin opinnäytetyöni aikana osallistujista henkilötietoja hyvin rajatusti. Palautelomakkeen taustatiedoissa kysyin vastaajan ikäryhmän ja äidinkielen, sekä sen, oliko henkilöillä jotain ammatillista koulutusta. Nimiä, taustamaita, yhteystietoja tai muuta vastaavaa en kysynyt tai tallentanut missään tutkimuksen vaiheessa. Tallentamiani tietoja käsittelin luottamuksellisesti, eikä tietoja yhdistelty tai ilmaistu missään vaiheessa niin, että niistä olisi tunnistettavissa yksittäisiä henkilöitä. Opinnäytetyöni näkökulmasta ei ollut olennaista tallentaa esimerkiksi maahantulon syytä.

Toimintatutkimuksellisessa prosessissa monien eettisten riskien ennakointi on vaikeampaa, kuin muilla tavoin toteutetuissa tutkimuksissa. Esimerkiksi anonymiteettiä ei aina voida pitää varmistaen ennakolta, koska tutkimus toteutetaan yhdessä osallistujien kanssa, ja tutkimukseen osallistuvat päättävät lähtökohtaisesti prosessin aikana itse, ovatko he tunnistettavia vai eivät. (Kaukko & Kiilakoski 2023, 139, 153.) Omassa tutkimuksessani osallistujien anonymiteetti olisi ennakko-oletukseni mukaan voinut olla vaarassa lähinnä luontokuvien, ja niihin mahdollisesti liittyvien tekstiosuuksien julkaisun yhteydessä. Kuvien julkaisemisesta kuitenkin luovuttiin, joten osallistujien anonymiteetti säilyi koko prosessin ajan.

Ihmisiin ja inhimilliseen toimintaan kohdistuvassa tutkimuksessa lähtökohtana on ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, mikä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että osallistujilla on vapaus itse päättää, osallistuvatko he tutkimukseen. Tutkimus tulee myös toteuttaa niin, ettei siitä aiheudu tutkimuskohteille merkittäviä riskejä, haittoja tai vahinkoa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 25; TENK 2019, 7; Vilka 2006, 57.) Osallistumispäätöksen täytyy perustua vapaaehtoisuuden lisäksi riittävään ymmärrykseen siitä, mihin he ovat osallistumassa. Osallistujien osallisuuden asteen tulee myös olla sovitettu osallistujien omiin valmiuksiin ja toiveisiin. (Kaukko & Kiilakoski 2023, 145, 158.)

Oman työni eettisessä ennakoharkinnassa oli huomioitava se, että osallistujat puhuivat äidinkielenään muuta kuin suomea, ruotsia tai englantia. Näin ollen oli pyrittävä varmistamaan, että he saivat riittävästi tietoa tutkimukseen osallistumisesta, sekä tutkimuksen luonteesta, riskeistä ja hyödyistä sellaisessa muodossa, ja sellaisella kielellä, jota he voivat ymmärtää. MAKU-hankkeella oli olemassa valmiiksi useille kielille käännetty lomake (liite 1.), josta osallistujat saivat tietoa hankkeen tutkimuksellista tapahtumista, ja niiden tarkoituksesta, sekä siitä mitä osallistuminen tapahtumiin ja niihin liittyvään tutkimukseen tarkoitti. Hankkeen projektipäällikkö oli arvioinut, että tämä lomake soveltui myös niihin hankkeen puitteissa järjestettäviin työpajoihin, jotka liittyivät opinnäytetyöni toteuttamiseen. Kuten aiemmin työpajojen kuvauksen yhteydessä kerroin, osa osallistujista ei halunnut allekirjoittaa suostumuslomakkeita. Osin tämä johtui epäluuloisesta suhtautumisesta tutkimusta kohtaan, mutta arvioni

mukaan osa kieltäytyneistä ei ehkä täysin ymmärtänyt mistä tutkimuksessa oli kyse. Kerroimme, että tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista, ja kieltäytyminen ei estä toimintaan osallistumista. Kieltäytyneiden henkilöiden osalta sivuutimme havainnoinnin, eikä tutkimuksesta kieltäytyneiden mukanaolo vaikuttanut tutkimuksen tekemisen kokonaisuuteen.

Toimintatutkimuksessa haasteena voi olla tutkijan rooli, joka on usein moniulotteinen ja joskus ristiriitainenkin. Tutkija ei ole toiminnan ulkopuolinen havainnoija ja tulkitsija, vaan aktiivinen osallistuja ja toimija, joka pyrkii myös vaikuttamaan tilanteen etenemiseen; tämä saattaa haitata tutkimuksen objektiivisuutta. Toisaalta asetelma mahdollistaa prosessin todellisen luonteen ja merkityksen ymmärtämisen syvällisemmin kuin ulkopuolelta tapahtuva tarkkailu. Tutkija asettuu ikään kuin dialogiin tutkimuksen kohteena olevan ilmiön kanssa, ja pyrkii ymmärtämään sitä sisältä päin. (Jyrämä 2024; Kurki 2011, 51.)

Toimintatutkimuksen luotettavuuden arviointi voi olla haastavampaa kuin muilla menetelmillä toteutettujen tutkimusten kohdalla, koska toimintatutkimuksessa keskeistä ei ole tulosten yleistettävyys, vaan ilmiön ymmärtäminen ja selittäminen, sekä siihen vaikuttaminen. Luotettavuuden arviointi on kuitenkin mahdollista, ja Kanasen (2014) mukaan siinä voidaan soveltaa osin samoja perusteita kuin muissakin tutkimusmuodoissa. Näitä ovat esimerkiksi tutkimuksen reliabiliteetti, joka liittyy toimintatutkimuksen prosessiin, ja validiteetti. (Kananen 2014, 134-137.)

Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen toistettavuutta, joka ei lähtökohtaisesti ole toimintatutkimuksen periaatteisiin kuuluva piirre. Toimintatutkimuksen reliabiliteettia voidaan kuitenkin arvioida sen perusteella, onko raportissa riittävällä tarkkuudella dokumentoitu kaikki prosessin vaiheet, ja perusteltu tehdyt valinnat. Toimintatutkimuksen validiteettia voidaan puolestaan arvioida vertaamalla tutkimuksen tuloksia hankkeen omiin tavoitteisiin. Jos toimintatutkimuksen tuottama uusi käytäntö todetaan toimivaksi, tai aiempaa paremmaksi, tai ongelma ratkaistuksi, voidaan tutkimustulosta pitää luotettavana. Keskeistä toimintatutkimuksessa on, että arviointiin osallistuvat aina ne tahot, jotka ovat mukana prosessissa, eli omassa tapauksessani MAKU-hankkeen edustaja, sekä työpajoihin osallistuneet henkilöt ja heidän mukana olleet opettajansa. (Kananen 2014, 134-137.)

Toiminnallisessa tutkimuksessa luotettavuutta voidaan lisätä myös hyödyntämällä triangulaatiota, eli käyttämällä useampaa erilaista tiedonkeruumenetelmää, vaikka tällaisessa tutkimusmuodossa riskinä on, että eri aineistonkeruutavat voivat tuottaa joskus keskenään ristiriitaisakin tietoa. (Kananen 2014, 135-136). Omassa työssäni tämä tarkoitti esimerkiksi osallistuvan havainnoinnin tuottamien tulosten täydentämistä ulkopuolisen havainnoijan huomioilla, palautteen keräämistä osallistujilta, sekä sanastotestin tekemistä työpajojen jälkeen.

17 Pohdinta

Julkinen keskustelu maahanmuutosta on käynyt viime aikoina vilkkaana, ja se on ollut paikoin varsin ristiriitaistakin. Kantasuomalaisten työikäisten määrä on jo kääntynyt laskuun, ja kansantalouden turvaamiseksi Suomi tarvitsee kipeästi työperäistä maahanmuuttoa. Kuitenkin juuri tällä hetkellä kotoutumisen edistämiseen käytettäviä taloudellisia resursseja ollaan heikentämässä, ja maahanmuuton ja oleskelulupien ehtoja tiukennetaan. Samalla kun mietitään, miten Suomesta saataisiin houkuttelevampi kansainvälisten osaajien silmissä, on Suomessa jo nyt suuri joukko maahan muuttaneita, jotka eivät onnistu työllistymään. Vaikeinta työllistyminen on pakolaistaustaisille henkilöille, joiden lähtömaa on Lähi-Idässä tai Afrikassa. (HS 2020; HS 2022; Jäärni, Karppi & Komulainen 2023; Koivisto & Piirainen 2024.)

Maahanmuuttokeskustelussa painotetaan usein hyvän kotoutumisen tärkeyttä, ja yleisesti tunnustetaan, että kotoutuminen, osallisuuden kokemus ja kielitaito kulkevat käsi kädessä. Työelämään kiinnittyminen on yhteiskunnallisen osallisuuden ja kotoutumisen näkökulmasta hyvin tärkeä elementti, ja työelämän ulkopuolelle jäävillä henkilöillä myös kotoutumisen prosessi jää helposti vajavaiseksi. Onnistunut kotoutuminen lisää työllisyyttä, ja siten myös verotuloja, kun taas puutteellinen kotoutuminen tuottaa pitkällä aikavälillä yhteiskunnalle yhä enemmän kustannuksia. (HS 2020; HS 2022; Koivisto & Piirainen 2024.)

Kotoutumisesta puhutaan joskus ikään kuin se olisi kaikille samanlainen prosessi. Hallitus perustelee tuoreimpia kotoutumiseen osuvia menoleikkauksia sillä, että maahan tulijoiden tulee jatkossa ottaa itse aikaisempaa suurempi vastuu omasta kotoutumisestaan. Tässä ajattelumallissa ei kuitenkaan huomioida sitä, että esimerkiksi henkilöt, joilla on puutteita jo luku- ja kirjoitustaidossa, lähtevät kielitaidon ja työllistymisen polulle huomattavalta takamatkalta verrattuna korkeammin koulutettuihin maahan tulijoihin. Omaehtoinen kotoutuminen edellyttää hyviä oppimisen taitoja, tietoa ja ymmärrystä yhteiskunnan rakenteista sekä kykyä navigoida itsenäisesti monimutkaisessa palvelujärjestelmässä. Siksi olisikin ehdottoman tärkeää panostaa riittävästi juuri kotoutumisen alkutaipaleeseen, huomioiden kotoutujien yksilölliset lähtötilanteet. (Koivisto & Piirainen 2024).

Yksi merkittävimmistä työllistymisen ja onnistuneen kotoutumisen esteistä on huono suomen kielen taito. Työnantajista suurin osa edellyttää suomen kielen osaamista silloinkin, kun tehtävä itsessään ei välttämättä sitä vaatisi. (Hovi-Horkan 2024; Koivisto & Piirainen 2024.) Kielitaidon lisäämiseen tähtäävät toimet voidaan siis nähdä kotoutumisen ja työllistymisen kannalta oleellisina.

Kieli on kommunikaation ja ihmisten välisen yhteyden luomisen väline. Paikallisen kielen osaaminen edistää kotoutumista ja osallisuuden kokemusta esimerkiksi helpottamalla sosiaaliin yhteisöihin kiinnittymistä. Vaikka kieltä on mahdollista jossain määrin opiskella yksinkin, sen todellinen olemus tulee esiin vasta ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Tästä syystä

sosiaalista vuorovaikutusta voidaan pitää yhtenä keskeisimmistä kielen oppimisen motivaatiota edistävästä tekijöistä. (Pietilä & Lintunen 2014, 20-22; Kielikello 2024).

Vaikka itselleni opiskeleminen on tuttua, jaan silti monen maahan muuttaneen kanssa kokemuksen siitä, että perinteinen formaali kielenopetus tuntuu joskus vaikealta, eikä välttämättä aina tue riittävästi toiminnallisen, käytännön kielitaidon kehittymistä. Siksi kielen oppimiselle olisikin eduksi se, että perinteisen formaalin opetuksen tukena ja rinnalla mahdollistettaisiin sellaisia oppimisen tilanteita, jotka edistävät kieleen sosiaalistumista. Tällaisia ovat kaikki aidot kohtaamistilanteet, jotka kannustavat kommunikoimaan opeteltavalla kielellä silloinkin, kun kielitaito on vielä heikkoa.

Kaikissa toteuttamissani työpajoissa selkeä havainto oli se, että kaikki toiminta, joka ohjasi ihmisiä vuorovaikutukseen toistensa kanssa, oli kielen käyttämisen, ja siten myös oppimisen kannalta merkittävää. Toiminnalliset menetelmät loivat tilanteita, joissa syntyi tarve ja halu kommunikoida muiden kanssa, ja siten toiminta lisäsi motivaatiota kommunikointiin suomen kielellä erityisesti jos muuta yhteistä kieltä ei ollut.

Toisaalta ihmisten välisen sosiaalisen yhteyden laatu vaikutti kommunikaatioon myös siten, että mitä paremmin ihmiset tunsivat toisiaan, sitä helpommin he uskaltautuivat kommunikointiin vajavaisellakin kielitaidolla. Tämä näkyi siinä, että ensimmäisessä pajassa osallistujat eivät vielä tunteneet toisiaan tai opettajaansa, jolloin kynnys puhumiseen oli selvästi korkeampi kuin esimerkiksi viimeisellä kokoontumiskerralla. Viimeisessä pajassa ryhmäytyminen oli jo tapahtunut, jolloin rohkeutta ja halua puhumiseen esiintyi huomattavasti ensimmäistä kertaa enemmän, eikä kielen virheitä pelätty enää niin paljon kuin alussa. Viimeisellä kokoontumiskerralla osallistujat myös auttoivat toisiaan oikeiden sanojen ja ilmaisu-erien löytämisessä ensimmäistä kokoontumiskertaa aktiivisemmin. Tämän havainnon perusteella voidaan ryhmän keskinäisen luottamuksen syntymistä pitää merkittävänä tekijänä aktiivisen kielen käytön edistämisessä. Ryhmäytymiseen ja luottamuksen vahvistamiseen käytettävät panostukset voivat siten edistää kielen oppimiseen edellytyksiä tämän kaltaisessa toiminnassa, ja niihin kannattaakin jatkossa kiinnittää huomiota.

En itse päässyt prosessin aikana havainnoimaan sitä, miten ryhmäläiset toimivat ja kommunikoivat perinteisessä luokkaopetustilanteessa, joten sen osalta en voi vertailla ryhmän kommunikointia tavallisen opetustilanteen ja toiminnallisen, moniaistisuuden perustuvan tilanteen välillä. Jotain asiasta kuitenkin kertoo se, että vaikka viimeisellä kerralla mukana ollut sijaisopettaja oli ollut ryhmän kanssa jo muutaman viikon päivittäin, ei hän ollut luonut osallistujiin kovin vahvaa henkilökohtaista yhteyttä. Vapaamuotoisessa keskustelussa tuli osallistujista esille monia asioita, joita sijaisopettaja ei ollut heistä tiennyt. Näin ollen viimeinen paja auttoi myös ryhmän sijaisopettajaa tutustumaan ryhmäänsä paremmin. Osa osallistujista tuntui jännittävän sitä, että opettaja odotti heiltä kielen oikeaoppisuutta, kun taas muiden kanssa

keskustellessa tärkeämpänä näyttäytyi viestin välittyminen sen sisältämistä kieliopillisista virheistä välittämättä.

Työpajoihin osallistuneilla henkilöillä oli selvästi erilaisia oppimistyyliä ja -strategioita. Yksi osallistuja halusi kirjoittaa uusia sanoja muistiin, toinen käytti apunaan piirtämistä, ja kolmas tutki asioita konkreettisesti, esimerkiksi tunnustelemalla lampaanvillaa ja kehräämiseen käytettäviä työvälineitä. Jotkut pitivät hyödyllisinä kirjallista tai kuvallista tukimateriaalia, kun taas toiset halusivat mieluummin kysellä, ja keskustella asioista. Nämä havainnot tukevat oletusta, että mitä monipuolisempia oppimistapoja käytetään, sitä useampi opetuksesta hyötyy.

Opinnäytetyötäni ohjaavana tutkimuskysymyksenä oli se, voidaanko moniaistisia toiminnallisia menetelmiä käyttäen herättää ihmisissä motivaatiota suomen kielen oppimiseen, ja kommunikointiin suomen kielellä. Työpajoissa tehtyjen havaintojen perusteella voidaan päätellä, että monimuotoinen, eri aistikanavia hyödyntävä toiminta voi edistää kommunikaation tarvetta, ja siten lisätä kommunikointipyrkimyksiä. Osallistujien antaman palautteen perusteella moni kokee myös, että uudet sanat jäävät helpommin muistiin, kun niille saa konkreettisen merkityksen joko toiminnan tai käsillä olevien esineiden kautta, tai ne ovat liitettävissä jo entuudestaan tuttuihin asioihin. Kun aihe on kiinnostava, siihen suuntaa huomionsa paremmin. Kehräyspajassa osa koki varsin marginaalisen aiheen kiinnostavaksi, ja osoitti aktiivisuutta kommunikoinnissa. He myös toistivat usein ääneen sanoja, joita käytin ohjaustilanteessa. Osa taas ei syttynyt aiheelle, jolloin aiheeseen liittyvä kommunikointikin jäi vähäisemmäksi. Piknikpaja tarjosi tilaisuuden vapaamuotoiseen keskusteluun toiminnan ohessa, ja tässä pajassa kommunikointikin oli kaikkein vilkkainta; jokainen osallistui siihen, ja keskustelun aikana moni löysi viestinsä välittämiseen uusia sanoja toistensa tukemana. Luontoretkipaja sijoittuu kommunikoinnin aktiivisuuden osalta näiden kahden välimaastoon. Jotkut halusivat nauttia luonnosta omassa rauhassaan, mutta suurin osa jakoi kokemuksen muiden kanssa puhetta käyttäen.

17.1 Työpajojen toteuttamisen arviointi

Osallistujien kommunikoinnin kehityksen havainnointia vaikeutti merkittävästi ryhmän vaihtuvuus prosessin aikana. Vain viisi henkilöä osallistui kaikkiin työpajoihin, vaikka osallistujia oli yhteensä jopa parikymmentä. Tämän vuoksi selkeiden henkilökohtaisten kehityskaarien hahmottaminen osoittautui haastavaksi. Myös osallistujien osallistaminen pajojen ennakkosuunnitteluun oli käytännössä mahdotonta, koska en etukäteen tiennyt keitä mihinkin pajaan osallistuu. Pajapäivinä jokaisella oli kuitenkin mahdollisuus vaikuttaa toiminnan sisältöön ja sen etenemiseen, ja muokkasin omaa toimintaani joustavasti pajojen edetessä saamani välittömän palautteen mukaan. Tällainen muutos oli esimerkiksi se, että päätin esitellä ryhmäläisille linnunlaulujen tunnistusovellukset luontoretkellä.

Vaihtuvuuden lisäksi toiminnan tavoitteiden toteutumista häiritsi se, että ryhmäkoko oli eri pajoissa hyvin vaihteleva. Kaikkein toimivimmaksi ryhmäkooksi osoittautui viimeisen pajan

seitsemän henkilöä. Tällaisen ryhmän kanssa pystyi huomioimaan kaikki ryhmän jäsenet paremmin kuin isommassa ryhmässä, ja rohkaista jokaista osallistumaan. Piknikin osalta osallistujat pystyivät vaikuttamaan sisältöön etukäteen myös esimerkiksi ruokien valinnan ja valmistuksen osalta, mikä osaltaan muokkasi myös päivän keskustelujen sisältöjä. Luontoretellä ryhmäkokoo oli niin suuri, että osallistujat jakautuivat useisiin pieniin ryhmiin, joiden kaikkien huomioiminen yhtäaikaaisesti oli mahdotonta, etenkin kun toiminta tapahtui ulkona, jossa jokainen ryhmä liikkui hieman eri tahtiin.

Kommunikointiin osallistujien kanssa vaikutti myös se, etten ehtinyt tutustua ryhmään lainkaan ennen ensimmäistä työpajaa. Jälkikäteen arvioiden pitäisin tärkeänä, että vastaavissa projekteissa tulevaisuudessa varataan aikaa ryhmään tutustumiseen ennen varsinaista toimintaa. Tällä kerralla tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista tiukan aikataulun vuoksi.

Ryhmän mukana olleet opettajat vaihtuivat jokaisella tapaamiskerralla. Tämä vaikutti prosessiin siten, että osallistujille ei prosessin aikana päässyt syntymään vahvaa luottamusta opettajaansa. Alkuperäisen suunnitelman mukaan opettajan oli tarkoitus pysyä samana kaikissa työpajoissa, ja toimia yhtenä havaintojen kerääjänä. Pysyvällä opettajalla olisi ollut mahdollisuus tutustua ryhmäläisiin, ja luoda heihin kiinteä side, ja sen myötä havaita myös sellaisia muutoksia, jotka muilta havainnoijilta jäivät huomaamatta. Tämä olisi myös mahdollistanut kehityskaaren havainnoinnin koko prosessin ajalta, ja palautteen saamisen myös työpajojen välissä tapahtuvista keskusteluista; siitä, oliko työpajojen sisällöillä vaikutusta tavanomaisiin oppimistilanteisiin. Tähän asiaan vaikuttaminen oli nyt kuitenkin mahdotonta, ja siksi tutkimusaineisto jäi osin vajavaiseksi. Viimeisen työpajan jälkeen lähetin sijaisopettajalle sähköpostitse kysymyksiä, joita olin suunnitellut käyväni läpi vakituisen opettajan kanssa, mutta tähän kyselyyn en saanut vastausta.

Kommunikoinnin ja oppimisen intensiivisyyteen työpajoissa aiheutti katkoja se, että toiminnan keskellä pystyin esimerkiksi kehrästyöpajan työskentelyosiossa keskittymään kerrallaan ainoastaan yhteen tai kahteen osallistujaan, ja osa osallistujista joutui odottelemaan vuoroaan. Tämä sai joidenkin keskittymisen ja aiheeseen sitoutumisen herpaantumaan, ja vähensi kommunikointia. Ihmisten aktiivisuutta olisi lisännyt se, että kehräyspajalla olisi ollut joitain itsenäisesti toteutettavia lisätehtäviä niille, jotka odottelivat vuoroaan kädestä pitäen tapahtuvaan opetukseen. Lisätehtävänä olisi voinut olla esimerkiksi kirjallisia sanastoharjoituksia tai muuta vastaavaa. Tätä en ollut osannut ennakoida, koska tavanomaiset suomenkieliset kehräysopetusryhmäni kansalaisopistossa pystyvät sanallisen ohjauksen turvin yleensä itse aloittamaan työskentelyn varsin hyvin.

Kaikista edellä mainituista haasteista huolimatta pajojen toteutus onnistui olosuhteisiin nähden varsin hyvin. Kaikissa työpajoissa osallistujat osoittivat aktiivisia pyrkimyksiä suomen kielen käyttämiseen, ja kielenkäyttönsä kehittämiseen. Uuden sanaston oppimista tapahtui

jokaisessa työpajassa, ja työpajat tuottivat osallistujille uusia elämyksellisiä kokemuksia. En pidä epäonnistumisen merkinä sitä, että toteutussuunnitelmiin tuli varsin isojaakin muutoksia viime hetkillä. Päinvastoin koen, että tällainen toiminta toteuttaa paremmin sosiokulttuurisen innostamisen henkeä, kuin jos toteutuksissa olisi pysytty tiukasti etukäteen lukkoon lyödyissä suunnitelmissa.

17.2 Yhteistyökumppanin palaute opinnäytetyöstä

Työelämäkumppanin, eli MAKU-hankkeen arvioinnin opinnäytetyöstäni antoi prosessissa aktiivisesti mukana ollut projektiasiantuntija, ja hänen arvionsa mukaan opinnäytetyö tuottaa selvää hyötyä MAKU-hankkeelle. Työpajoissa käytettiin menetelmiä, joita hankkeella ei muuten olisi ollut mahdollista toteuttaa, ja tämä toi aiheeseen aivan uudenlaisia näkökulmia. Koska työpajakokonaisuus toteutettiin MAKU-hankkeessa käytettävän Living Lab-metodin mukaisesti, voidaan työssä tuotettua tietoa hyödyntää tulevien i4L-palveluiden kehittämisessä, ja myös hankkeen raportoinnissa.

Projektiasiantuntija arvioi myös yhteistyömme sujuneen erittäin hyvin. Työpajojen suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin aikana käytyä viestintää hän kuvaili positiiviseksi ja kaikissa vaiheissa käytyä keskustelua hän piti rakentavana, hedelmällisenä ja ammattitaitoisena.

17.3 Oman osaamisen kehittyminen

Koen, että tämän opinnäytetyön toteuttaminen on vahvistanut omaa ammatillista osaamistani. Vaikka minulla on jo vahva kokemus ohjaustyöstä ja monenlaisten ryhmien kanssa toimimisesta, olivat maahan muuttaneet, heikosti suomen kieltä osaavat henkilöt itselleni entuudestaan melko vieras kohderyhmä. Työpajojen toteutus antoi minulle luottamusta siihen, että kommunikointi, ja yhteyden luominen onnistuu myös silloin, kun yhteistä kieltä ei ole. Keskeisenä yhteyden luomisessa pidän aitoa halua ja kiinnostusta löytää niitä keinoja, joilla itse saa viestin välitettyä, ja kiireetöntä pyrkimystä ymmärtää toisen viesti myös silloin, kun sen kielellinen ilmaiseminen tuottaa vaikeuksia. Sanaton viestintä voi tukea merkittävästi viestin välittämistä, ja myös teknologian hyödyntämistä voidaan käyttää kommunikaation tukena tällaisissa tilanteissa.

Aiempi ohjausosaamiseni auttoi minua työpajojen toteutuksessa esimerkiksi siten, että selko-kielinen viestintä onnistuu minulta luontaisesti, enkä ahdistu siitä, ettei kaikki ole tarkkaan etukäteen suunniteltua, tai että suunnitelmat voivat muuttua lennossa. Suunnitelmien tekeminen antaa varmuutta tilanteen hallintaan, mutta suunnitelmien riittävä väljyys antaa mahdollisuuden soveltaa toimintaa nopeastikin tilanteen mukaan, ja tarjoaa myös osallistujille vahvemman mahdollisuuden vaikuttaa tilanteen kulkuun.

Kootessani opinnäytetyöni teoreettista tietopohjaa, laajensin samalla merkittävästi omaa ymmärrystäni opinnäytetyöni aihepiiristä. Syvennyin aiempaa perusteellisemmin sosiaalipedagogiikan ja sosiokulttuurisen innostamisen käsitteisiin ja menetelmiin, ja koin erityisesti TOISTO-menetelmään tutustumisen kiinnostavana.

17.4 Tutkimuksen hyödyntämisen mahdollisuuksia jatkossa

Vaikka opinnäytetyössäni toteutin vain varsin pienimuotoisia kokeiluja moniaistisesta oppimisesta, koen työni osoittavan sen, että monien eri aistikanavien aktivoiminen kielen opetuksessa voi tuottaa hyötyä kielen oppimiselle. Mitä vähemmän oppijoilla on aiempaa koulustausta ja siten opittuja oppimisstrategioita, sitä enemmän he voivat hyötyä opetuksen monikanavaisuudesta. Moniaistisuutta tukeva opetus myös tukee erityylisten oppijoiden tasavertaisia mahdollisuuksia hyötyä opetuksesta. Toiminnallinen ja elämyksellinen opetus ei korvaa perinteisiä opetusmenetelmiä, mutta voi tukea kielenoppimista erityisesti toiminnallisen kielitaidon kehittymisen, ja kieleen sosiaalistumisen näkökulmasta. Moniaistisuuden käyttö opetuksen tukena ei aina vaadi mittavia järjestelyjä, vaan eri aistien aktivointia voidaan toteuttaa varsin pienilläkin toimilla, ja opetustilanteisiin tuoduilla moniaistisuutta tukevilla elementeillä.

Toteutettujen työpajojen sisältö oli valittu siten, että se tuki lähinnä vapaamuotoisiin tilanteisiin liittyvää kielen käyttämistä. Samankaltainen, eri ympäristöihin viety oppiminen voisi kuitenkin olla mahdollista myös työelämätaavoitteisessa kielen oppimisessa. Esimerkiksi työelämätaitoihin tai ammattiosaamisen tilanteisiin liittyvää kieltä olisi mahdollista opiskella todellisissa työtilanteissa tai aitojen työtilanteiden kaltaisissa olosuhteissa, jolloin uudet sanat saavat konkreettisen merkityksen sen sijaan, että ne ovat vain oppikirjan sivulla. Kuva- ja sanakortit, ja konkreettiset tunnusteltavat, haisteltavat ja maisteltavat asiat voisivat edistää sanojen mieleen painamista myös ammatillisissa ympäristöissä.

Kaikkein keskeisimpänä havaintona koen kuitenkin sen, että oppimistilanteiden olisi tärkeää olla luonteeltaan sellaisia, jotka rohkaisevat kielen käyttämiseen silloinkin, kun kielitaidossa on merkittäviä puutteita. Virheiden tekemisen pelko ei edistä rohkeutta kielen käyttämiseen. Ryhmän turvallisuudentunteen tukemiseen ja hyvän ryhmähengen luomiseen käytetty aika ja panostukset maksavat itsensä takaisin osallistujien parempana motivaationa ja osallistumisen rohkeutena. Kieltä oppii vain kieltä käyttämällä, joten tärkeää olisi pyrkiä luomaan tilanteita, joissa kieltä uskaltaa käyttää, virheistä huolimatta.

Opinnäytetyöni oli Living Lab -tyyppinen kokeilu, jossa testattiin moniaistisuuden hyödyntämistä oppimisen tukena vapaamuotoisissa aktiviteeteissa. Kokeilut toteutettiin kotoutumiskoulutusryhmälle, jonka opetuksessa kielenopetus on merkittävässä roolissa. Toteutetut työpajat olivat kuitenkin irrallaan varsinaisesta opetuksesta, vaikka ne sisällytettiin osallistujien opetuspäiviin. Jatkokehittämisen kohteena voisi olla se, kuinka moniaistisia toiminnallisia

menetelmiä voisi integroida suoraan osaksi perinteisen kielenopetuksen sisältöjä. Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista myös vertailla sitä, miten kielen oppiminen eroaa tämäntyyppisen toiminnan ja perinteisen luokkaopetuksen välillä, ja millaisia eroja osallistujien aktiivisuudessa ilmenee erityyppisissä oppimistilanteissa. Olisi myös kiinnostavaa toteuttaa tämän kaltaisia kokeiluja aidoissa työympäristöissä ja -tilanteissa, joissa sanasto painottuisi ammat-tisanastoon ja työskennellessä käytettävään ammattikieleen.

Lähteet

- AVA-akatemia 2024. Erilaiset oppimistyyli - tiedettä vai myytti? Lue vinkit tutkitusti tehokkaaseen oppimiseen! Viitattu 29.8.2024. <https://akatemia.fi/blogi/erilaiset-oppimistyyli-tiedetta-vai-myytti-lue-vinkit-tutkitusti-tehokkaaseen-oppimiseen/>
- Dabjan, S. & Kärki, U. 2021. Kieli on avain yhteiskuntaan - Uusi maahanmuuttajien kanssa kehitetty kielenopetusmateriaali ohjaa toimimaan demokraattisessa yhteiskunnassa. The Ulkopolitist. 0.6.2021. Viitattu 29.8.2024. <https://ulkopolitist.fi/2021/06/07/kieli-on-avain-yhteiskuntaan-uusi-maahanmuuttajien-kanssa-kehitetty-kielenopetusmateriaali-ohjaa-toimimaan-demokraattisessa-yhteiskunnassa/>
- Heikkinen, H, Kaukko, M. & Salo, P. 2023. Mitä toimintatutkimus on ja miten sitä tehdään? Teoksessa Heikkinen, H. & Kaukko, M. (toim.) 2023. Toimintatutkimus. Käytännön opas. Tampere: Vastapaino.
- Heikkinen, H., Salo, P., Kaukko, M., Kiilakoski, T., Huttunen, R., Mutanen, A., Friman, M & Nuutinen, L. 2023. Suuntauksia ja tulkintoja. Teoksessa Heikkinen, H. & Kaukko, M. (toim.) 2023. Toimintatutkimus. Käytännön opas. Tampere: Vastapaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. 19. painos. Helsinki: Tammi.
- Homanen, R & Alastalo, M. 2018. Perhesuhteet ulkomaalaisten rekisteröinnissä ja tilastoinnissa. Teoksessa Hiitola, J., Anis, M. & Turtiainen, K. (Toim.) 2018. Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi. Tampere: Vastapaino.
- Hovi-Horkan, J. 2024. Asiantuntija maahanmuuttajien työttömyydestä: ”Koulutamme ilmaiseksi muualle”. Helsingin sanomat 22.2.2024. Viitattu 29.8.2024. <https://www.hs.fi/talous/art-2000010227863.html>
- HS 2020. Työ on maahanmuuttajille parasta kotoutumista. Helsingin Sanomat. Pääkirjoitus 13.12.2020. Viitattu 6.9.2024. <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000007677734.html>
- HS 2022. Suomeen tarvitaan uutta väkeä ja paljon. Helsingin Sanomat. Pääkirjoitus 24.10.2024. Viitattu 6.9.2024. <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000009145252.html>
- Huhtinen-Hilden, L. & Isola, A-M. 2019. Luova ryhmätoiminta lisää hyvinvointia. Tutkimuksesta tiiviisti 13/2019. THL. Viitattu 15.3.2024. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137914/URN_ISBN_978-952-343-329-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Huilla, S, & Lankinen, N. (toim.) 2018. Toisto-kielioppaan käsikirja. Helsinki: Suomen kielen tervetuloa -kieliopashanke. Viitattu 18.2.2024. https://suomenkielisanootervetuloa.fi/wp-content/uploads/Toisto_kasikirjaA4_2022_online.pdf
- Huovinen, A & Anttonen, A. 2024. Luentodiat 6.5.2024. Luonto tutuksi-koulutus. Luontokotihanke. Moniheli ry & Marttaliitto.
- Isola, A-M. 2022. Osallisuuden kokemukset kulttuurihyvinvointityön tavoitteena. Taidetutka verkkolehti 21.11.2022. Viitattu 15.3.2024. <https://taidetutka.fi/2022/osallisuuden-kokemukset-kulttuurihyvinvointityon-tavoitteena/>
- Jyrkämä, J. 2024. Toimintatutkimus. Tietoarkisto. Tampereen yliopisto. Viitattu 7.3.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusasetelma/toimintatutkimus/>

Jäärni, C., Karppi, T. & Komulainen, K. 2023. Maahanmuuttoon ja oleskelupiiriin lukuisia tiukennuksia - kokosimme uuden hallitusohjelman seitsemän keskeistä muutosta. YLE. Viitattu 6.9.2024. <https://yle.fi/a/74-20037201>

Kaikkonen, P. 2005. Kokemus ja kohtaaminen kielikasvatuksen lähtökohtina. Teoksessa Poikela, E. (toim.) 2005. Osaaminen ja kokemus. - Työ, oppiminen ja kasvat. Tampere: Tampereen yliopisto.

Kananen, J. 2014. Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona. Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä? Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kaukko, M. & Kiilakoski, T. 2023. Toimi hyvin: Toimintatutkimuksen eettiset kysymykset. Teoksessa Heikkinen, H. & Kaukko, M. (toim.) 2023. Toimintatutkimus. Käytännön opas. Tampere: Vastapaino.

Kielikello 2024. Kielitaito on avain kotoutumiseen. Viitattu 29.8.2024. <https://kielikello.fi/kielitaito-on-avain-kotoutumiseen/>

Koivisto, M. & Piirainen, E. 2024. Hallitus leikkaa maahanmuuttajien kotouttamisesta - Helsingin maahanmuuttojohtaja: Ei voi odottaa ihmisten oppivan kotona suomea. Yle 8.9.2024. Viitattu 9.9.2024. <https://yle.fi/a/74-20109869>

Koskela, E & Valtonen, M. 2023. Puutteellinen kielitaito ei saa estää työnteon aloittamista Suomessa. Helsingin Sanomat 22.9.2023. Viitattu 29.8.2024. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009856933.html>

Kotoutuminen.fi 2021. Keskeiset kotoutumiseen liittyvät käsitteet. Viitattu 14.8.2024. <https://kotoutuminen.fi/keskeiset-kasitteet>

Kotoutumisen osaamiskeskus 2024a. Keskeiset kotoutumiseen liittyvät käsitteet. Viitattu 6.2.2024. <https://kotoutuminen.fi/keskeiset-kasitteet>

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino

Kurki, L. 2011. Sosiokulttuurinen innostaminen yhteistyönä. Teoksessa Ruuskanen, P., Savolainen, K. & Suonio, M. (toim.) 2011. Toivo sosiaalisessa. Toivoa luova toimintakulttuuri sosiaalityössä. Helsinki: UNIpress.

Kurki, L. 2021. Kohtaamisen voima. Sosiaalipedagogin elämä ja teokset. Helsinki: Basam books.

Känkänen, P. 2023. Kulttuurihyvinvointi ja taidelähtöiset menetelmät. THL. Viitattu 15.3.2024. <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/kulttuurihyvinvointi-ja-taidelahtoiset-menetelmat>

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28.6.1994/559. Viitattu 29.8.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940559#L3P18a>

Laurea ammattikorkeakoulu 2024. Kotoutumisen ja kielen oppimisen Living Lab i4L. Viitattu 16.9.2024. [Kotoutumisen ja kielenoppimisen Living Lab i4L - Laurea-ammattikorkeakoulu](https://www.laurea.fi/kotoutuminen-ja-kielen-oppimisen-living-lab-i4l)

Liikanen, H-L & Kaisla, S. 2007. Gerontologisen sosiaalityön menetelmistä. Gerontologisen sosiaalityön kehittämishanke pääkaupunkiseudulla 2005-2007. Pääkaupunkiseudun sosiaaliansaamiskeskus SOCCA & Heikki Waris -instituutti. Viitattu 25.3.2024. https://www.socca.fi/files/95/Gerontologisen_sosiaalityon_menetelmista.pdf

Living Labin ydinelementit 2012. Teoksessa Heikkanen, S. & Österberg, M. (toim.) 2012. Living lab ammattikorkeakoulussa. Ammattikorkeakoulujen neloskierre -hanke / HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. Viitattu 19.3.2024. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-6619-17-0>

Luetaan yhdessä -verkosto 2024. Toiminnalliset menetelmät. Suomen akateemisten naisten liitto. Viitattu 15.3.2024. <https://luetaanyhdessa.fi/oppimateriaalit/toiminnalliset-menetelmat/>

Maahanmuuttovirasto 2022. Maahanmuuton tunnusluvut 2022. Viitattu 22.2.2023 <https://emn.fi/wp-content/uploads/Maahanmuuton-tunnusluvut-2022.pdf>

Maahanmuuttovirasto 2024a. Maahanmuutto Suomeen 1/2024. Viitattu 21.2.2024. https://migri.fi/documents/5202425/166014458/Maahanmuutto+Suo-meen_1_2024.pdf/0a03233b-7b9b-654c-6773-65324cd63db7/Maahanmuutto+Suo-meen_1_2024.pdf?t=1706674494969

Maahanmuuttovirasto 2024b. Kiintiöpakolaiset. Viitattu 21.2.2024. <https://migri.fi/kiintiopakolaiset>

Metsähallitus 2024. Luonto ja terveys. Viitattu 19.8.2024. <https://www.metsa.fi/vapaa-aika-luonnossa/hyvinvointia-luonnosta/luonto-ja-terveys/>

Mielenterveystalo.fi 2024. Omaha-ohjelma. Miten luonto vaikuttaa hyvinvointiin? Viitattu 19.8.2024. <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/omahoito/hyvinvointia-luonnosta/miten-luonto-vaikuttaa-hyvinvointiin>

MLL 2020. Menetelmien valitseminen. Kouluttajan opas. Viitattu 15.3.2024. <https://www.mll.fi/kouluttajan-opas/menetelmien-valitseminen/>

Myréen, S. 2015. Foreign Language Learning in the Multisensory Space. Julkaisussa Rätty, M. Laurikainen, H. (toim.) 2015. Aistien menetelmällä oivalluksia oppimiseen ja kohtaamiseen. Laurea julkaisut 42. Laurea AMK. Viitattu 15.8.2024. https://aistienmenetelma.net/wp-content/uploads/2018/09/aistien_menetelmalla_oivalluksia_oppimiseen_ja_kohtaamiseen.pdf

Nivala, E. & Ryyänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Helsinki: Gaudeamus.

Omnia 2024. Omnia Osaamiskeskus OSKE. Viitattu 29.3.2024. <https://www.omnia.fi/palvelut/omnian-osaamiskeskus-oske>

Opetushallitus 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Viitattu 15.8.2024. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Opetushallitus 2024a. Tarvitaanko uutta tai päivitettyä käsitteistöä, kun puhutaan maahanmuutosta, kotoutumisesta tai kielellisestä ja kulttuurisesta moninaisuudesta? Viitattu 2.6.2024. <https://www.oph.fi/fi/tietoa-meista/tarvitaanko-uutta-tai-paivitettya-kasitteistoa-kun-puhutaan-maahanmuutosta>

Opetushallitus 2024b. Kielitaidon tasojen kuvausasteikko. Viitattu 25.3.2024. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/kielitaidon_tasojen_kuvausasteikko.pdf

Opiskelukoulu 2024. Oppimistyyli-myytti ei pidä paikkaansa. Viitattu 29.8.2024. <https://opiskelukoulu.fi/oppimistyyli/>

Pietilä, P. & Lintunen, P. 2014. Kielen oppiminen ja opettaminen. Teoksessa Pietilä, P & Lintunen, P. (toim.) 2014. Kuinka kieltä opitaan. Helsinki: Gaudeamus

Pietilä, P. 2014. Yksilölliset erot kielenoppimisessa. Teoksessa Pietilä, P & Lintunen, P. (toim.) 2014. Kuinka kieltä opitaan. Helsinki: Gaudeamus

Pyykkö, R. 2014. Kulttuuri kielenopetuksessa. Teoksessa Pietilä, P & Lintunen, P. (toim.) 2014. Kuinka kieltä opitaan. Helsinki: Gaudeamus

Rapo, M. 2011a. Vieraskielinen on yhä monessa kunnassa harvinaisuus. Tilastokeskus. Viitattu 2.6.2024. https://www.stat.fi/tup/vl2010/art_2011-06-21_001.html

Rapo, M. 2011b. Kuka on maahanmuuttaja?. Tieto&Trendit 1/2011. Tilastokeskus. Viitattu 8.2.2024. https://tilastokeskus.fi/artikkelit/2011/art_2011-02-15_003.html

Räty, M., Sivonen, S., Saarela, J., Laurikainen, H. & Työryhmä. 2014. Aistien-menetelmä. Laurea Julkaisut 20, Vantaa: Laurea AMK. Viitattu 15.8.2024. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/122452/Laurea%20julkaisut%2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Salo, M. 2009. Valokuva menetelmänä kognitiivisessa psykoterapiassa. Kognitiivisen psykoterapian verkkolehti 2/2009. Kognitiivisen psykoterapian yhdistys ry. Viitattu 11.3.2024. <https://kognitiivinenpsykoterapia.fi/wp-content/uploads/2022/11/vermarjosalo.pdf>

Selkokeskus 2024. Selkokieli. Viitattu 14.8.2024. <https://selkokeskus.fi/selkokieli/>

Sitra 2024. Luonto ja terveys. Viitattu 19.8.2024. <https://www.sitra.fi/aiheet/green-health/>

Suomen kieli sanoo tervetuloa. 2024. Verkkosivusto. Viitattu 18.2.2024. [Suomen kieli sanoo tervetuloa - Menetelmäsivusto vapaaehtoistyötä tekeville kielioppaille ja Toisto-ohjaajille.](https://www.suomenkieli.fi/aiheet/tervetuloa)

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731

Sutinen, P., Erkkilä, K., Wollstén, P., Hagman, K., Hirvikoski, T. & Äyväri, A. 2016. Koulujen ja yritysten yhteiskehittämisen KYKY Living Lab -käsikirja. Espoo: Espoon kaupunki. Viitattu 19.3.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/117007/Sutinen_Erkkila_Wollsten_Hagman_Hirvikoski_Ayvari.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tenviesti Oy ModiCum tenCare 2010. Kokemuksellisen oppimisen oppimistyyli. Viitattu 29.8.2024. <https://www.tenviesti.fi/oppimistyylienkuvaus.htm>

THL 2024a. Osallisuuden edistäminen. Viitattu 14.8.2024. <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen>

THL 2024b. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Kotoutuminen ja osallisuus. Viitattu 14.8.2024. <https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus>

THL 2024c. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Kotoutuminen. Viitattu 14.8.2024. <https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus/kotoutuminen>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Viitattu 25.3.2024. <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Viitattu 25.3.2024. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Tilastokeskus 2023a. Väestö ja yhteiskunta. Viitattu 22.2.2024. https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#vaesto-kansalaisuuden-mukaan

Tilastokeskus 2023b. Maahanmuuttoa lähes 50 000 vuonna 2022. Tiedote 24.5.2023 . Muutto-
liike 2022. Viitattu 22.2.2024. <https://www.stat.fi/julkaisu/cl8n2djw3b360cvz35t3up2r>

Tilastokeskus 2024a. Käsitteet ja määritelmät. Viitattu 6.2.2024.
<https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/kasitteet-ja-maaritelmat.html>

Tilastokeskus 2024b. Maahanmuuttojen määrä ennätysuusi Suomessa vuonna 2023 Tiedote
25.1.2024. Väestön ennakkotilasto 2023, joulukuu. Viitattu 22.2.2023.
<https://www.stat.fi/julkaisu/clmixlq2e5fnt0bw60d4l2t7g>

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:54. Kotoutumisen sanasto, 1.Laitos. Viitattu
7.2.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163545/TEM_2021_54.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ulkomaalaislaki 30.4.2004/301

Vaajoensuu, M. 2023. Identiteetti lautasella. Suomi syö ja juo -hanke 28.10.2023. Hotelli- ja
ravintolamuseo. Viitattu 2.9.2024. <https://suomisyojajuo.fi/2023/10/28/identiteetti-lautasella/>

Valkama, H. & Panzar, M. 2021 Vieraalla kielellä työskentely pelottaa - työvoimapulasta huolimatta yritykset eivät uskalla palkata ulkomaalaisia, koska englantia ei osata, kertoo kysely.
YLE. Viitattu 29.8.2024. <https://yle.fi/a/3-12174397>

Valtiontalouden tarkastusvirasto VTV 2018. Kotoutumiskoulutus. Viitattu 29.8.2024.
<https://www.vtv.fi/julkaisut/kotoutumiskoulutus/>

Varrio, I. 2020. Mielen ja luonnon kohtaupaikoilla. Teoksessa Jokela, T., Huhmarniemi, M. &
Paasovaara, J. (toim.) 2020. Luontokuvaus soveltavana taiteena. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
Viitattu 11.3.2024. <https://lada.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/64216/Luontokuvaus-SoveltavanaTaiteena.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Veivo, O. 2014. Mitä kielitaito on. Teoksessa Pietilä, P & Lintunen, P. (toim.) 2014. Kuinka
kieltä opitaan. Helsinki: Gaudeamus

Vilkka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi

Väestötietolaki 507/1993

Julkaisemattomat lähteet

MAKU hankehakemus 2023. Laurea -ammattikorkeakoulu oy.

Kuviot ja kuvat

Kuva 1: Toimintatutkimuksen syklinen prosessi (mukaillen Heikkinen, Kaukko & Salo 2023, 24-28).	28
Kuva 2: Kuva- ja sanakortteja	33
Kuva 3: sanakortteja, materiaaleja ja työvälineitä	33
Kuva 4: Villa Elfvikin luontopolun lintutorni	38
Kuva 5: Piknik.....	42

Taulukot

Taulukko 1: Kielitaitotasot (OPH 2024b).....	19
Taulukko 2: Palautekyselyn asteikkokysymykset	47

Liitteet

Liite 1: Tutkimus- ja tietosuojaseloste, suomenkielinen versio. MAKU-hanke.....	67
Liite 2: Sanatesti	73
Liite 5: Lintubingo	74
Liite 4: Lintutietovisa	75
Liite 5: Palautekysely	76

Liite 1: Tutkimus- ja tietosuojaseloste, suomenkielinen versio. MAKU-hanke

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

MoniAistinen Kosketus Uuteen kieleen -hanke (jatkossa MAKU-hanke)

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Haluamme kutsua sinut mukaan tutkimukseen, jossa kehitetään uusia tapoja oppia (työ)kieltä. Olemme kiinnostuneita juuri sinun osallistumisestasi, koska opiskelet suomea tai olet perehtymässä uuteen työhön. Tässä tiedotteessa kuvailemme tutkimusta ja sinun rooliasi siinä. Kun olet perehtynyt tiedotteeseen, voit esittää kysymyksiä tutkimuksesta. Sen jälkeen pyydämme sinulta virallisen suostumuksen osallistua tutkimukseen.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Voit keskeyttää osallistumisen milloin tahansa ilmoittamatta syitä. Mikäli päätät keskeyttää tutkimuksen tai peruuttaa suostumuksesi, meille siihen asti antamiasi tietoja voidaan käyttää tutkimusaineistossa. Voit vetäytyä tutkimuksesta ennen aineiston analysointia ja yhdistämistä aiempiin tietoihin. Analysoinnin jälkeen yksittäisten osallistujien vastauksia ei voida enää tunnistaa muista aineistoista, eikä suostumuksen peruuttaminen tämän vuoksi ole enää mahdollista.

Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kehittää uudenlaisia koulutuksen ratkaisuja kielen oppimiseen. Hankkeessa kokeillaan, tutkitaan ja kehitetään erilaisia lähestymistapoja työelämässä tarvittavan kielen oppimiseen uudessa i4L-living labissa (i4L Integration and Language Learning Living Lab).

Tutkimuksen toteuttajat

Tutkimuksen toteuttavat MAKU-hankkeen toimijat yhdessä: Laurea-ammattikorkeakoulu, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, Arffman Oy ja Lingsoft Oy. Laurea-ammattikorkeakoulu vastaa tutkimuksesta. Vastuullisena tutkijana toimii projektipäällikkö, väitöskirjatutkija Hilka Lydén sekä tutkimusjohtajana TKI-päällikkö Alina Leminen. Rahoittajana toimii Euroopan sosiaalirahasto (ESR+), jonka edustajana tässä hankkeessa toimii Hämeen ELY-keskus.

Tutkimusmenetelmät ja toimenpiteet

Tutkimuksessa toteutetaan haastatteluita, työpajoja ja havainnointikäyntejä työpaikoille ja opetustilanteisiin.

- Tutkimuksessa sinua voidaan haastatella taustatiedon saamiseksi kielen oppimiseen ja käyttämiseen liittyen. Haastattelut voivat tapahtua joko kasvokkain tai etäyhteyden välityksellä, ja niitä saatetaan nauhoittaa tarkempaa dokumentointia varten.
- Työpajoihin osallistuvat kielen oppijat, työnantajien edustajat, kielenopettajat ja asiantuntijat. Työpajojen tarkoituksena on selvittää kunkin osallistujaryhmän tarpeita ja kehittää niihin sopivia ratkaisuja. Työpajat kestävät noin kolme

tuntia ja järjestetään joko yksittäisinä työpajoina tai perättäin korkeintaan viiden peräkkäisen työpäivän aikana.

- MAKU-hankkeeseen osallistuvilla työpaikoilla tehdään havainnointikäyntejä, joiden avulla saamme tietoa yritysten tarpeista ja voimme kehittää niihin sopivia ratkaisuja.

Tutkimuksen mahdolliset hyödyt

Osallistujana voit myöhemmin hyötyä hankkeen tuloksista omassa työssäsi tai saadessasi uusia tapoja kielenoppimiseen.

Tutkimuksesta mahdollisesti seuraavat haitat ja epä mukavuudet

Osallistujana sinulle ei aiheudu tutkimuksesta haittaa tai epä mukavuutta.

Kustannukset ja niiden korvaaminen

Tutkimukseen osallistuminen ei maksa sinulle mitään. Osallistumisesta ei myöskään makseta erillistä korvausta.

Tutkittavien vakuutusturva

Tutkimukseen osallistujat on vakuutettu oman koulunsa tai työpaikkansa kautta. Hankkeella ei ole erillisiä vakuutuksia.

Tutkimustuloksista tiedottaminen

Hankkeen tuloksista raportoidaan rahoittajalle. Tutkijat kertovat tutkimustuloksista tieteellisissä tutkimus- ja ammattijulkaisuissa. Tuloksia jaetaan myös hankkeessa mukana oleville yrityksille ja organisaatioille.

Tutkimuksen päätyminen

Myös tutkimuksen suorittaja voi keskeyttää tutkimuksen erityisen painavista syistä, joista tiedotetaan tällaisessa tapauksessa erikseen tutkimushankkeen nettisivuilla.

Lisätiedot

Pyydämme sinua tarvittaessa esittämään tutkimukseen liittyviä kysymyksiä tutkijalle/tutkimuksesta vastaavalle henkilölle.

Tutkijoiden yhteystiedot

Vastuullinen tutkija
 projektipäällikkö Hilikka Lydén
 Korkeakoulu / yksikkö: Laurea-ammattikorkeakoulu, C-yksikkö
 Puh. 050 5361932
 Sähköposti: hilikka.lyden@laurea.fi

Tutkimuksesta vastaa
 TKI-päällikkö, dosentti FT Alina Leminen
 Korkeakoulu / yksikkö: Laurea-ammattikorkeakoulu, C-yksikkö
 Puh. 050 4350970
 Sähköposti: alina.leminen@laurea.fi

Tutkimuksen tietosuojaseloste: Henkilötietojen käsittely tutkimuksessa

Tässä ilmoituksessa kuvataan, miten henkilötietojasi käsitellään tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeessa MoniAistinen Kosketus Uuteen kieleen (MAKU).

Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Rekisterinpitäjä vastaa tämän tutkimuksen henkilötietojen käsittelystä.

Laurea-ammattikorkeakoulu

Ratatie 22

01300 Vantaa

Yhteyshenkilö henkilötietojen käsittelyä koskevissa asioissa:

Hilkka Lyden, projektipäällikkö, vastuullinen tutkija hilkka.lyden@laurea.fi, puh. 050 5361932.

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus ja tutkimuksen suorittajat:

Osallistujien nimi ja yhteystiedot tarvitaan tutkimuksen suostumuslomakkeeseen sekä viestintään työpajojen toteutuksesta ja tutkimusjärjestelyistä osallistujien kanssa. Tehtävänimikettä tarvitaan haastatteluiden sopimisessa oikean kohderyhmän tavoittamiseksi sekä kohderyhmän kuvailuun julkaisuissa. Äidinkieli ja koulutus tarvitaan tutkimuksen taustatiedoiksi. Haastattelujen äänitallenteet litteroidaan (kirjoitetaan tekstiksi) tutkimusta varten.

Henkilötietojen osalta ei toteuteta automaattista päätöksentekoa tai profilointia.

Henkilötietoja saavat käsitellä ainoastaan hankkeeseen nimetyt työntekijät.

Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste:

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla EU:n yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella

- Osallistujan suostumus

Tutkimuksessa kerättävät henkilötiedot:

Hankkeessa kerättävät tietotyypit:

- nimi
- yhteystiedot (sähköpostiosoite ja puhelinnumero)
- tehtävänimike
- äidinkieli

- koulutus
- äänitallenne (haastattelut sekä keskustelut työpajoissa)

Hankkeessa ei kerätä arkaluonteisia henkilötietoja.

Kerättävien henkilötietojen tietolähteet:

Tiedot saadaan osallistujilta itseltään. Yhteydenottoja hankkeen osallistujiin tehdään joko julkisilla organisaation internetsivuilla olevien yhteystietojen avulla tai hanketoimijoilla jo tiedossa olevien yhteistyötahojen kautta.

Henkilötietojen luovutukset tutkimusryhmän ulkopuolelle:

Tietoja voidaan luovuttaa ulkopuolisille henkilötietojen käsittelijöille, esim. litterointipalvelut tai käännös- ja tulkkaukspalvelut.

Tietojen siirtäminen EU- tai ETA-maiden ulkopuolelle:

Henkilötietoja ei siirretä EU- tai ETA-maiden ulkopuolelle.

Henkilötietojen käsittely tutkimuksen aikana ja sen jälkeen:

Tutkimushankkeen kesto on 1.2.2023 – 31.1.2025.

Äänitiedostoihin tallennetut haastattelut siirretään välittömästi sellaiseen säilytyspaikkaan, jonne on pääsy vain tutkijoilla. Jos haastattelut litteroidaan, tekstimuotoisia aineistoja säilytetään niin ikään turvallisessa aineiston säilytyspaikassa. Litteroituja haastatteluja käsittelee vain se henkilöstö, joka on vastuussa aineiston analysoinnista (tutkimusryhmän nimetyt henkilöt).

Fyysisestä aineistosta (esimerkiksi työpajojen tuotoksista) otetaan valokuvia ja tarvittaessa videota, jotka tallennetaan. Mahdollisten taiteellisten tuotosten ja muiden arvokkaiden esineiden säilytyksestä sovitaan erikseen sen tekijän kanssa, yksittäiset paperit (liimalaput ym. muistiinpanot) voidaan tuhota tietoturvallisesti digitaalisen tallennuksen jälkeen.

Tutkimuksen päättyttyä aineisto säilytetään viisi vuotta hankkeen viimeisen maksuerän maksamisen jälkeen (ESR+- hanketta koskevat rahoitusehdot) Laurean suojatulla verkkoasemalla, jonne vain hankkeen tutkijoilla on pääsy. Tämän jälkeen aineisto tuhoetaan Laurean tietoturvaohjeiden mukaan.

Tietoja voidaan käyttää opinnäytetyötarkoituksiin Laurea-ammattikorkeakoulussa tai Haaga-Heliassa, jolloin aineistonkäytön ehdoista sovitaan kirjallisesti tämän tahon kanssa. Hankkeen tutkimusryhmä saattaa käyttää tietoja jatkotutkimuksessa.

Henkilötietojen suojauksen periaatteet:

Henkilötietojen käsittelyssä käytetään sähköpostia (tarvittaessa salattuna), äänitallenteita ja Laurean OneDrive-pilvipalvelua. Rekisterin hallinnassa noudatetaan Laurea-ammattikorkeakoulun tietoturva- ja tietosuojaohteja. Aineisto tallennetaan Laurean OneDrive-pilvipalveluun, joka on varmuuskopioitu järjestelmä. Ennen tallennusta huolehditaan mahdollisten henkilötietojen anonymisoinnista.

Manuaalinen aineisto säilytetään lukitussa tilassa ja sinne on pääsy vain asianosaisilla. Tilat ovat kulunvalvonnan piirissä.

Rekisteröidyn oikeudet:

Rekisteröidyn oikeudet määräytyvät EU:n yleisen tietosuojasetuksen artiklojen 15-22 mukaan seuraavasti:

- Voit perua suostumuksesi ja pyytää poistamaan suostumukseen perustuvat tietosi ottamalla yhteyttä yllä mainittuun yhteyshenkilöön.
- Voit tarkastaa itseäsi koskevat tiedot ja oikaista ne tarvittaessa.
- Voit rajoittaa tietosi käsittelyä silloin, kun kiistät henkilötietojesi paikkansapitävyyden.
- Voit tehdä valituksen tietosuojavaltuutetun toimistoon, jos katsot, että henkilötietojasi on käsitelty tietosuojalainsäädännön vastaisesti

Mikäli oikeudet estävät tutkimustarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti, saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa näistä oikeuksista poiketa tietosuojasetuksessa ja tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla. Samoin jos henkilöä ei pystytä tunnistamaan aineistosta. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Mahdollisuus vetäytyä tutkimuksesta on siihen asti, kun aineisto on analysoitu ja yhdistetty aiemmin tuotettuun aineistoon. Analysoinnin jälkeen yksittäisen osallistujan antamia vastauksia ei enää ole mahdollista tunnistaa muusta aineistosta, eikä suostumuksen peruminen ole enää mahdollista.

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa on tietosuojavastaava.

Laurea-ammattikorkeakoulun tietosuojavastaavana toimii Marjo Valjakka, marjo.valjakka@laurea.fi

Tutkimuksen nimi: MoniAistinen Kosketus Uuteen kieleen (MAKU)

Tutkimuksen toteuttaja:

Laurea-ammattikorkeakoulu

vastuullinen tutkija Hilka Lydén

hilkka.lyden@laurea.fi, puh. 050 5361932.

Minua _____ on pyydetty osallistumaan yllä mainittuun tutkimukseen, jonka tarkoituksena on kehittää uudenlaisia koulutuksen ratkaisuja kielen oppimiseen.

Olen saanut tiedotteen tutkimuksesta ja ymmärtänyt sen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksesta, sen tarkoituksesta ja toteutuksesta, oikeuksistani sekä tutkimukseen mahdollisesti liittyvistä hyödyistä ja riskeistä. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini.

Olen saanut tiedot tutkimukseen mahdollisesti liittyvästä henkilötietojen keräämisestä, käsitte-lystä ja luovuttamisesta ja minun on ollut mahdollista tutustua tutkimuksen tietosuojaselosteeseen.

Osallistun tutkimukseen vapaaehtoisesti. Minua ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistu-
maan tutkimukseen.

Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani tutkimukseen.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän (voin jatkaa sitä myöhemmin) tutkimuksen, keskeyttämiseen asti kerättyjä tietoja voidaan käyttää tutkimuk-
sessa.

Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän tutkimukseen.

**Jos tutkimukseen liittyvien henkilötietojen käsittelyperusteena on suostumus, vahvistan al-
lekirjoituksellani suostumukseni myös henkilötietojeni käsittelyyn. Minulla on oikeus pe-
ruuttaa suostumukseni tietosuojaselosteessa kuvatulla tavalla.**

_____

Allekirjoitus:

_____

Nimenselvennys:

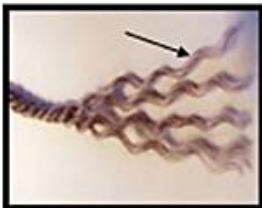
_____

Alkuperäinen allekirjoitettu tutkittavan suostumus sekä kopio tutkimustiedotteesta liitteineen jäävät tutkijan arkistoon. Tutkimustiedote liitteineen ja kopio allekirjoitetusta suostumuksesta annetaan tutkit-
tavalle. Myös sähköinen allekirjoitus tai sähköpostilla lähetetty suostumus riittävät.

Liite 2: Sanatesti

YHDISTÄ OIKEA SANA JA KUVA

LAMMAS

RUKKI

VILLA

KOUKKU

KERÄ,
LANKAKERÄ

VÄRTTINÄ

HAHTUVA,
LEPERE

LANKA

KEHRÄ

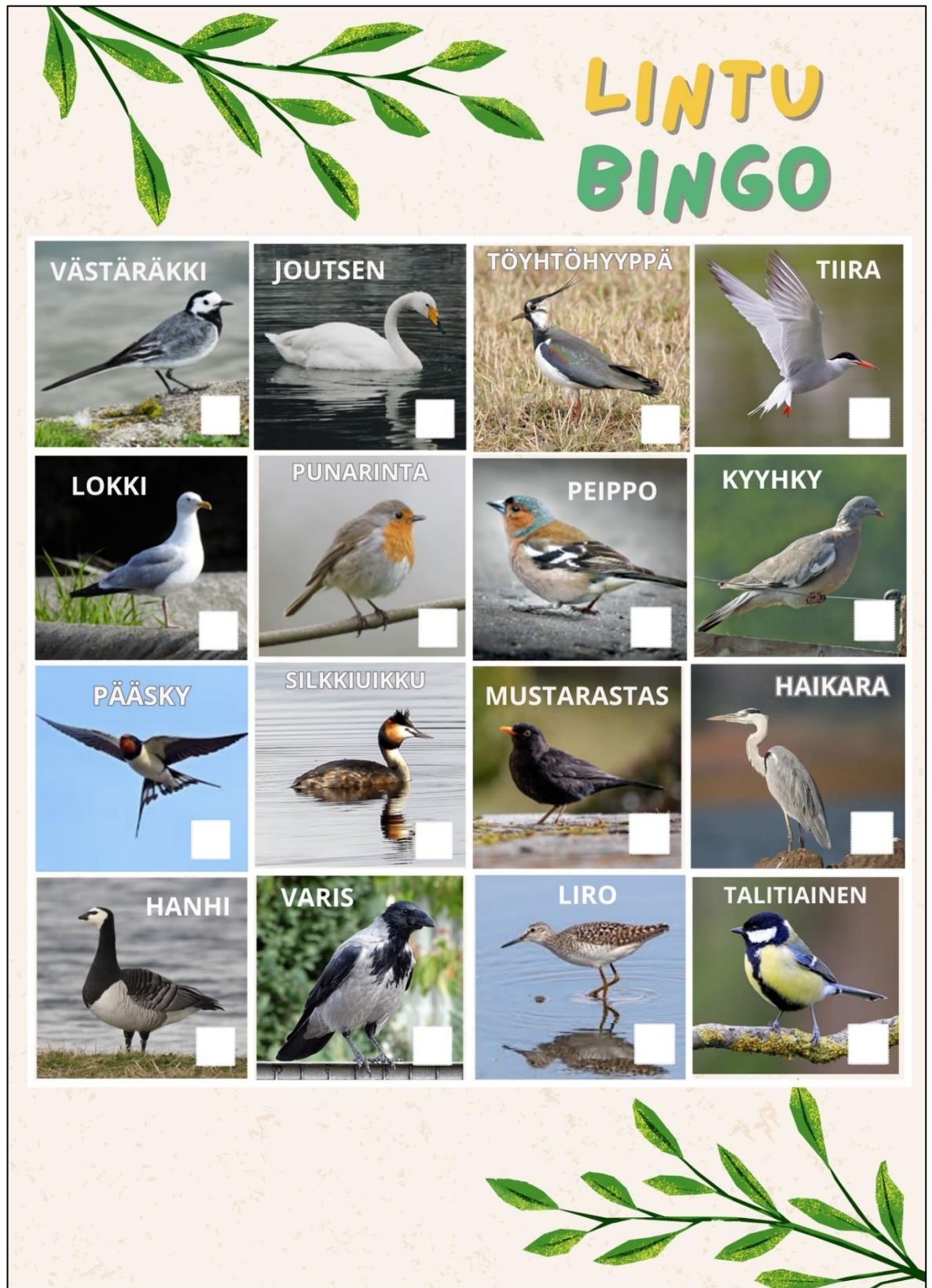
SÄIE

VYYHTI

KARSTAT

KEHRÄYS,
KEHRÄÄMINEN

Liite 5: Lintubingo

Liite 4: Lintutietovisa

LINTU TIETOVISA

KIRJOITA OIKEA NUMERO

- 1: PÄÄSKY
- 2: SILKKIUIKKU
- 3: HAIKARA
- 4: PEIPPO
- 5: LIRO
- 6: PUNARINTA
- 7: VARIS
- 8: TALITIAINEN
- 9: TÖYHTÖHYYPÄ
- 10: TIIRA
- 11: HANHI
- 12: LOKKI
- 13: MUSTARASTAS
- 14: KYYPKY
- 15: VÄSTÄRÄKKI
- 16: JOUTSEN

Liite 5: Palautekysely

Palautekysely

Ikä?

18-24   25-34   35-44   45-54   55-64

☐   ☐   ☐   ☐   ☐

Kuinka monta vuotta olet ollut suomessa?

0-2   3-5   6-9   10-14   15 tai enemmän

☐   ☐   ☐   ☐   ☐

Mikä on äidinkielesi?

Mitä muita kieliä osaat?

Oletko opiskellut ammatin?

Kyllä   Ei

☐   ☐

Jos kyllä, mikä on ammattisi?

Millaista suomen kieli mielestäsi on?

☐ Tosi vaikeaa
☐ Aika vaikeaa
☐ Ei helppoa eikä vaikeaa
☐ Aika helppoa
☐ Tosi helppoa

Tykkäätkö suomen kielen oppimisesta?

☐ En tykkää yhtään!
☐ En oikein tykkää
☐ En tykkää enkä inhoa
☐ Tykkään jonkin verran
☐ Tykkään tosi paljon!

**Millaista suomen
kielen oppiminen eri
tavoilla on?**

Tosi
vaikeaa

Aika
vaikeaa

Ei helppoa
eikä
vaikeaa

Aika
helppoa

Tosi
helppoa

Kirjasta opiskelemalla ja
lukemalla oppiminen on...

☐
☐
☐
☐
☐

Kuuntelemalla ja
keskustelemalla oppiminen
on...

☐
☐
☐
☐
☐

Tekemällä oppiminen on...

☐
☐
☐
☐
☐

**Suomen kielen
osaamisesta on
minulle hyötyä**

Ei mitään
hyötyä

Vain vähän
hyötyä

Ei hyötyä,
mutta ei
haittaakaan

jonkin
verran
hyötyä

Paljon
hyötyä

Työssä ja työn saamisessa

☐
☐
☐
☐
☐

Asioiden hoitamisessa

☐
☐
☐
☐
☐

Vapaa-ajalla: harrastuksissa
ja ystävyysuhteissa

☐
☐
☐
☐
☐

Kehräystyöpaja

Vastaa vain, jos olit mukana kehräyspäivänä

Millainen oli kehräyspäivä?

				
☐	☐	☐	☐	☐
Tosi tylsä, ei kiinnostanut	Vähän tylsä	Ei kiva eikä tylsä	Aika kiva	Tosi kiva, kiinnosti paljon

Opitko uusia sanoja?

				
☐	☐	☐	☐	☐
En yhtään	Opin vain vähän sanoja	Opin jonkin verran	Opin aika monta sanaa	Opin tosi monta sanaa

Mikä auttoi sanojen oppimisessa?

Puhe, ja sanojen kuuleminen monta kertaa

Kuvakortit ja tekstikortit

Tekeminen ja tavaroihin tutustuminen

				
Ei auttanut yhtään	Auttoi vain vähän	Ei auttanut, muttei haitannutkaan	Auttoi jonkin verran	Auttoi paljon

☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

Luontoretki

Vastaa vain, jos olit mukana linturetkellä

Millainen oli
linturetki?

☐

Tosi
tylsä, ei
kiinnostanut

☐

vähän
tylsä

☐

Ei kiva
eikä tylsä

☐

Aika
kiva

☐

Tosi kiva,
kiinnosti
paljon

Opitko uusia sanoja?

☐

En
yhtään

☐

Opin vain
vähän
sanoja

☐

Opin
jonkin
verran

☐

Opin aika
monta
sanaa

☐

Opin tosi
monta
sanaa

Mikä auttoi sanojen
oppimisessa?

Ei auttanut
yhtään

Auttoi
vain
vähän

Ei auttanut,
muttei
haitannutkaan

Auttoi
jonkin
verran

Auttoi
paljon

Puhe, ja sanojen
kuuleminen.
Keskustelu suomeksi

☐
☐
☐
☐
☐

Lintubingo. Kuvat ja lintujen
nimet kirjoitettuna

☐
☐
☐
☐
☐

Tekeminen, lintujen
tarkkailu ja tunnistaminen
yhdessä muiden kanssa

☐
☐
☐
☐
☐

**Tykkäsitkö suomen
kielen sanojen
oppimisesta
kehräystyöpan ja
linturetken avulla?**

☐

Tosi
tylsää,
en
tykännyt
yhtään

☐

Vähän
tylsää, en
oikein
tykännyt

☐

Ei kivaa
eikä
tylsää

☐

Aika
kivaa,
tykkäsin
jonkin
verran

☐

Tosi kivaa,
tykkäsin
paljon

**Tämän kyselyn
täyttäminen oli...**

☐

Tosi
vaikeaa

☐

Vähän
vaikeaa

☐

Ei vaikeaa
eikä
helppoa

☐

Aika
helppoa

☐

Tosi
helppoa

Mitä muuta haluat sanoa?

Благодаря ти

شكريه

Дякую

شكراً لك

متشكراً

භට්ඨක

aitäh

gracias

Спасибо

mahadsanid

thank you

faleminderit

tack

አመሰግናለሁ

Kiitos!

